

Ulla Huhtala & Tarja Lillhonga
LUONTO LÄHELLÄ -PROJEKTI
Ympäristökasvatusta perhepäivähoitajille Kokkolassa

Projektiopinnäytetyö
KESKI-POHJANMAAN AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutusohjelma
Marraskuu 2011

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Yksikkö Hyvinvoinnin- ja kulttuurin yksikkö	Aika Marraskuu 2011	Tekijä/tekijät Ulla Huhtala & Tarja Lillhonga
Koulutusohjelma Sosiaaliala		
Työn nimi LUONTO LÄHELLÄ -PROJEKTI Ympäristökasvatusta perhepäivähoitajille Kokkolassa		
Työn ohjaaja Anne Jaakonaho	Sivumäärä 64 + 21	
Työelämäohjaaja Satu Forsberg		
<p>Projektioinnäytetyö on työelämälähtöinen. Sen tilaajana on Kokkolan kaupungin päivähoito ja varhaiskasvatuksen toimiala. Opinnäytetyön aihepiiri liittyy ympäristökasvatukseen. Se kohdistuu Kokkolan kaupunkiin liittyneiden kuntien Kälviän, Lohtajan ja Ullavan perhepäivähoitajiin.</p> <p>Opinnäytetyö pohjautuu valtakunnalliseen sekä paikalliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan ja sen eri orientaatioihin. Opinnäytetyössä on otettu huomioon Kokkolan kaupungin kestävä kehityksen toimintaohjelma, joka on luotu paikalliseen agendaan, Agenda 21. Ohjelman taustana ovat kansainvälisellä tasolla kunnille annetut velvoitteet ja Aalborgin asiakirja, jonka Kokkolan kaupunki on allekirjoittanut. Kokkolan kaupungin kestävä kehityksen toimintamalli, Agenda 21, sitoo liittyneitä kuntia ja heidän työntekijöitään.</p> <p>Projektin tavoitteena oli siirtää hyviä pysyviä ympäristökasvatuksen käytäntöjä perhepäivähoitajien arkeen ja sitä kautta välillisesti hoitolapsiin ja heidän perheisiinsä. Tavoitteena oli osallisuuden kautta antaa mahdollisuus omaan voimaantumiseen ja valtaistumiseen sekä huomata omien vaikuttamismahdollisuuksien lisääntyminen. Tavoitteena oli lisätä perhepäivähoitajien ympäristöherkkyyttä, ja antaa uusia ympäristökasvatuksellisia työvälineitä arkipäivän tilanteisiin lisäten perhepäivähoidon laatua.</p> <p>Projektioinnäytetyö koostuu suunnittelusta, vanhempainilloista, interventiopäivästä, alkukartoituksesta, loppukartoituskyselyistä sekä projektin arvioinnista. Tuloksien perusteella arvioimme koulutuspäivän merkittävyyttä toimintakauden 2010 – 2011 aikana.</p> <p>Arvioinnin perusteella voidaan todeta, että perhepäivähoitajat olivat projektin aikana ottaneet uusia tavoitteellisia toimintatapoja käyttöönsä. Vanhempainkeskusteluissa oli tullut ilmi, miten lasten kautta uusia toimintatapoja oli siirtynyt koteihin.</p>		

Asiasanat

kasvatuskumppanuus, osallisuus, perhepäivähoito, varhaiskasvatussuunnitelma, ympäristökasvatus

ABSTRACT

CENTRAL OSTROBOTHNIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES Unit of Health, Welfare and Culture	Date November 201	Author Ulla Huhtala & Tarja Lillhonga
Degree programme		
Degree Programme of Social Services		
Name of thesis		
Nature Near us Project Environment Education for Family Day Carers in Kokkola		
Instructor		Pages
Anne Jaakonaho		64 + 21
Supervisor		
Satu Forsberg		
<p>The project was initiated from working life and was ordered by day care and pre -school education of Kokkola. The theme was connected with environmental education. It was aimed at private family day carers of Kälviä, Lohtaja and Ullava (all of which now belong to Kokkola).</p> <p>The project was based on the nation - wide and local day care education plan and its various orientations. The sustainable development program has been taken into account (the local agenda, Agenda 21; based on obligations given to municipalities and on the document of Aalborg signed by Kokkola).</p> <p>The purpose of the project was to transfer good, stable environmental practices to private family day carers and indirectly to children and their families and thereby give an opportunity to empowerment and enthusiasm by noticing the influencing opportunities and increase nature sensitivity and give new environmental every day techniques.</p> <p>The project consisted of planning, parents meetings, an intervention day, initial survey, final survey questionnaire and evaluation. On the basis of the results we evaluated the significance of the training day during the period 2010 -2011.</p> <p>The evaluation indicated that the family day carers had brought new good goal -oriented procedures into use and thus, to homes through children.</p>		

Key words

education partnership, involvement, family day carers in private homes nursery education, environmental education

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
1.1 Luonto lähellä -projektioinnäytetyön taustaa	1
1.2 Luonto lähellä -projektin tavoitteet	2
1.3 Luonto lähellä -projektin prosessi	5
2 LUONTO LÄHELLÄ -PROJEKTIN LÄHTÖKOHDAT	10
2.1 Luonto lähellä -projektin sisältöalueet	10
2.1.1 Näkökulmia varhaiskasvatuksen sisältöalueisiin tässä projektissa	11
2.1.2 Näkökulmia sosiaalipedagogiikan sisältöalueisiin tässä projektissa	13
2.1.3 Näkökulmia ympäristökasvatuksen sisältöalueisiin tässä projektissa	13
2.2 Näkökulmia perhepäivähoidosta Kokkolassa	15
2.3 Näkökulmia perhepäivähoitajien ammatillisuuteen	16
3 LUONTO LÄHELLÄ -PROJEKTIN TOTEUTUS	18
3.1. Alkukartoitus	18
3.1.1 Perhepäivähoitajien alkukartoituskysely	19
3.1.2 Vanhemmille suunnattu alkukartoituskysely	23
3.2 Luonto lähellä –projektin interventiopäivä	27
3.3 Loppukartoitus	32
3.3.1 Perhepäivähoitajien loppukartoituskysely	32
3.3.2. Lasten loppukartoituskysely	37
4 LUONTO LÄHELLÄ -PROJEKTIOINNÄYTETYÖN ARVIOINTI	38
4.1 Projektin arviointi	39
4.1.1 Alkukartoituksen arviointia	39
4.1.2 Interventiopäivän arviointia	41
4.1.3 Loppukartoituskyselyjen arviointi	44

4.2 Tavoitteiden arviointi	47
4.2.1 Lapsi- vanhempi tavoitteiden arviointi	47
4.2.2 Perhepäivähoitajien tavoitteiden arviointi	48
4.2.3 Organisaation tavoitteiden arviointi	49
4.2.4 Omien tavoitteiden arviointi	49
4.3 Muu arviointi	51
4.3.1 Projektorganisaation arviointi	51
4.3.2 Projektibudjetin arviointi	52
4.3.3 Projektisuunnitelman arviointi	52
4.3.4 Projektin kokonaisarviointi	53
4.3.5 Oman oppimisen arviointi	55
4.3.6 Jatkotutkimukset, projektit ja kehittämistavoitteet	58
5 POHDINTA	59
LÄHTEET	63
LIITTEET	67
KUVIOT	
KUVIO 1. Sosionomin kompetenssit	3
KUVIO 2. Luonto lähellä -projektin prosessi	5
KUVIO 3. Ullan ja Tarjan, Luonto lähellä –projektin sisältöalueet	10
KUVIO 4. Kontekstuaalinen kasvun malli Hujala, Puroila, Parrila-Haapakoski & Nivalan (1998) mukaan	12
KUVIO 5. Luonto lähellä -projektin toiminnalliset osat	18
KUVIO 6. Luonto lähellä –projektiohjelmatyön arvioinnin sisältöalueet	38
KUVIO 7. Luonto lähellä –projektin arvioinnin osa-alueet	39
KUVIO 8. Tavoitteiden arvioinnin sisältö Luonto lähellä –projektissa	47
KUVIO 9. Muun arvioinnin sisältö Luonto lähellä –projektissa	51
TAULUKOT	
TAULUKKO 1. Luonto lähellä -projektin tavoitteet	4
TAULUKKO 2. Perhepäivähoitajat (33 kpl) lajittelivat eri jätteitä	22
TAULUKKO 3. Interventio päivä ohjelmatoiveet	23
TAULUKKO 4. Vanhemmat (65 kpl) lajittelivat jätteitä	26

TAULUKKO 5. Uudet pysyvät käytännöt toimintakaudella 2010-2011	33
TAULUKKO 6. Perhepäivähoitajien kehittymisen alueet	34
TAULUKKO 7. Ympäristökasvatuksen merkitsevyys ja lisäkoulutus	36
TAULUKKO 8. Lasten loppukartoituskysely	37
TAULUKKO 9. Mieluisimmat leikit TOP 5	37

1 JOHDANTO

1.1 Luonto lähellä - projektiopinnäytetyön taustaa

Projektiopinnäytetyömme, Luonto lähellä –projekti, sisältää ympäristökasvatusta perhepäivähoitajille Kokkolassa. Se on työelämälähtöinen ja sen tilaajana on Kokkolan kaupungin päivähoidon ja varhaiskasvatuksen toimiala. Olemme valinneet aiheeksi ympäristökasvatusta perhepäivähoitossa, koska olemme entisessä työssämme Kokkolan kaupungilla tehneet pitkäaikaista ja ansiokasta työtä päiväkodissa ympäristökasvatuksen parissa. Olimme kansainvälisen Vihreä Lippu -kestävän kehityksen ohjelman vetäjinä yli kymmenen vuoden ajan. (LIITE 1) Haluamme projektiopinnäytetyöllämme siirtää hyviä ympäristökasvatuksen käytäntöjä perhepäivähoitajien työhön ja heidän kautta hoitolapsiin ja heidän perheisiinsä. Haluamme myös jakaa omaa ympäristötietouttamme ja –herkkyttämme eteenpäin.

Projektiopinnäytetyömme kohteena on ollut Kokkolaan vuonna 2009 liittyneiden kuntien (Kälviä, Lohtaja, Ullava) perhepäivähoito. Liittyneiden kuntien perhepäivähoitajat eivät ole aikaisemmin saaneet ympäristökasvatuskoulutusta. Projektin lähtövaiheessa ja alkukartoituksessa olivat mukana kaikki perhepäivähoitajat ja hoitolasten perheet. Interventioivään ja loppukartoitukseen valittiin viisitoista perhepäivähoitajaa ja heidän hoitolapsensa. Heidän vastauksiensa perusteella on saatu projektin tulokset.

Projektiopinnäytetyömme rakentuu kasvun kontekstuaaliseen perustaan, sosiaalipedagogiseen orientaatioon ja Bronfenbrennerin (1979) ekologisen kasvun teoriaan. Niiden avulla tarkastelemme lasta osana omaa ympäristöään. Rakennamme opinnäytetyömme ja projektimme sisällön osaksi ekologista, taloudellista, sosiaalista ja kulttuurillista ympäristöä ja käytämme sosiaalipedagogisia menetelmiä. Ympäristökasvatuksellinen osuus painottuu näiden osa-alueiden sekä varhaiskasvatussuunnitelman eli vasun vuoropuheluun. Varhaiskasvatussuunnitelmassa ympäristökasvatus ja kestävä kehitys on määritelty luonnontieteellisessä orientaatioissa lähemmin, mutta ne voidaan integroida varhaiskasvatuksen kaikkiin sisältöalueisiin.

Kokkolan kaupungin kestävän kehityksen toimintaohjelma on luotu paikalliseen agendaan, Agenda 21. Ohjelman taustana ovat kansainvälisellä tasolla kunnille annetut velvoitteet ja Aalborgin asiakirja, jonka Kokkolan kaupunki on allekirjoittanut satojen muiden kaupunkien tavoin. Toimintaohjelman toteuttamisesta, toimeenpanosta sekä arvioinnista kuntasektorilla on päävastuu kunnan henkilöstöllä ja luottamushenkilöillä. Kokkolan kaupungin kestävän kehityksen toimintamalli, Agenda 21, sitoo myös kaupunkiin liittyneitä kuntia ja heidän työntekijöitään. Halusimme tuoda opinnäytetyössämme esille tämän näkökulman, että ympäristökasvatus ei ole vapaaehtoisluonteista työtä organisaation sisällä, vaan työntekijät ovat osaltaan sitoutuneita siihen.

1.2 Luonto lähellä -projektin tavoitteet

Olemme projektiopinnäytetyösuunnitelmassa (LIITE 2) jakaneet projektin tavoitteet kolmeen eri osa-alueeseen, toiminnalliset tavoitteet ja tulos- ja oppimistavoitteet. Tavoitteita tarkastelemme neljästä eri näkökulmasta: lapsi-vanhemmat, perheperhepäivähoitaja, organisaatio eli Kokkolan kaupunki ja oma näkökulma. Tavoitteet on koottu taulukkoon keskiössä olevan lapsen näkökulmasta lähtien edeten omiin tavoitteisiimme. (TALUKKO 1).

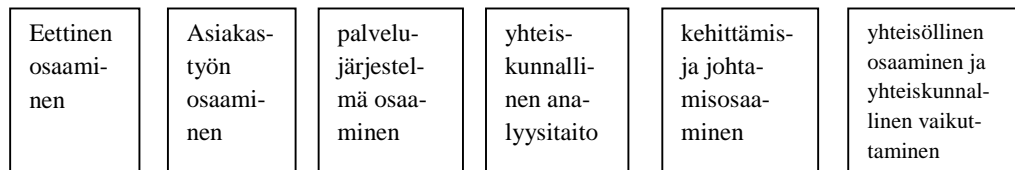
Projektissa lasten ja vanhempien tulos-, toiminnallisena ja oppimistavoitteina olivat varhaiskasvatussuunnitelman ja välillisesti perhepäivähoitajan kautta saada tavoitteellisia myönteisiä kokemuksia ympäristökasvatuksesta perhepäivähoidossa. Tavoitteena oli ympäristöherkkyyden sisäistäminen omien ja yhteisten kokemusten kautta, siten että ympäristöherkkyys siirtyisi leikin kautta perhepäivähoidossa lapsiin ja kasvatuskumppanuuden kautta heidän vanhempiinsa.

Kokkolan varhaiskasvatussuunnitelman mukaan varhaiskasvatuksen tehtävänä on järjestää laadukasta ja monipuolista päivähoitoa. Projektissamme perhepäivähoitajien tulostavoitteena oli, että perhepäivähoidossa otetaan huomioon ja sitoudutaan toimintaa ohjaaviin asiakirjoihin, ja niiden käyttämisen kautta tapahtuvaan laadun lisääntymiseen. Perhepäivähoitajien toiminnallisena tavoitteena oli saada uusia työkaluja omaan toimintaan perhepäivähoidossa, kehittää omia vahvuuksia, uskoa omiin kykyihin ja sitä kautta sisäistää ympäristökasvatuksen merkitys varhaiskasvatuksessa. Toiminnallisena tavoitteena oli myös saa-

da projektin kautta vertaistukea sekä olla vuorovaikutuksessa kollegoiden kanssa. Perhepäivähoitajien oppimistavoitteina oli saada uusia ympäristökasvatuksellisia käytäntöjä perhepäivähoitajien työhön uusien näkökulmien kautta, ja oppia refleктоimaan omia asenteita ja arvoja. Oppimistavoitteina toimivat myös kartoitukset sekä interventiopäivän kokemukset.

Organisaation tulos- ja toiminnallisina tavoitteina olivat lakien ja asetusten, ohjaavien asiakirjojen sekä palvelujärjestelmään kuuluvien asioiden sisäistäminen ja uuden tiedon käyttöönotto sekä vuorovaikutus eri vaikuttajien kesken. Oppimistavoitteena on yhteiskunnallisen päätöksenteon ymmärtäminen.

Omat tavoitteemme olemme pohjanneet sosionomin kompetensseihin, taitoihin, kykyyn, ominaisuuksiin ja valmiuksiin suoriutua projektista ammatillisesti. Sosionomin kompetensseja ovat sosiaalialan eettinen osaaminen, asiakastyön osaaminen, sosiaalialan palvelujärjestelmä osaaminen, yhteiskunnallinen analyysitaito, reflektiivinen kehittämis- ja johtamisosaaminen sekä yhteisöllinen osaaminen ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen. (Mäkinen, Raatikainen, Rahikka, Saarni 2009, 18-19.) (KUVIO 1)

KUVIO 1. Sosionomin kompetenssit

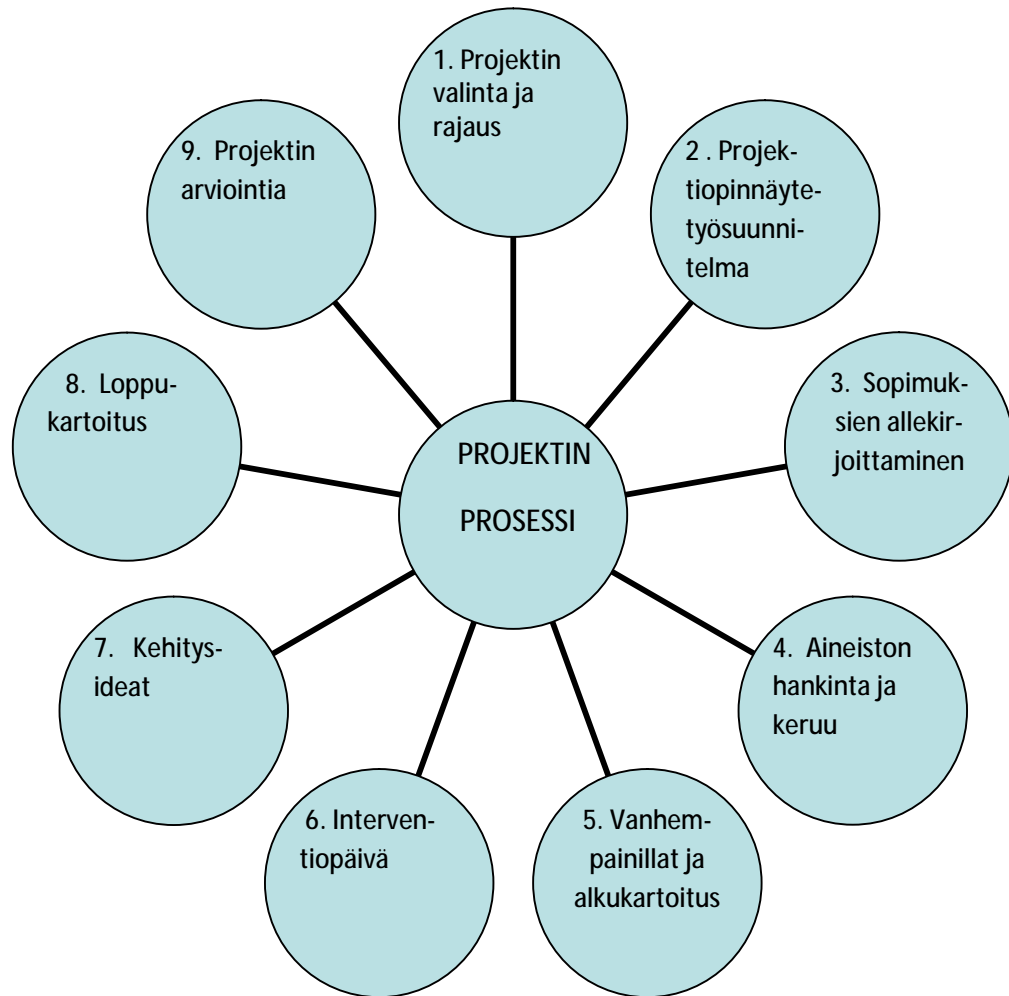
Arvioimme omaa oppimistamme kompetenssien kautta osiossa 4.3.5. Tulostavoitteena oli saada aikaan pysyviä muutoksia. Tavoitteena oli, että perhepäivähoitajien omien vahvuuksien ja oivallusten avulla, kehitetään pienin askelin toimintaa ja parannetaan sitä kautta perhepäivähoidon laatua. Tavoitteena oli, että osallisuuden kautta annetaan mahdollisuus perhepäivähoitajille voimaantumiseen, valtaistumiseen ja omien vaikuttamis- ja toimimismahdollisuuksien lisääntymiseen.

Toiminnallisina tavoitteina oli oma omistajuus ja sitoutuneisuus ympäristökasvatustyöhön vuorovaikutuksessa kaikkien toimijoiden kesken. Oppimistavoitteissa oma ammatillinen kasvu ja reflektointi olivat keskeisessä asemassa. Muita tavoitteita olivat projektiin kiinteästi kuuluvat kartoitukset sekä interventiopäivä suunnitteluineen, sisältöineen ja arviointineen. Oppimistavoitteina oli merkityksellinen yhteiskunnallinen vaikuttaminen.

TAULUKKO 1. Luonto lähellä -projektin tavoitteet

	Lapsi- vanhemmat tavoitteet	Perhepäivähoitajan tavoitteet	Organisaation tavoitteet	Omat tavoitteet
Tulostavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> *lapsen/perheen myönteiset kokemukset *vasu *Agenda21 *kestävän kehityksen sisäistäminen *kontekstuaalisuus, sosiaalipedagoninen orientaatio ja ekologinen systeemiteoria 	<ul style="list-style-type: none"> *laadun lisääntymisen *vasu *Agenda 21 * kontekstuaalisuus, sosiaalipedagoninen orientaatio ja ekologinen systeemiteoria *omien vahvuuksien kehittäminen *voimaantumisen *sitoutuneisuus ympäristökasvatustyöhön 	<ul style="list-style-type: none"> *palvelujärjestelmä, lait ja asetukset *Agenda 21 *vasu *laadun lisääntymisen *alku- ja loppukartoitus ja interventio-päivä 	<ul style="list-style-type: none"> *pysyvien muutosten aikaansaaminen *yksilön ainutkertaisuuden huomioonottaminen *kontekstuaalisuus, sosiaalipedagoninen orientaatio ja ekologinen systeemiteoria *vasu *laadun lisääntymisen *alku- ja loppukartoitus
Toiminnalliset tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> *ympäristöherkkyyden sisäistäminen *uudet työkalut ymmärtämiseen ja kokemiseen *vuorovaikutus 	<ul style="list-style-type: none"> *uudet työkalut ymmärtämiseen ja kokemiseen *ympäristöherkkyyden sisäistäminen *vuorovaikutus *vertaistuki 	<ul style="list-style-type: none"> *palvelujärjestelmään kuuluvien asioiden sisäistäminen ja uuden tiedon käyttöönotto *vuorovaikutus 	<ul style="list-style-type: none"> *pitkäjänteinen projektityöskentely *kartoitukset sekä interventio-päivä *"omistajuus" ja sitoutuneisuus ympäristökasvatustyöhön varhaiskasvatuksessa *vuorovaikutus
Oppimistavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> *kontekstuaalisuus, sosiaalipedagoninen orientaatio ja ekologinen systeemiteoria 	<ul style="list-style-type: none"> *pysyvät uudet käytännöt pph:n työhön *arvojen ja asenteiden reflektointi * kontekstuaalisuus, sosiaalipedagoninen orientaatio ja ekologinen systeemiteoria *kartoitukset sekä interventio-päivä 	<ul style="list-style-type: none"> *yhteiskunnallisen päätöksenteon ymmärtäminen 	<ul style="list-style-type: none"> *ammattillinen kasvu * reflektointi *kartoitukset sekä interventio-päivä *projektityöskentely aikuisten ohjaaminen *kontekstuaalisuus, sosiaalipedagoninen orientaatio ja ekologinen systeemiteoria *yhteiskunnallinen vaikuttaminen

1.3 Luonto lähellä -projektin prosessi

KUVIO 2. Luonto lähellä -projektin prosessi

Projektioinnäytetyösuunnitelman alkupuolella kesällä 2009 pohdimme molemmat opinnäytetyöntekijät, että tekisimme oman henkilökohtaisen opinnäytetyön. Yhteinen menneisyytemme Vihreä Lippu -projektin vetäjinä entisessä työssämme päiväkodissa, ja yhteinen kiinnostus luontoon ja kestäväan kehitykseen edesauttoivat ajatusta, että teemme yhteisen projektioinnäytetyön. Varhaiskasvatus oli meille, pitkäaikaisille varhaiskasvatuksen ammattilaisille, ominta ammatillista maaperää. Halusimme jakaa ympäristötietouttamme henkilöille, jotka eivät olleet saaneet koulutusta ympäristökasvatuksesta. Kokkolan alueella useat päivähoiton työntekijät ovat saaneet Kokkolan luontokoulun kautta koulutusta, mutta Kokkolaan vuonna 2009 liittyneiden kuntien varhaiskasvatushenkilöstöllä ei näihin koulu-

tuksiin ole ollut mahdollisuutta osallistua. Halusimme kohdentaa projektimme perhepäivähoitoon, koska ajattelimme, että voimme nostaa perhepäivähoidon laatua kehittämällä tavoitteellista toimintaa ympäristökasvatuksesta. Halusimme myös uutta kokemusta aikuisten ohjaamisesta, sillä olemme omassa työssämme ohjanneet lähinnä lapsiryhmiä.

Pohdiskelimme aihetta ja kohderyhmää syksyllä 2009 meren rannalla Lohtajalla ja päädyimme yhteiseen ratkaisuun tehdä projektiopinnäytetyömme ympäristökasvatuksesta perhepäivähoidossa ja halusimme kohdistaa sen vuonna 2009 liittyneiden kuntien perhepäivähoitoon. Luonto antoi sielläkin meille hyvää ja inspiroivaa voimaa.

KUVA 1. Ulla ja Tarja suunnitteluretkellä Lohtajalla

Otimme syksyllä 2009 yhteyttä Kokkolan kaupungin varhaiskasvatuskoordinaattori Satu Forsbergiin sekä palvelupäällikkö Doris Lillhongaan, ja esittelimme opinnäytetyöideamme. He antoivat suostumuksensa projektin käynnistymiselle marraskuussa 2009.

Allekirjoitimme salassapitosopimuksen, (LIITE 3) helmikuussa 2010. Ohjaava opettajamme hyväksyi projektiopinnäytetyösuunnitelman. (LIITE 2) toukokuussa 2010 ja allekirjoitimme opinnäytetyösopimuksen ”Luonto lähellä -ympäristökasvatusta perhepäivähoitajille Kokkolassa” -projekti toukokuussa 2010, (LIITE 4). Olemme hankkineet ja keränneet eri-

laista aineistoa varhaiskasvatuksesta, ympäristökasvatuksesta ja perhepäivähoidosta koko projektin ajan. Yhtenä innoittaja on ollut Oulun kaupungin päivähoito- ja perhetyön yksikkö Alakööki Ainolan puistossa. Tutustuimme ensimmäistä kertaa Alaköökin toimintaan maaliskuussa 2009 ollessamme Aslak-kuntoutuksessa Oulussa. Kävimme hiihtolomaviiholla 2010 seuraamassa heidän tavoitteellista toimintaa ja saimme hyvää tukea opinnäytetyömme tekemiseen. (Oulun kaupunki 2010.)

Pidimme kolme samansisältöistä vanhempainiltaa Lohtajalla, Kälviällä ja Ullavalla. Vanhempainiltoihin osallistuivat kaikki alueiden perhepäivähoitajat, perhepäivähoidonohjaajat sekä joukko vanhempia. Vanhempainilloissa esittelimme projektioinnäytetyömme draaman ja Power Point –esityksen (LIITE 5) avulla. Jaoimme alkukartoituskyselylomakkeet (LIITE 6, LIITE 7) läsnäolijoille. Kyselylomakkeiden avulla saimme selville heidän senhetkiset toimintatapansa ja tietonsa ympäristökasvatuksesta varhaiskasvatuksessa sekä kestävästä kehityksestä. Vastausten perusteella suunnittelimme interventiopäivän sisältöä. Kyselylomakkeet sisälsivät sekä kvalitatiivisia sekä kvantitatiivisia piirteitä. Kaikilta tutkimukseen osallistujilta kysyttiin samat kysymykset eikä lisäkysymyksiä esitetty. Osa kysymyksistä oli avoimia kysymyksiä ja osassa oli valmiit vastausvaihtoehdot. (Vilka 2005.)

Pidimme interventiopäivän 4.9.2010 Kokkolassa Palmapirtillä. Interventiopäivän koulutukseen osallistui yhteensä 15 perhepäivähoidonohjaajien valitsemaa perhepäivähoitajaa. Interventiopäivässä käytimme sosiaalipedagogisia menetelmiä ympäristökasvatuksen soveltamiseksi. Päivän sisältö koostui toiminnallisesta ja elämyksellisestä orientaatiosta yhdistettynä varhaiskasvatussuunnitelmaan, sekä teoretietoon ympäristökasvatuksesta varhaiskasvatuksessa. Tärkeimpänä tavoitteena oli, että perhepäivähoitajat saisivat oman osallisuuden kautta uutta tietoa ympäristökasvatuksen käytöstä varhaiskasvatuksessa ja varhaiskasvatussuunnitelman toteutuksessa. Interventiopäivän tarkoituksena oli myös antaa mahdollisuus vertaistukeen sekä voimaantumiseen uusien kokemusten kautta. Perhepäivähoitajat saivat tekemämme vihkosen, jossa oli yhtenä osana kestävän kehityksen toimintaohjelma toimintavuodeksi 2010–2011. (LIITE 8) Tavoitteena oli, että perhepäivähoitajat voivat käyttää vihkosta hyödykseen toimintakauden aikana sekä täyttäessään loppukartoituskyselyä keväällä 2011. Interventiopäivän lopuksi pyysimme osallistujilta kirjallista palautetta päivän annista.

KUVA 2. Perhepäivähoitajat omassa luontokolossaan aamukahvilla Palmapirtin luonnossa

Interventiopäivän ja loppukartoituksen välillä oli 9 kuukautta. Kehitysideaksi tuli muistutella ja motivoida perhepäivähoitajia projektin kulusta, sekä herätellä heidän ympäristöherkkyyttään joulun alla. Lähetimme heille kirjeen sekä ekologiset vinkit jouluksi. (LIITE 9)

Huhtikuussa 2011 lähetimme interventiopäivään osallistuneille perhepäivähoitajille loppukartoituskyselylomakkeet, (LIITE 10) jotka sisälsivät kyselyn myös jokaisen koulutukseen osallistuneen perhepäivähoitajan kahdelle perhepäivähoitajan hoitolapselle. (LIITE 11) Loppukartoituslomakkeiden avulla kartoitettiin uusia pysyviä käytäntöjä ympäristökasvatuksesta perhepäivähoidossa sekä välillisesti hoitolasten perheisiin. Lasten lomakkeilla halusimme kartoittaa lasten ympäristöherkkyyttä sekä leikkikulttuuria. Myös loppukartoituskyselylomakkeet sisälsivät sekä kvalitatiivisia sekä kvantitatiivisia piirteitä. (Vilka 2005.)

Olemme arvioineet ja pohtineet opinnäytetyön sisältöä koko projektin ajan. Olemme analysoineet kartoitusten tulokset välittömästi kartoitusten jälkeen, ja olemme pitäneet aiheesta oppimispäiväkirjaa. Kevään ja kesän 2011 aikana olemme tavanneet säännöllisesti noin kolme kertaa kuukaudessa ja loppukesästä 2011 kaksi kertaa viikossa opinnäytetyön kirjoittamisen, arvioinnin ja pohdinnan merkeissä.

Olemme käyttäneet projektiopinnäytetyöhön koko projektin ajan havainnoin välineenä valokuvia. Luvat valokuvien julkaisuun on kysytty suullisesti projektin aikana.

Projektiorganisaatiossa, joka on myös ohjausryhmämme, olemme itse toimineet projektimme projektipäällikköinä. Työelämänohjaajana on toiminut Kokkolan kaupungin vt. varhaiskasvatustoiminnankoordinaattori Satu Forsberg, johon olemme olleet yhteydessä projektin alussa tiiviimmin, mutta projektin edetessä yhteydenpito on keskittynyt lähiohjaajiimme Kokkolan kaupungin perhepäivähoidonohjaajiin Virve Hakuntiin ja Vuokko Orjalaan. Kokkolan kaupungin varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö Doris Lillhonga vastasi aluksi projektimme taloudellisesta puolesta, mutta hänen jäädessä eläkkeelle keväällä 2011 tilalle tuli palvelupäällikkö Tuija Kippo. Opinnäytetyömme ohjaajana on toiminut lehtori Anne Jaakonaho. Olemme tavanneet ja olleet yhteydessä ohjausryhmämme jäseniin tarvittaessa projektin aikana.

2 LUONTO LÄHELLÄ - PROJEKTIN LÄHTÖKOHDAT

2.1 Luonto lähellä -projektin sisältöalueet

Projektissamme tarkastelemme varhaiskasvatusta lapsen, perheiden, perhepäivähoitajien, organisaation ja oman itsemme näkökulmasta. Olemme ottaneet tutkimuskohteeksemme ympäristökasvatuksen perhepäivähoidossa ja siihen liittyvät sisältöalueet. Projektiopinnäytetyömme sisältöalueina ovat varhaiskasvatus, sosiaalipedagogiikka ja ympäristökasvatus. Opinnäytetyössämme varhaiskasvatus sisältää lait, asetukset ja varhaiskasvatussuunnitelman eli vasun. Tarkastelemme opinnäytetyötämme ekologisen teorian ja kontekstuaalisuuden kautta. Ympäristökasvatus perhepäivähoidossa on projektimme aihealue. Lähestymme ympäristökasvatusta varhaiskasvatuksessa sosiaalipedagogisen orientaation avulla sisältöalueiden yhteistoiminnan aikaansaamiseksi (KUVIO 3). Tarkastelemme sisältöalueita sosionomin näkökulmasta.

KUVIO 3. Ullan ja Tarjan, Luonto lähellä –projektin sisältöalueet

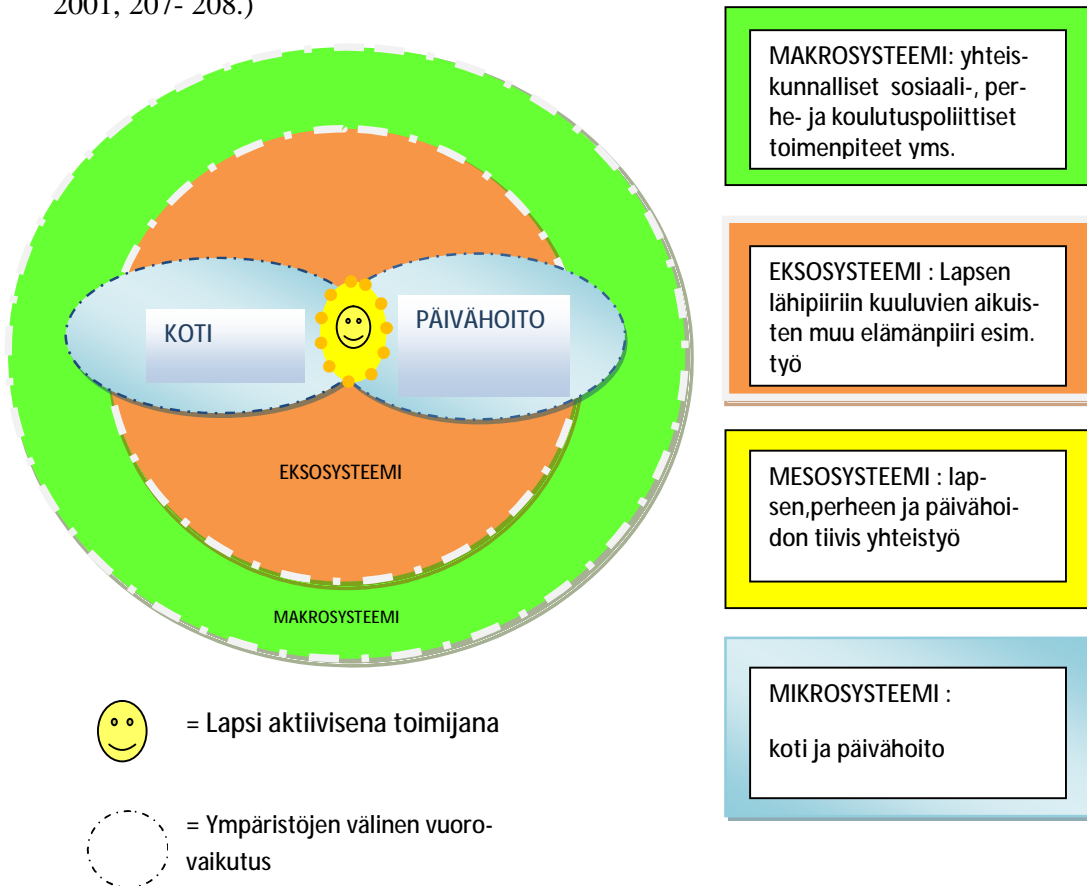
2.1.1 Näkökulmia varhaiskasvatuksen sisältöalueisiin tässä projektissa

Varhaiskasvatusta ohjaavat tärkeimmät lait ja asetukset ovat laki lasten päivähoidosta (36/1973) ja lakiin tehdyt muutokset (304/1983) ja (451/199). Perhepäivähoidon keskeisiä lakeja ovat laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000), sosiaalihuoltolaki (170/1982) ja sen muutos (50/2005), lastensuojelulaki (417/2007), yleissopimus lasten oikeuksista (60/1991) sekä varhaiskasvatuksen sisältöä linjaava varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, vasu, sekä laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (504/2001). (Finlex 2011; THL 2011.) Lapsen tasapainoinen kasvu, kehitys ja oppiminen ovat varhaiskasvatuksen tärkeimmät tavoitteet. Useat eri lait ja asetukset, jotka määrittelevät lapsen hoidon ja kasvun perusteet ja lapsen edun, määrittelevät puitteet tavoitteiden täyttymiseksi.

Yhdistämme opinnäytetyöhömmme valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman orientaatioiden käyttöön ympäristökasvatuksellisen näkökulman. Varhaiskasvatuksen orientaatiot ovat matemaattinen, luonnontieteellinen, historiallis-yhteiskunnallinen, esteettinen, eettinen sekä uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio. (THL 2010) Kokkolan varhaiskasvatussuunnitelman mukaan orientaatioiden sisältöalueet antavat puitteet henkilökunnalle toteuttaa varhaiskasvatuksessa kokemuksia, tilanteita ja ympäristöjä yhdessä lapsen kanssa hänen kasvunsa ja kehityksensä tukemiseksi. (Kokkolan kaupunki 2010.)

Tarkastelun tietoteoreettinen viitekehys rakentuu kasvun kontekstuaaliseen perustaan ja Bronfenbrennerin (1979) ekologisen kasvun teorian pohjalle. Niiden avulla tarkastelemme lasta osana hänen omaa ympäristöään. (Alho-Kivi & Keskinen 2002, 202.; Bronfenbrenner 1979.) Kontekstuaalinen kasvu nähdään osana laajempaa kokonaisuutta, suhteessa siihen sosiokulttuuriseen ympäristöön, missä oppija toimii. Kontekstuaalisessa kasvussa korostetaan oppimista yksilöllisenä ja etenkin yhteisöllisenä tapahtumana. (Cantell 2004, 71; Hujala, Puroila, Parrila-Haapakoski & Nivala 1998, 12- 13; Kauppi 1993, 56, 72.) Bronfenbrennerin luomassa ekologisessa teoriassa yksilö nähdään aktiivisena ja ympäristöön vaikuttavana tekijänä. Ympäristö vaatii yksilöä mukautumaan sen ehtoihin ja edellytyksin. Tällä tavalla syntyy vuorovaikutuksellinen suhde yksilön ja ympäristön välille. (Bronfenbrenner 1979; Korhonen, Ruoppila, Saarinen 1994, 88.) Ekologinen orientaatio korostaa lapsen kasvun ymmärtämistä kontekstuaalisena vuorovaikutussuhteena. Kontekstuaalisessa näkökulmassa lapsi ja hänen kasvuympäristönsä nähdään erottamattomina. Se koros-

taa kokonaisvaltaista, lapsen arjesta nousevaa näkökulmaa. Lapsen toiminta voidaan nähdä osana koko ympäristön toimintaa. (Cantell 2004, 71- 73; Hujala ym. 1998, 8- 14.) Oppimisympäristön tulee herättää lapsen mielenkiinto ja uteliaisuus uusien asioiden tutkimiseen ja näin se osaltaan tukee lapsessa tapahtuvaa aktiivisuutta ja itseohjautuvuutta. (Cantell, Larna 2006, 12; Hujala- Huttunen & Nivala 1996, 23- 24.) Bronfenbrennerin ekologisessa teoriassa ympäristö koostuu sisäkkäin rakennetuista järjestelmistä, joita kutsutaan mikro-, meso-, ekso-, ja makrosysteemeiksi. (Bronfenbrenner 1979; Karila, Kinos & Virtanen 2001, 207- 208.)

KUVIO 4. Kontekstuaalinen kasvun malli Hujala, Puroila, Parrila-Haapakoski & Nivalan (1998) mukaan

Mikrosysteemin muodostavat koti ja päivähoito. Mesosysteemi koostuu niiden ympäristöjen välisistä suhteista, joissa lapsi aktiivisesti toimii, eli käytännössä se toteutuu lapsen, perheen ja päivähoiton tiiviinä yhteistyönä. Eksosysteemiksi kutsutaan lapsen välittömän kontaktiympäristön laajentumaa kuten erilaisia instituutioita lapsen mikro- ja mesosysteemin ulkopuolella. (Bronfenbrenner 1979; Hujala- Huttunen ym. 1996, 25- 27.) Välittömistä toimijoista kauimpana on makrosysteemi, jota säätelee sosiaali-, koulutus ja perhepolitiikka.

set toimenpiteet ja näillä myös yhteiskunta tukee varhaiskasvatusta ja lapsiperheitä. (Bronfenbrenner 1979; Brotherus, Hasari & Helimäki 1990, 63.) Kontekstuaalinen kasvun tarkastelutapa antaa Bronfenbrennerin ekologiselle teorialle pedagogisen sisällön tarkastella lapsen toimintaa ja kasvua sen omassa kontekstissaan. Eri konteksteja voivat olla lapsen omasta lähipiiristä yhteiskunnallisiin arvomaailmoihin. Lapsi on tarkastelutavassa keskiössä, aktiivisena, toimivana subjektina. (Hujala, Puroila, Parrila & Nivala 2007, 19.)

2.1.2 Näkökulmia sosiaalipedagogiikan sisältöalueisiin tässä projektissa

Sosiaalipedagoginen orientaatio suosii luovia toimintaan perustuvia työmuotoja, joissa korostuu toiminnallisuus, elämyksellisyys, yhteisöllisyys sekä osallisuus. Sosiaalipedagogiikka on kokonaisvaltainen ajattelutapa, johon on sitouduttava kokonaisvaltaisesti. Siinä voidaan käyttää erilaisia työmuotoja ja menetelmiä. Menetelmien ja teknikoiden on tuettava lapsen osallistumista, omia valintoja, lapsen arvokkuutta sekä sosiaalisuutta. Sosiaalipedagogiikassa ei ole koskaan ylhäältäpäin tapahtuvaa pedagogisointia. Sosiaalipedagoginen ajattelutapa muuttuneena käytännön kasvatustyöksi luo lasta kasvamaan täyteen kuokistukseen, eli hän tuntee olevansa ainutkertainen, korvaamaton, autonominen ja valintoihin kykenevä. (Karila ym. 2001, 133- 134; Mäkinen ym. 2009, 110.)

Lapsen kokonaisvaltainen hyvinvointi nähdään kasvualustana lapsen hyvään oppimiseen, kasvuun ja kehittymiseen. Leikki on lapselle ominaista toimintaa, ja sen kautta lapsi oppii havainnoimaan uusia mahdollisuuksia ympäristössään. Kasvattajan tehtävänä on tuoda lapsen elämään erilaisia mahdollisuuksia kokemuksiin. Lapsen varhaiskasvatusympäristö koostuu kaikesta hänen ympärillä olevista asioista, fyysisistä, psyykkisistä ja sosiaalisista tekijöistä. (Stakes 2010.)

2.1.3 Näkökulmia ympäristökasvatuksen sisältöalueisiin tässä projektissa

Kestävä kehitys ja ympäristökasvatus ovat kansainvälisiä, kansallisia ja kunnallisia tavoitteita ja periaatteita. Ympäristökasvatuksen ja kestävän kehityksen keskeisenä periaatteena pidetään vuonna 1992 Rion UNCED-konferenssia, jossa 118 maata sopivat kestävän kehi-

tyksen periaatteista ja toimintaohjelmasta. Sopimus sai nimen Agenda 21. (Aalborg Charter, 1994.) Kestävä kehitys on määritelty neljään ulottovuuteen: ekologinen, taloudellinen sekä sosiaalinen ja kulttuurinen. Kokonaisuudessaan kestävä kehitys on tietoinen valinta paremman ympäristön puolesta. Kestävä kehitys ei ole pysyvä muuttumaton tila. Se on luova ja tasapainoa tavoitteleva oppimisprosessi. Se ulottuu kaikkiin päätöksenteon osaluaisiin. (Oulun kaupunki 2006.) Kestävän kehityksen systeemiin voi jokainen yksilö omilla pienillä teoillaan vaikuttaa. Pienistä kestävä kehityksen teoista syntyy suurempi kokonaisuus.

Kokkolan kaupungin kestävä kehityksen toimintaohjelma on luotu paikalliseen agendaan, Agenda 21:een. Ohjelman taustana ovat kansainvälisellä tasolla kunnille annetut velvoitteet. Toimintaohjelman toteuttamisesta, toimeenpanosta sekä arvioinnista kuntasektorilla on päävastuu kunnan henkilöstöllä ja luottamushenkilöillä. Toimintaohjelma koostuu Kokkolan kaupungin kestävä kehityksen politiikasta, jonka tärkeimpänä päämääränä on lisätä ja syventää kokkolalaisten ympäristöosaamista ja – tietoisuutta. Toimintaohjelman eräänä päämääränä on myös saada kestävä kehitys osaksi arkipäivää sitouttamalla ja aktivoimalla kokkolalaisia, ja yhtenä keinona tähän toimintaan on varhaiskasvatuksessa järjestettävän ympäristökasvatustoiminnan edistäminen. Agendassa nähdään tärkeänä se, että paikallisviranomaiset ovat lähimpänä kuntalaisia, ja heillä on hyvät mahdollisuudet tehdä konkreettisia valintoja edistääkseen kestävä kehitystä. (Hannila, Heikkilä, Hongell, Lehto & Marjusaari 2005, 3.; Kokkolan kaupunki 2011.; Kokkolan kaupunki 2002, 14-15) Kokkolan kaupungin kestävä kehityksen toimintamalli, Agenda 21, sitoo myös liittyneitä kuntia ja heidän työntekijöitään. Ympäristökasvatus ei ole vapaaehtoisluonteista työtä organisaation sisällä, vaan työntekijät ovat osaltaan sitoutuneita siihen. Varhaiskasvatuksessa ympäristökasvatus ja kestävä kehitys on määritelty luonnontieteellisessä orientaatioissa lähimmin, mutta ne voidaan integroida varhaiskasvatuksen kaikkiin sisältöalueisiin.

Projektimme sisältää toimintamalleja varhaiskasvatukseen, joissa korostuvat ympäristöherkkyys, osallisuus, arvokasvatus, tiedot ja taidot sekä seikkailu. Nämä toimintamallit sisältävät kasvatusta aistien avulla, eli ympäristöherkyyden löytämistä. Leikin katsotaan olevan aina osa varhaiskasvatusta, ja ympäristön kohtaaminen leikin avulla voi olla hauskaa ja jopa nautinnollista, myös sadut ja tarinat opettavat meille erilaisia suhtautumistapoja. Draaman käyttö varhaiskasvatuksessa vahvistaa lapsen mielikuvitusta ja luovuutta, unohtamatta taiteen merkitystä, joka nähdään prosessina, tapahtumaketjuna, joka muuttaa

tekijänsä ja käyttäjänsä suhtautumista ympäristöön. (Cantell 2004, 116- 122, 128; Helenius 2000, 27.)

2.2 Näkökulmia perhepäivähoidosta Kokkolassa

Kokkolassa oli maaliskuussa 2011 yhteensä 116 perhepäivähoitajaa, joista 53 työskentelee omassa kodissa. Kaksi perhepäivähoitajaa työskentelee lapsen kotona. Lisäksi kiertäviä perhepäivähoitajia oli kymmenen ja ryhmäperhepäiväkodeissa työskenteli 51 perhepäivähoitajaa. Kokkolassa on 13 ryhmäperhepäivähoitokotia. Yksi ryhmäperhepäiväkodeista on tilapäisesti päiväkotiryhmänä. (Kippo 2011.) Kokkolan varhaiskasvatuksessa oli elokuussa 2011 hoidossa 1845 lasta, joista 11% oli perhepäivähoidossa ja 12,1 % ryhmäperhepäiväkodissa hoidossa. (Kippo 2011.)

Perhepäivähoito on osa varhaiskasvatuksen kokonaisuutta. Perhepäivähoito määritellään laissa lasten päivähoitosta yksityiskodissa tai muussa kodinomaisessa paikassa tapahtuvaksi lapsen hoidoksi. Hoidettavien lasten määrä on määritelty asetuksessa lasten päivähoitosta (239/1973) ja siihen tehdyssä muutoksessa (490/1990). Yhdellä hoitajalla voi olla neljä kokopäiväistä lasta ja lisäksi yksi osapäiväinen esikoululainen tai koululainen. Lakimuutos vuonna 1990 antoi kunnille mahdollisuuden järjestää perhepäivähoitoa myös ns. ryhmäperhepäivähoitona, jossa kaksi hoitajaa samanaikaisesti voivat hoitaa enintään kahdeksaa lasta, ja lisäksi osapäiväisesti kahta esikoululaista tai koulukäynnin aloittanutta lasta. Laki antaa myös erityisistä syistä ja paikalliset olosuhteen huomioon ottaen mahdollisuuden, että kolme hoitajaa voi samanaikaisesti hoitaa enintään kahtatoista lasta ryhmäperhepäiväkodissa. Yhdellä hoitajista on tällöin oltava päiväkodin hoito- ja kasvatustehtävässä edellytetty ammatillinen kelpoisuus. (Finlex 2011.)

Perhepäivähoitajan työtä yhteistyössä perheiden kanssa ohjaavat valtakunnallinen, kunnallinen ja yksikkökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma. (Kokkolan kaupunki 2011.; THL 2011.) Kokkolan varhaiskasvatussuunnitelman mukaan ammatillinen tietoisuus lapsen kasvusta ja kehityksestä ovat varhaiskasvatuksen lähtökohtia. Varhaiskasvatussuunnitelma on perhepäivähoitajan ja vanhempien kasvatuskumppanuuden tärkein asiakirja. Sen avulla kumppanit yhdistävät omat näkemyksensä lapsesta, ja ottavat lapsen yksilöllisen kasvun

huomioon hoidossa ja kasvatuksessa. Kokkolan varhaiskasvatussuunnitelman mukaan lapsia pitää kuunnella, heidän kanssaan tulee keskustella ja toimia sekä ottaa huomioon heidän mielipiteensä niitä kunnioittaen. (Kokkolan kaupunki 2010)

2.3 Näkökulmia perhepäivähoitajien ammatillisuuteen

Parrila (2002) on perhepäivähoitoa käsittelevässä tutkimuksessaan osoittanut, että perhepäivähoidossa työskentelee erilaisen koulutuksen omaavia työntekijöitä. Laissa ei ole määritelty perhepäivähoitajan kelpoisuusehtoja ja heidän koulutustaustansa on kirjava. Useat perhepäivähoitajat ovat käyneet perhepäivähoitajan kurssin tai ovat varhaiskasvatuksen muita ammattilaisia. Monet perhepäivähoitajat katsovat oman äityden riittävän ammatilliseksi perustaksi perhepäivähoitajan työhön. Parrilan tutkimuksessa tuli esille, että koulutuksen puute oli perhepäivähoidon heikkous ja kehittämisen alue. Keskeisenä haasteena onkin koulutuksen ja ammatillisuuden kehittyminen ja sitä kautta toiminnan sisällön monipuolistuminen. Koulutus on keino, jonka kautta saadaan välineitä oman kasvatuserittelyn ja toiminnan tietoiseen arvostamiseen ja kehittämiseen. Koulutus antaa varmuutta ja se on myös keskeinen työmotivaatiota lisäävä tekijä. (Parrila 2002, 23; 175.)

Perhepäivähoitajat tekevät työtään pitkälti omalla persoonallaan. Siihen vaikuttavat heidän omat arvonsa, asenteensa ja ympäristö, jossa he työtään tekevät. Heidän työssään korostuu perushoito ja lämmin, huolehtiva vuorovaikutus hoitolasten sekä heidän vanhempiansa välillä. Vanhempien ja perhepäivähoitajien välinen kasvatuskumppanuus korostuu perhepäivähoidossa. Parrilan (2002) mukaan perhepäivähoidossa on korostunut tavoitteellisen toiminnan sijaan lämminhenkinen kodinomainen, rauhallinen ilmapiiri sekä yksilöllinen kasvu ja huolenpito. Päivähoitolaissa perhepäivähoito on rinnastettu päivähoidon kanssa tasavertaiseksi, tavoitteelliseksi hoitomuodoksi.

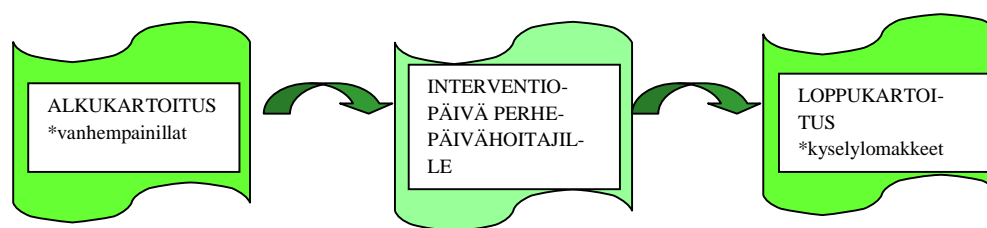
Uudelleen kouluttautuminen, täydennyskoulutus, elinikäinen oppiminen ja jopa useammat ammatit työikäisyyden aikana, kuvastavat ammatillisuuden dynaamisuutta. Ammatillinen kasvu on prosessi, joka alkaa jo ennen kouluttautumista, jatkuu kouluttautumisen aikana ja siitä edelleen työelämässä. Se on hyvin monimuotoinen ja yksilöllinen prosessi. (Hujala ym. 1998, 117-120). Ammatillista kasvua voidaan luonnehtia myös prosessiksi, joka välillä

on hidasta ja välillä nopeaa. Siihen kuuluvat ajoittaiset pysähdykset, koska juuri silloin aikaisempi tieto muokkautuu syvällisemmin osaksi yksilön toimintaa ja ajattelua. Lopulta tieto automatisoituu ja voi jäsentyä aivan uudella tavalla osaksi ammattilaisen sen hetkistä ammatillisuutta. (Mäkinen ym. 2009, 33.) Ammatillisuuden kasvun muodostumiseen vaikuttaa oma sisäinen yrittäjäjyys kehittää itseään ja omaa ammatillisuuttaan. Siihen vaikuttavat myös omat potentiaaliset voimavarat ja resurssit.

Perhepäivähoidon laadusta ja sen kehittämisestä ovat vastuussa työntekijät ja päättäjät. Työhön sisältyy velvoite kehittämisestä ja arvioinnista. Jokaisella lapsella on oikeus mahdollisimman laadukkaaseen hoitoon. Bronfenbrennerin ekologisen teoriaan pohjaten laadukas perhepäivähoito nähdään kokonaisvaltaisena osana lapsen ympärille rakentuvasta maailmasta. Lasta voidaan ymmärtää vain kun ymmärretään osaset hänen omasta ympäristöstään. (Bronfenbrenner 1979; Parrila 2002, 199-202.) Laadukas päivähoito on yhtä kuin lapsen positiiviset kokemukset päivähoitossa, jotka edesauttavat lapsen myönteistä kehittymistä. (Parrila ym. 2007, 167). Projektiopinnäytetyössämme olemme asettaneet tavoitteet jokaiselle lasta välillisesti tai suoraan koskettavalle taholle. Perhepäivähoitajan ammatillisuuden kasvaessa koulutuksen ja ymmärryksen kautta vaikutamme myös perhepäivähoidon laatuun. Varhaiskasvatussuunnitelman käyttäminen tavoitteellisessa toiminnassa kasvatuskumppaneiden kesken lisää varhaiskasvatuksen laadun ohjausta. Mielestämme perhepäivähoitoa tulisi kehittää entistä enemmän ja nostaa sen arvostusta asianmukaiselle tasolle. Perheille tulee tarjota mahdollisuus viedä lapsensa pieneen kodinomaiseen hoitopaikkaan, jossa lapsi saa yksilöllisempää hoivaa ja huolenpitoa.

3 LUONTO LÄHELLÄ -PROJEKTIN TOTEUTUS

Luonto lähellä -projektimme on jaettu kolmeen eri toiminnalliseen osaan. Ensimmäinen osa tapahtui keväällä 2010, jolloin pidimme Kokkolaan vuonna 2009 liittyneiden kuntien perhepäivähoitajille ja lasten vanhemmille vanhempainillan. Vanhempainillassa kerroimme tutkimuksemme sisällön ja tavoitteet. Samana iltana suoritimme alkukartoituskyselyn, jossa kartoitimme sekä vanhempien että perhepäivähoitajien tämänhetkisiä valmiuksia ja käsityksiä ympäristökasvatuksesta perhepäivähoidossa ja omassa elämässä. Projektin toisessa osassa, syksyllä 2010, pidimme perhepäivähoitajille interventiopäivän Palmassa, Kokkolassa. Päivän aikana koulutukseen valitut perhepäivähoitajat saivat tietoa varhaiskasvatuksessa tehtävästä ympäristökasvatustyöstä sekä teoriassa että käytännössä. Kolmas osa projektista oli ympäristökasvatuskoulutuksen saaneille perhepäivähoitajille ja heidän hoitolapsilleen suunnatut loppukartoituskyselyt. Kyselyjen avulla halusimme kartoittaa onko Luonto lähellä -projekti siirtänyt hyviä ympäristökasvatuksellisia käytäntöjä perhepäivähoitajien työhön, ja sitä kautta välillisesti hoitolapsiin ja heidän perheisiinsä. Sekä alku- että loppukartoituskyselyt sisältävät avoimia ja monivalintakysymyksiä. Kyselyt olivat puolistrukturoituja, ja sisälsivät sekä kvalitatiivisia että kvantitatiivisia piirteitä.

KUVIO 5. Luonto lähellä -projektin toiminnalliset osat

3.1. Alkukartoitus

Alkukartoitusta varten pidimme kolme vanhempainiltaa perhepäivähoitajille sekä vanhemmille liittyneiden kuntien, Lohtajan, Kälviän ja Ullavan, toimitiloissa keväällä 2010. Kutsuimme tilaisuuksiin perhepäivähoidonohjaajat, kaikki perhepäivähoitajat ja heidän

hoitolastensa vanhemmat Kokkolan kaupungin sisäisen postin välityksellä (LIITE 12, LIITE 13, LIITE 14). Alueiden kaikki perhepäivähoitajat osallistuivat informaatioiltaan. Tilaisuuden aluksi käytimme sosiaalipedagogista draamahetkeä ympäristökasvatusasiaan orientoitumiseksi. Olimme kehittäneet näytelmän, jossa Pratsi kohtaa metsän asukin. Esityksessä heillä oli erilaiset näkemykset luonnosta ja kestävästä kehityksestä. Metsän asukki aisti luonnon ääniä ja hajuja, sekä sai luonnosta voimaa. Pratsin elämään kuuluivat tuotettu musiikki, hajusteet sekä luonnon roskaaminen. Kohtaaminen oli sanaton ja loppui ihmettelevään hiljaisuuteen. Tilaisuus jatkui PowerPoint esityksellä (LIITE 5), jossa kävimme läpi opinnäytetyön tarkoituksen ja tavoitteet. Jaoin lopuksi perhepäivähoitajille ja vanhemmille omat kyselylomakkeet (LIITE 6, LIITE 7).

KUVA 3. Pratsi ja metsän asukki alkukartoituksessa

3.1.1 Perhepäivähoitajien alkukartoituskysely

Perhepäivähoitajille suunnattuun alkukartoituskyselyyn vastasi 36 perhepäivähoitajaa. Kyselymme tarkoituksena oli kartoittaa perhepäivähoitajien näkemystä siitä, mitä heidän mielestään ympäristökasvatus on perhepäivähoidossa, ja kuinka se näkyy heidän toiminnassaan tällä hetkellä. Tarkoituksenamme oli myös kartoittaa perhepäivähoitajien toivomuksia tulevaa interventiopäivää varten.

Ensimmäisessä kysymyksessä selvitimme, mitä ympäristökasvatus on perhepäivähoitajien mielestä, ja miten se näkyy toiminnassa tällä hetkellä. Vastausten perusteella perhepäivähoitajat kokivat luonnon tärkeäksi osaksi ympäristökasvatusta. Melkein kaikki tekivät retkiä metsään, seurasivat luonnon kiertokulkua eri vuoden aikoina, opettivat luonnon kunnioitusta sekä luonnon seuraamista ja tutkimista eri aisteja käyttäen. Perhepäivähoitajat kommentoivat kysymystä vastaamalla:

Tehdään lasten kanssa metsäretkiä kiikarien ja eväiden kanssa. Tarkkaillaan ja kuunnellaan luonnon ääniä ym.

Ympäristökasvatus on luonnosta, kertomista, luonnossa ihmettelemistä yms.

Luonnon kiertokulun seuraamista, eläinten seuraamista, lintujen ruokkimista.

Metsäretket, luonnossa liikkuminen, vuodenaikojen, luonnonilmiöiden tutkiminen, eri aisteja käyttäen.

Haravoidaan lehtiä, risuja pihalta ja lapset saavat auttaa pussittamaan ne.

Vastausten perusteella perhepäivähoitajat kokivat työssään tärkeäksi kierrätyksen, roskien keräyksen luonnosta, jätteiden lajittelun ja ekologisuuden.

Ohjataan lapsia laittamaan roskat oikeisiin jäteastioihin.

Opetetaan lapsia keräämään roskat.

Jutellaan esim. miten toimitaan roskien kanssa.

Ei saa heittää roskia luontoon. Retkillä on mukana pussit, joihin paperit ym. roskat kerätään.

Roskien lajittelu mustiin ja valkoisiin pusseihin.

Kierrätetään leluja.

Kierrätyksestä kertomista lapsille.

Lasten kanssa marjastaminen.

Perhepäivähoitajat mielsivät vastauksissaan asennekasvatuksen osaksi ympäristökasvatusta. Luonnon kunnioitus metsäretkillä, pyörällä kulkeminen ja jokamiehenoikeudet koettiin tärkeiksi.

Luonnossa liikkuesssa ei saa katkoa puiden oksia eikä muutenkaan vahingoittaa luontoa.

Ympäristökasvatus on hellyyttä ja huolenpitoa ja sen opastusta ja opettelua ympärillä olevien asioiden huomioimista ja tutkimista. Kaikki tavarat kerätään leikin jälkeen pois.

Puhtaan/ siistin lähiympäristön huomioiminen.

Keskustellaan siitä, mitä miten luonnossa saa kulkea mitä saa tehdä ja mitä ei voi tehdä.

Pidetään ympäristö siistinä, liikutaan luonnossa niin, ettei revitä eikä vahingoiteta luontoa eikä eläimiä.

Kasvit ja kukat kasvaa ja voi hyvin rauhassa. Ei revitä eikä tallata.

Kyselyjen perusteella perhepäivähoitajat käyttivät jonkin verran luonnon- ja jättemateriaalia askarteluissa sekä leikeissä lasten kanssa.

Ulkona on leikitty käpylehmillä.

Askartelu luonnon materiaaleista

Askartelumateriaali, kennot purkit ym.

Käytämme paljon kierrätysmateriaaleja.

Toiseen kysymykseen, mitä ja miten kierrätät, tuli paljon vastauksia. Kysymykseen vastattiin kahdella eri tavalla. Kierrätys miellettiin lajitteluksi sekä tavaroiden ja vaatteiden kierrätykseksi. Tyypillisesti kaikki perhepäivähoitajat kierrättivät jotain, pääsääntöisesti kotona, mutta osa myös työpaikalla; vaatteita, leluja kenkiä sadevaatteita ja urheiluvälineitä. Kirpputoria käyttivät hyödykseen melkein kaikki. Perhepäivähoitajat kommentoivat kysymystä vastaamalla:

Lelupussi, joka kiertää eri ryhmiksissä, pelejä vaihdetaan.

Roskat lajittelemme, musta/ valkea, metallijäte, ongelmajätteet.

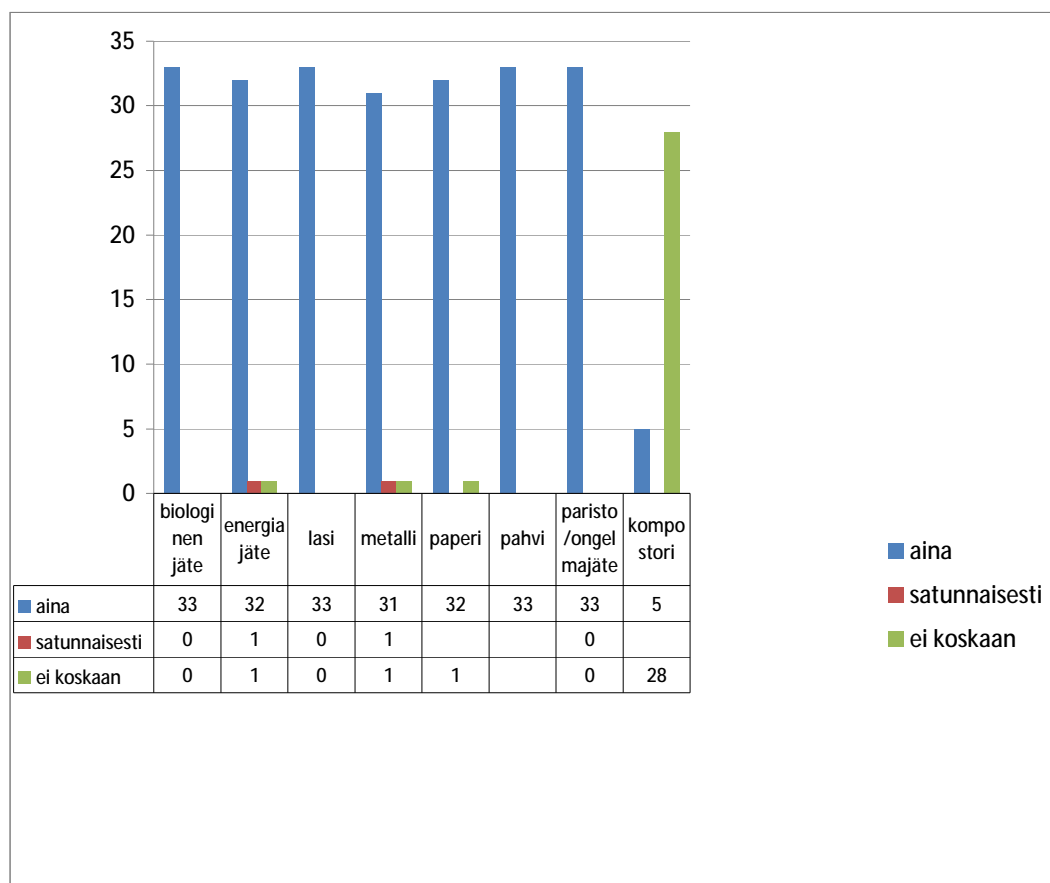
Omien lasten pallot, pelit jääkiekkomailat ja kiekot hoitolapsille. Vaatteet ja muu ehjä tavara menee kirpputorille.

Lapset käyttävät toisen sisaruksen pieneksi jääneet vaatteet. Serkuksille nämä laitetaan ehjänä ja pestyinä, jos sopivat. Lelut menevät isommilta pienemmille uusiokäyttöön.

Kirpparilla käyn ahkerasti sekä ostamassa että myymässä (leluja, vaatteita, astioita). Vaatteita ja urh.välineitä kierrätetään suvun ja ystäväperheiden kanssa ahkerasti. Korjaan vaatteita (uudistan vanhoja mahd. mukaan) ja kierrätän: Lasi, metalli, muovi, paperi, pahvi, paristot. Lapseni ovat innokkaita ojanvarsi siivoojia ja palautuspullo kierto.

Kolmanteen kysymykseen, miten lajittelet työpaikallasi, perhepäivähoitajat kertoivat lajittelevansa Ekoroskin ohjeiden mukaisesti. (Ekorosk 2011.) Perhepäivähoitajien lajittelua on kuvattu taulukossa (TAULUKKO 2). Perhepäivähoitajat olivat työssään valveutuneita lajittelun suhteen. Kompostointi ei ole kovin suosittua perhepäivähoitajien keskuudessa, koska vastanneista kompostori oli käytössä viidellä kotona lapsia hoitavalla perhepäivähoitajalla.

TAULUKKO 2. Perhepäivähoitajat (33 kpl) lajittelivat eri jätteitä

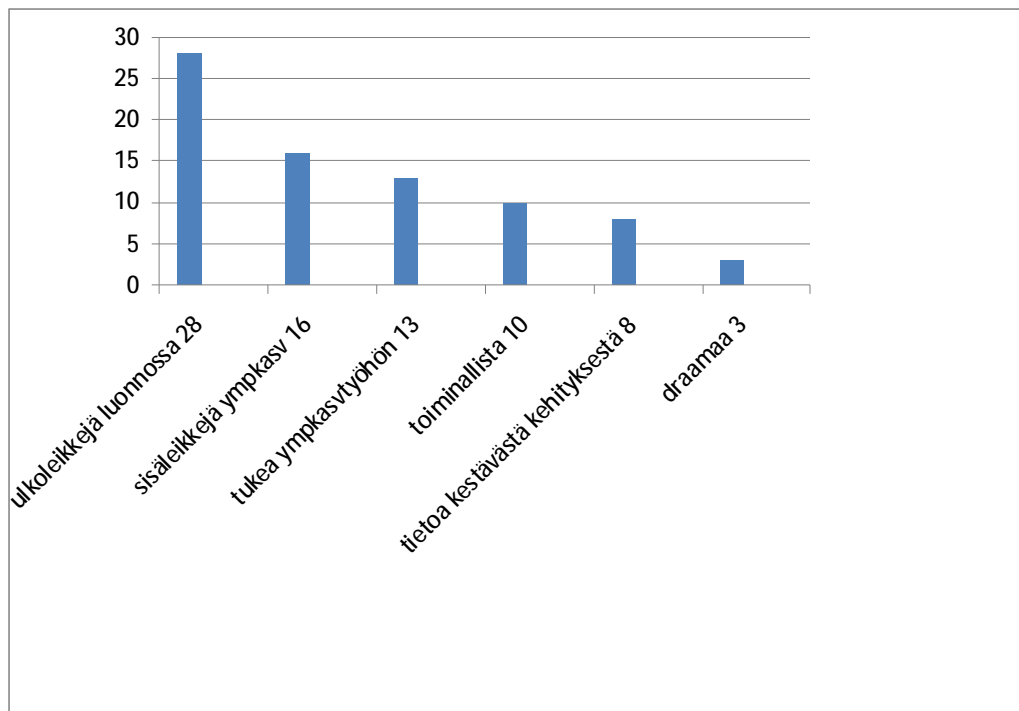

Neljännessä kysymyksessä tiedustelimme aikaisempaa ympäristökasvatuskoulutusta. Perhepäivähoitajista vain viisi oli saanut aikaisemmin ympäristökasvatuskoulutusta.

Luonto Lähellä -ympäristökasvatusta perhepäivähoitajille Kokkolassa interventiopäivän ohjelmaksi suurin osa perhepäivähoitajista toivoi vinkkejä ulkoleikkeihin, sisäleikkejä ympäristökasvatukseen ja tukea ympäristökasvatustyöhön. Tietoa toiminnallisesta ympäristö-

kasvatuksesta, kestävästä kehityksestä sekä vinkkejä draaman käyttöön toivoi alle kymmenen. Interventiopäivän toiveita on kuvattu taulukossa (TAULUKKO 3).

TAULUKKO 3. Interventiopäivä ohjelmatoiveet

3.1.2 Vanhemmille suunnattu alkukartoituskysely

Vanhemmille suunnattuun alkukartoituskyselyyn vastasi 65 vanhempaa. Perheissä oli yhteensä 150 alle 18-vuotiasta lasta ja 12 yli 18-vuotiasta lasta. Osa vanhemmista vastasi kyselyyn erityisesti opinnäytetyötä varatuissa vanhempainilloissa, ja osa vastasi vanhempainillan jälkeen perhepäivähoidossa. Tarkoituksenamme oli, että kaikki kyselyyn vastanneet vanhemmat olisivat vastanneet vanhempainilloissa, mutta osallistujamäärä iltoihin jäi yhteensä alhaiseksi, ja halusimme antaa vanhemmille mahdollisuuden vastata myös myöhemmin. Laitoimme kyselylomakkeisiin tiedon opinnäytetyöstämme ja kyselyn tarkoituksesta. Perhepäivähoitajat informoivat vanhempia tarvittaessa. Kyselyn tarkoituksena oli tiedustella vanhempien näkemystä perhepäivähoidossa tehtävästä ympäristökasvatustyöstä sekä heidän omia toimintatapojaan kierrätyksessä ja lajittelussa.

Melkein kaikki vanhemmat antoivat runsaita vastauksia kysymyksiin, mitä heidän mielestään ympäristökasvatustyö on, tai mitä se voisi olla perhepäivähoidossa. Vastausten perusteella vanhemmat mielsivät ympäristökasvatustyön olevan retkeilyä, tutustumista lähiluontoon, luonnossa liikkumista, luonnon kunnioitusta, neuvontaa, vuodenaikoihin tutustumista. Vanhemmat kommentoivat kysymyksiin vastaamalla:

Lapsi on kysymättä kertonut pienimuotoisista kävelyretkistä luonnossa. Luulen, että myös jätteiden lajittelun olevan kunnossa, koska lapsi ei kyseenalaista kotona mitään vetoamalla siihen miten hoitopaikassa toimitaan.

Ullavassa on luonto lähellä ja on luontevaa leikkiä, retkeillä ym. luonnossa, kuin tarvitse mennä kauas. Samalla arvostus luontoa kohtaan kasvaa kuin itsestään.

Tutustumista luonnonsuojeluun ja kierrätykseen, lähiympäristöön ym. hoitopaikan arjen yhteydessä.

Leikin avulla/kautta opastetaan lapsia toimimaan arkipäivän asioissa ympäristöystävällisesti. Pidetään luonto ”lähellä” lasten normaaleja päivärytmejä.

Vanhempien mielestä luonto- ja jättemateriaalien käyttö askartelussa ja muissa kädentaidoissa olivat tyypillistä perhepäivähoidossa tehtävää ympäristökasvatustyötä.

Eiköhän se ole juuri sitä kierrätystä ja että esim. askarrellaan eri materiaalista monenlaisia juttuja.

Tavaroiden/esineiden kierrätystä esim. askarteluun.

Hoidossa voi askarella maitopurkeista, vessapaperirullista, maalata lasipurkkeja jne. samalla lapselle voi kertoa millaiset ostosvalinnat säästävät luontoa.

Kierrätys, roskien/jätteiden lajittelu ja keräys, ekologisuus, energian säästäminen nousi selkeästi myös esille ympäristökasvatustyönä jota perhepäivähoidossa tehdään tai tulisi tehdä vanhempien mielestä.

Lapsille voisi opettaa pienestä pitäen kierrätystä, sillä tavalla he oppivat luontevasti.

Voitaisiin kierrättää esim. sadevaatteita, jos ei ole sukulaisia. Voisi olla esim. lelunvaihtopäivä, niin jokainen saisi uuden ”vanhan” lelun kotiin viemiseksi. Harjoitellaan kierrätystä.

Hoitaja omalla esimerkillään esim. lajittelu roskille, näyttää mallia.

Jätteiden kierrätys, ympäristön siisteyden vaaliminen (ettei esim. heitetä roskaa maahan). Kestävä kulutus (siten esim. ettei tämän päivän lelu ole huomisen roska).

Vanhemmat vastasivat mitä ympäristökasvatus on lapsesi hoitopaikassa – kysymykseen tyypillisesti samalla tavalla kuin mitä ympäristökasvatus voisi olla perhepäivähoidossa - kysymykseen. Osassa vastauksia vanhemmat eivät eritelleet tämänhetkistä ympäristökasvatustyötä tai sitten he eivät tienneet siitä. Jotkut vanhemmat kirjoittivat vielä lisäksi:

Ei tietoaakaan. Emme ole saaneet kotiin mitään tietoa.

Roskat viedään varmasti roskakoriin ja uskon, että ruokailun yhteydessä on ympäristöasiat tullu esille, esim. mitä voi polttaa ja mitä muuten hyödyntää.

En osaa sanoa. Ainakin pihalla voisi seurata lintuja ja hyönteisiä.

Retket ulos ja siellä asioiden kertominen luonnosta.

Lapset ovat retkeilleet, rakentaneet majoja lähimetsässä. Keväisin on ollut perheiden yhteinen ilta ulkoilun merkeissä. Hoitopaikassa on selkeät säännöt ja rajat, jotka luovat myös turvallisuutta esim. retkeilyssä. Luontoa arvostetaan ja siellä ollaan lapsen ehdoilla (lapset ovat nauttineen retkestä **J**).

Luonto ja luonnossa liikkuminen, talvella liukumäet, kesällä marjapuskat ja niistä syöminen. Askartelu, materiaalit. Liikkuminen kävelen.

Voisi olla teemapäiviä tai kampanja tyyppisiä puuhapaketteja tai toimintapäiviä varsinkin perhepäivähoitajia (yksin kotona hoitavien) ja lapsia varten. Että nämä kotona omissa oloissaan olevat pääsisivät lasten kanssa puuhailemaan.

Jos maailman saastumista ei kerrota jo pienenä ei lapsi sisäistä sitä.

Lisäksi muutamat vanhemmat kertoivat ympäristökasvatuksesta perhepäivähoidossa että:

Perhepäivähoidon iso piha ja maaseutu ympäristönä antavat hyvät edellytykset ympäristökasvatukselle.

Ehdottomasti hyvä asian, kunhan siihen ei painosteta vaan tulee ikään kuin luonnollisena asiana.

Mielestäni Ullavassa hoitajat ovat hyvin ”luontoystävällisiä” ja tietoisia asiasta ja siirtävät tätä tietoa hyvin lapsille!!

Antaa lapselle kokemuksia ja elämyksiä, muistoja, joihin voi palata.

Sitä ei ole koskaan liikaa. Ja lapsille ne ovat valtavan hienoja tunnekokemuksia. Asioista puhutaan kotona pitkään, vielä vuosienkin kuluttua.

Ihan hyvin tullut perusasiat esille. Perhepäivähoidossa ohjaus tapahtuu hyvin jatkeena kodin perehdyttämiselle. Kodin ja perhepäivähoitajan kesken keskustelu on jatkuvaa eli päivittäistä ja siten helpompi totututtaa.

Tärkeä asia! Kun katson nuorten roskaamista, tällä se jopa voidaan torjua!

Vanhemmat kertoivat kierrättävänsä yleensä Ekoroskin kodin jäteoppaan mukaisesti. (Ekorosk 2011.) Suurin osa vanhemmista kierrätti jollain tavalla vaatteita, leluja ja urheiluvälineitä. Lisäksi vanhemmat käyttävät tavarat itse loppuun, vaatteet ja urheiluvälineet anne-

taan sukulaisille ja tuttaville tai ne myydään kirpputoreilla tai nettihuutokaupassa, ”roinat” viedään kierrätyskeskuksiin tai hyötykäyttöasemille. Vanhemmat kertoivat myös ostavansa vaatteita kirpputoreilta. Pullot ja tölkit palautetaan kauppaan. Aikakauslehdet menevät myös kiertoon muille.

Ekoroksin tultua Ullavaan kierrätystä on informoitu mm. koululaisten kautta ja kierrätys ja lajittelu on perheessämme tarkentunut. Vaatteita kierrätetään sisaruksilla, sukulaisten kesken tai kirpputorille viedään, samoin urheiluvälineet.

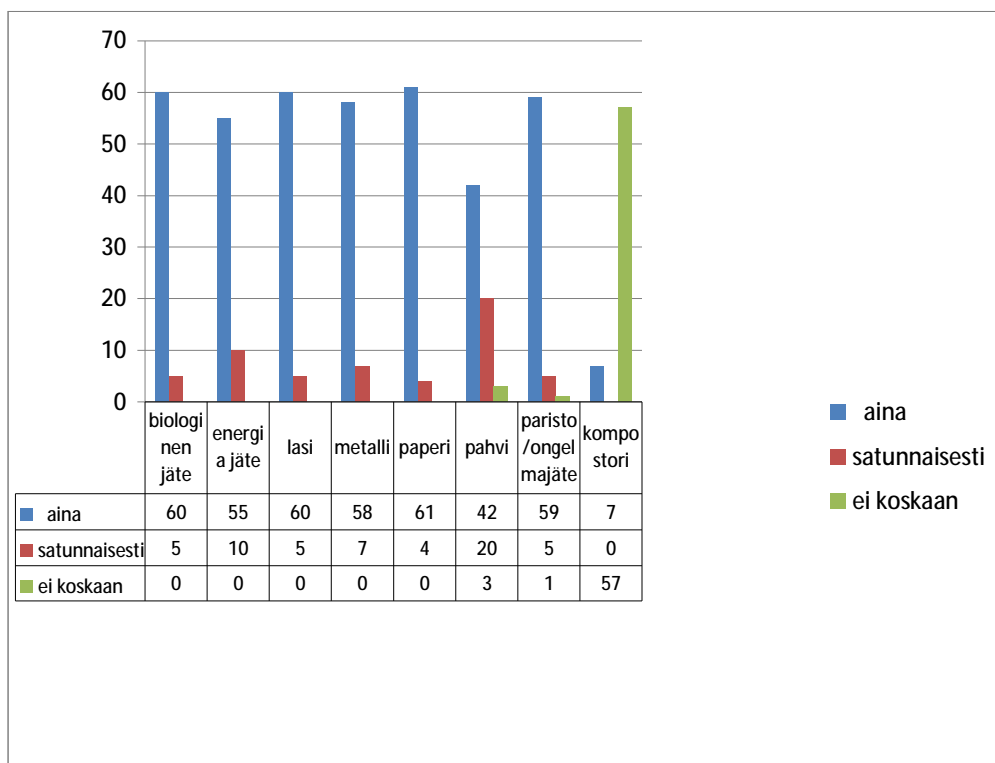
Vaatteita, urheiluvälineet siirtyvät isommilta pienemmille, kaikkea ei tarvi ostaa uutena.

Kirpputorin kautta, sekä lahjoituksina HYLA Hylätyt lapset ry:lle. Vaatteita, vauvantarvikkeita ja -leluja. Huuto.netistä ollaan ostettu myös käytettyjä.

Askarrellaan ja tuunataan romuista.

Vanhemmat lajittelivat tyypillisesti erittäin hyvin Ekoroskin ohjeiden mukaan. Vanhempien lajittelua on kuvattu asteikolla (TAULUKKO 4). Pieni osa vanhemmista lajitteli satunnaisesti jätteitä. Pahvin lajittelussa oli hajontaa eniten. Syynä lienee se ettei erillistä pahvinkeräyspaikkaa ollut ekopisteissä. Kompostointi ei ollut vanhempien keskuudessa kovin suosittua, sillä vain seitsemällä vanhemmalla oli kompostori käytössä.

TAULUKKO 4. Vanhemmat (65 kpl) lajittelivat jätteitä

3.2 Luonto lähellä –projektin interventiopäivä

Luonto lähellä –projektin interventiopäivä toteutui suunnitelman mukaisesti lauantaina, 4.9.2011 Kokkolan kaupungin huvilalla Palmapirtillä. Perhepäivähoidonohjaajat valitsivat interventiopäivään 20 perhepäivähoitajaa, joista 15 osallistui. Interventiopäivä oli perhepäivähoitajille virallinen koulutuspäivä, ja he saivat siitä merkinnän omiin koulutustietoihinsa.

Interventiopäivän tavoitteena oli antaa perhepäivähoitajille oman osallisuuden kautta uutta tietoa ympäristökasvatuksen käytöstä varhaiskasvatuksen toteuttamisessa. Olimme asettaneet päivän tavoitteeksi myös voimaantumisen kokemuksen saavuttamisen sekä vertaistuen saamisen toisilta perhepäivähoitajilta.

Koulutuspäivän kutsut sekä kartta tulostettiin kaksipuolisena, ja lähetimme ne henkilökohtaisesti jokaiselle valitulle perhepäivähoitajalle Kokkolan kaupungin sisäisen postin mukana (LIITE 15).

Koulutuspäivää varten teimme materiaaliksi vihkosen, joka jaettiin jokaiselle koulutukseen osallistuneelle. Vihkonen sisälsi kirjallisessa muodossa sekä toiminnallista tietoa, että teoriatietoa ympäristökasvatuksesta ja varhaiskasvatuksesta, sekä www-lähteitä, joita perhepäivähoitajat voivat työssään käyttää. Vihkonen sisälsi myös Kestävän kehityksen toimintaohjelman 2010–2011 työkirjan perhepäivähoitajille (LIITE 8). Kirjasen materiaali on kasattu Oulun kaupungin päivähoidon kestävän kehityksen -toimintaohjelmasta, Kokkolan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmasta, Kokkolan kaupungin ympäristöpalveluiden tuottamasta Tikankontti Ympäristökasvatusta esi- ja alkuopetukseen -matriikkelista sekä heidän tuottamasta Agenda 21 sekä Ekoroskin ohjeista. (Ekorosk 2011.) Koska kirjanen sisältää myös vain Kokkolan kaupungin sisäiseen käyttöön tarkoitettua materiaalia, emme voi sitä julkaista opinnäytetyössämme. Liitteenä on kirjasen sisältöluettelo (LIITE 16).

Interventiopäivää varten saimme materiaalia ja tuotteita jaettavaksi seuraavilta yrityksiltä sekä yhdistyksiltä: Ab Ekorosk Oy, Marttaliitto Ry, Suomen lastenhoitoalanliitto Ry SLAL, Delipap Oy, Arktiset Aromit Ry ja HW-company, Citymarket Kokkola sponsoroivat lounaan osallistujille.

KUVA 4. Interventiopäivään saatua materiaalia

Suunnittelimme koulutuspäivän rungon siten, että aamupäivä varattiin ulkona tapahtuvaan toimintaan, keskipäivä ruokailuun ja voimaantumiseen saunatiloissa, ja iltapäivällä oli teoreettinen osuus (LIITE 17). Aamupäivän ohjelma pohjautui sosiaalipedagogisen orientaation soveltamiseen toiminnallisuuden ja elämyksellisyyden kautta. Perhepäivähoitajat oppivat uusia leikkejä sekä ympäristöherkkyyden herättelemistä leikkien, aistiharjoitusten ja hiljentymisen avulla. He saivat vertaistukea toisistaan ja kokivat osallisuutta.

Päivän aluksi pidimme yhteisen esittelyn ja orientaatiotuokion, jossa ryhmäläisille opetettiin kaksi alkuleikkiä. Tämän jälkeen perhepäivähoitajat jaettiin kahteen ryhmään. Ohjasimme kaksi noin 45 minuutin pituista opetushetkeä kummallekin ryhmälle.

KUVA 5. Perhepäivähoitajien tekemä luontotaulu

Opetushetket liittyivät luontoon, aistien käyttöön, mielikuvitukseen ja siihen, että myös ulkona voi suorittaa asioita joita on totuttu sisällä tekemään, kuten satujen lukeminen, laskeminen, havainnointi, laulaminen, loruilu. Ohjelmat koostuivat toiminnallisuudesta sävytettyinä elämyksellisyydellä, eli mitä kaikkea lasten kanssa voi luonnossa tehdä. Herkistimme haju-, näkö- sekä kuuloaisteja erilaisten harjoitteiden avulla unohtamatta huomiokykyä. Ohjelmat liitteinä. (LIITE 18, LIITE 19)

KUVA 6. Perhepäivähoitajat saturetkellä

KUVA 7. Perhepäivähoitajat ryhmätöiden äärellä

Iltapäivän työskentely tapahtui sisätiloissa. Virittäydyimme iltapäivän aiheeseen sosiaalipedagogista orientaatiota käyttämällä hyväksi alkukartoituksessa Pratsin ja metsän asukin-draamaesityksen sanattomalla jatko-osalla. Esityksessä Pratsi roskasi edelleen luontoa. Perhepäivähoitajat osallistutettiin draamaesitykseen antamalla heille mahdollisuus kehittää roskan tarinan ratkaisu. Perhepäivähoitajat käyttivät mielikuvitusta tuottamalla erilaisia tarinoita ja ratkaisuja, mitä roskalle tapahtui. Alkukartoituksessa osa perhepäivähoitajista halusi myös draamallista osuutta. Mielikuvituksen käytön kautta annoimme heille mahdollisuuden pieneen vapaamuotoiseen draaman osallistumiskokemukseen. Teimme perhepäivähoitajille lisäksi mielikuvaharjoituksen, jossa muisteltiin lapsuudessa tapahtunutta mukavaa kokemusta. Kaikkien lapsuuden kokemukset liittyivät läheisesti luontoon.

Iltapäivällä käytiin läpi materiaalivihkosen avulla varhaiskasvatuksen orientaatioiden, ympäristökasvatuksen ja kestävän kehityksen teorit. Teoriaosuuden jälkeen perhepäivähoitajat työstivät ja ideoivat 3-4 hengen ryhmissä varhaiskasvatuksen orientaatioiden ja ympäristökasvatuksen sisältöjä. Ryhmätuotokset purettiin yhdessä ja jokainen sai lisätä omia näkökulmiaan ja ideoitaan tuotoksiin (LIITE 20). Ryhmätöiden jälkeen jokainen osallistuja sai tunnekuvakorttien avulla kertoa tunteuksiaan päivästä ja antaa kirjallisen palautteen:

Päivä oli tosi antoisa, tuli tärkeitä asioita. Hyvin toteutettuna. Suurkiitos!

Päivä on ollut aivan ihana, ei yhtään pitkästyttävä. Oli kiva olla mukana.

Paljon tärkeää asiaa esititte, kivassa muodossa. Aamuluonnolla oli ihana herätys päivälle, tietopuoli tuli mietittyä iltapäivällä yhdessä. Näitte paljon vai-vaa, sääkin suosi joten suurkiitos.

Aivan ihana! Koulutus yhdistettynä ulkoiluun näin mahtavassa paikassa on parasta koulutusta! Kiitos hyvästä opetuksesta ja yhdessäolosta.

Aamulla oli raskasta kello 6, mutta päivä on ollut aivan loistava. Oli todella ihana istua yksin ja nauttia luonnosta. Myös piilosilla olo metsässä oli mukavaa, ihan vaan maata sammaleella kuin lapset. Tälläisiä koulutuksia lisää! Lapsille osaa varmasti tuoda jotain uutta!

Päivän lopuksi jaoimme perhepäivähoitajille ”Luonto lähellä”-logolla painetut T-paidat ja tuohesta tehdyt todistukset, joissa oli runo.

3.3 Loppukartoitus

Luonto Lähellä –projektin loppukartoituksen teimme kyselylomakkeiden avulla keväällä 2011 interventiopäivään osallistuneille perhepäivähoitajille ja jokaisen osallistuneen perhepäivähoitajan kahdelle hoitolapselle. Kyselyn palautti viisitoista perhepäivähoitajaa ja saimme vastauksia kahdeltakymmeneltäseitsemältä lapselta. Projektipinnäytetyösuunnitelmassa olimme suunnitelleet tekevämme kyselyn vanhemmille ympäristökasvatuksellista kokemuksista ja muutoksista. Projektisuunnitelmasta poiketen tiedustelimme vanhempien näkökulmaa loppukartoituksessa, kasvatuskumppanuuteen ja ekologiseen teoriaan pohjautuen, perhepäivähoitajien kyselylomakkeen avulla. Perhepäivähoitajien kyselylomakkeessa tiedusteltiin ympäristökasvatustiedustelun huomioon ottamista vasu-keskusteluissa. Lapsilta tiedusteltiin heidän omissa kyselylomakkeissaan, kotona ja päivähoitossa tapahtuvasta ympäristökasvatustyöstä, sekä leikkikulttuurista. Perhepäivähoitajien sekä lasten kyselylomakkeet jaettiin perhepäivähoitajille Kokkolan kaupungin sisäisen postin välityksellä. Kyselylomakkeet sisälsivät sekä kvalitatiivisia sekä kvantitatiivisia. Kaikilta tutkimukseen osallistujilta kysyttiin samat kysymykset eikä lisäkysymyksiä esitetty. Osa kysymyksistä oli avoimia kysymyksiä ja osassa oli valmiit vastausvaihtoehdot. (Vilkkä 2005.)

3.3.1 Perhepäivähoitajien loppukartoituskysely

Kysyimme perhepäivähoitajilta loppukartoituskyselyssä mitä uusia, pysyviä ympäristökasvatuksellisia käytäntöjä he ovat ottaneet käyttönsä toimintakauden aikana. Vaihtoehtoina olivat interventiopäivänä läpi käydyt ympäristökasvatukseen liittyvät toiminnot: lajittelu, energian kulutus, veden kulutus, koulutus, tiedotus ja yhteistyö, kestävä kehitys sekä sosiaalinen ja kulttuurinen kestävä kehitys.

Enemmistö perhepäivähoitajista oli ottanut uusia käytäntöjä lajittelun, energian kulutuksen ja veden kulutuksen kohdalla. Uutena käytäntönä he olivat ottaneet hoitolapset tavoitteellisesti toimintaan mukaan. Taulukossa neljä käy ilmi perhepäivähoitajien ottamat uudet pysyvät käytännöt toimintakaudella 2010-2011. Perhepäivähoitajat kertoivat loppukartoituskyselyssä.

Koetan opettaa lapsille, ja itekkin ajattelen aina sähkön kulutusta.

Kerroin esimerkein lapsille, miksi on tärkeää säästää energiaa.

Ei laiteta hanaa täysille, kädet pestään hyvin eikä turhaan loroteta, pienet eivät maltaisi tätä noudattaa kun vesi on niin kiehtova elementti.

TAULUKKO 5. Uudet pysyvät käytännöt toimintakaudella 2010-2011

	Toteutui aikuisten kanssa	Toteutui lasten kanssa
LAJITTELU	6	11
ENERGIAN KULUTUS	8	8
VEDEN KULUTUS	6	13
KOULUTUS, TIEDOTUS JA YHTEISTYÖ	5	3
KESTÄVÄ KEHITYS	5	4
SOSIAALINEN JA KULTTUURINEN KES- TÄVÄ KEHITYS	3	3

Toisessa kysymyksessä kysyimme perhepäivähoitajilta miten Luonto lähellä - ympäristökasvatusprojekti kehitti heitä työssä perhepäivähoitajana. Yli puolella perhepäivähoitajista oli asenne ympäristökasvatukseen varhaiskasvatuksessa sekä ympäristöherkkyyden tietoisuus vahvistunut paljon. Puolet perhepäivähoitajista koki arvojensa muuttuneen projektin aikana paljon, ja puolet koki muutoksen olleen vähäistä. Hiukan alle puolet perhepäivähoitajista koki, ettei toimintatapoihin ollut tullut muutosta. Kaikkia perhepäivähoitajia projektimme oli kehittänyt jollain tavalla.

Oma asenne ja esimerkki on tärkeä osa ympäristökasvatuksessa.

En osaa sanoa miten kehitti, mutta työn iloa ja tukea omiin ratkaisuihin.

Ympäristökasvatus on kuulunut toimintatapoihini jo pitemmän aikaa, joten ei niin paljon tullut uusia asioita.

Luonto lähellä koulutus antoi paljon ja sai uusia ideoita.

TAULUKKO 6. Perhepäivähoitajien kehittymisen alueet

	Kehitti PALJON	Kehitti VÄHÄN	Ei kehittänyt ollenkaan
Asenteesi ympäristökasvatukseen varhaiskasvatuksessa	9	4	
Arvoihin	7	7	
Toimintatapaasi perhepäivähoidossa	6	8	
Ympäristöherkkyyteen ja tietoisuuteen	9	5	

Kolmanneksi kysyimme perhepäivähoitajilta, millä tavoin he olivat ottaneet ympäristökasvatus näkökulman huomioon vasu -keskusteluissa toimintakautena 2010-2011. Kahdeksan perhepäivähoitajaa oli keskustellut vanhempien kanssa opinnäyteprojektista ja sen sisällöstä vasu –keskusteluissa.

Kerroin toiminnasta vanhemmille.

Kerroin tästä ja että lapset voisivat kotona opetella samoja asioita, lapset ehtivät kertoa asian kotona ennen minua.

Kerroin vanhemmille että perhepäivähoidossa kiinnitetään erityisen paljon huomiota ympäristökasvatukseen toimintakautena 2010-2011.

Ryhmissä laadittiin oma ympäristökasvatusvihkonen, siinä sovittiin että vasun yhteydessä kerrotaan vanhemmille että hoitopaikassa pyritään ottamaan huomioon kestävä kehityksen periaatteita.

Seitsemän perhepäivähoitajaa ei ollut keskustellut ympäristökasvatus näkökulmasta vanhempien kanssa tai ei ollut osallistunut vasu-keskusteluihin lainkaan

Nyt täytyy tunnustaa rehellisesti että vähäksi jäi.

Kieltämättä jäi aika vähälle.

Henkilökohtaisesti en käy vasu –keskusteluita.

Neljäntenä pyysimme perhepäivähoitajia kertomaan joitakin lasten ja vanhempien kommentteja tekemästään ympäristökasvatustyöstä perhepäivähoidossa toimintakaudella 2010–2011. Perhepäivähoitajat kertoivat, että vanhemmilta on tullut positiivista palautetta ja vanhemmat pitävät tärkeänä ympäristökasvatuksellista näkökulmaa perhepäivähoidossa. Kartoituksen perusteella huomiomme, että ympäristökasvatus oli edennyt välillisesti perhepäivähoidosta osaan lasten kodeista.

Vanhemmilta on tullut hyvää palautetta siitä, että ylipäättäänkin otamme näitä asioita esille lasten kanssa, ja järjestämme aiheen ympärille erilaista mielekästä toimintaa.

Vanhemmat ovat tyytyväisiä ja kotona edetään samalla tavalla, tavoite on että lapsi kokisi veden, sähkö ym. säästön luonnollisena asiana.

Vanhemmat suhtautui asiaan kannustavasti.

Lasten ottaminen mukaan käytännön toimintaan on kasvattanut lasten ympäristöherkkyyttä sekä huomiointia ympäristökasvatuksessa ja kestävässä kehityksessä

Hyötyasemalla lapsen kommentti: ” Tämä ei ole mikään kaatopaikka”.

Lasten kommentteja siitä mitä on kierrätys: syksyllä 2010 ~~a~~ sitä että voi kiertää vanhoja tavaroita. Voi kierrättää itsensä ympäri. Keväällä 2011 ~~a~~ voi kierrättää omia leluja joita ei enää halua. Voi tehdä toisesta rikkinäisestä jotain muuta käyttöä. (oppimista on tapahtunut) .

Poika 3½ v” Kato Hellu, luontoa on roskattu”.

Uusien leikkien oppiminen on antanut uutta sisältöä perhepäivähoidon toimintaan ja laatuun. Perhepäivähoitaja kertoi opettaneensa lapsille uuden interventio päivänä oppimansa leikin.

Lapset pitävät kovasti tulkaa lapset kotiin leikistä ulkona.

Osa perhepäivähoitajista ei olleet saaneet kommentteja eivätkä palautetta keneltäkään ympäristökasvatustyöstä toimintakauden 2010-2011.

Eipä lapset ja vanhemmat paljon kommentteja antaneet.

En oikeastaan ole saanut mitään sellaisia kommentteja mitä vois kirjata ylös.

Viidentenä kysymyksenä halusimme tietää, minkä merkityksen perhepäivähoitaja antaa ympäristökasvatukselle perhepäivähoidossa, sekä mitä mieltä perhepäivähoitaja on ympäristökasvatuksen lisäkoulutuksesta perhepäivähoitajille. Vastausten perusteella kaikki perhepäivähoitajat kokivat ympäristökasvatuksen erittäin tärkeäksi työssään perhepäivähoidossa tulevaisuudessa. Kahdeksan perhepäivähoitajaa haluaisi lisäkoulutusta ympäristökasvatuksesta ja kolme halusi lisäkoulutusta jostain osa-alueesta. Kolme perhepäivähoitajaa ei halua enää lisäkoulutusta ympäristökasvatuksesta.

Lisää leikkejä/ ideoita ms pienille 3-4 v vaikkapa vain sähköpostissa.

Askartelu ja kierrätysmateriaalista.

TAULUKKO 7. Ympäristökasvatuksen merkitsevyys ja lisäkoulutus

	Koen sen erittäin tärkeäksi	Koen sen vähemmän tärkeäksi	En koe sitä tärkeäksi
Minkä merkityksen annat tulevaisuudessa ympäristökasvatukselle perhepäivähoidossa?	15		
Mitä mieltä olet ympäristökasvatuksen lisäkoulutuksesta perhepäivähoitajille?	Haluaisin lisäkoulutusta tästä aiheesta 8	Haluaisin lisäkoulutusta jostain osa-alueesta 3	En halua lisäkoulutusta tästä aiheesta 3

Lopuksi annoimme perhepäivähoitajille vapaan sanan. He halusivat kertoa, että

Kyllä tykkään olla koulutuksissa.

Perhepäivähoidossa luonto ja hoitopaikan ympäristö ovat tärkeät kasvatuspaikat, ja eväät elämälle.

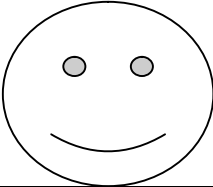
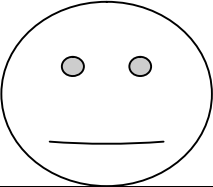
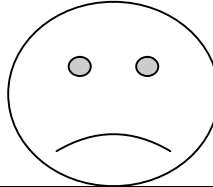
Asia on erittäin tärkeä, vaatii vielä paljon työtä.

Erityisesti mainittavana asiana oli, että yksi ryhmäperhepäiväkoti oli työstänyt Luonto lähellä - projektin innostamana oman luontovihkosen omiin tarpeisiinsa sopivaksi.

3.3.2. Lasten loppukartoituskysely

Lasten loppukartoituskyselyssä melkein kaikkia lapset vastasivat käyvänsä hoitopaikassa retkellä. Suurin osa kävi myös vanhempiensa kanssa retkellä ja oli nähnyt retkellä eläimiä tai niiden jälkiä. Kaksikolmasosaa lapsista lajittelee roskia hoitopaikassaan tai vanhempiensa kanssa.

TAULUKKO 8. Lasten loppukartoituskysely

Kysy lapselta mielihäily ja merkitse se rastilla ja mahdollisella kommentilla			
	Kyllä	En osaa sanoa	Ei
Käytkö retkellä hoitopaikassa?	26	1	
Käytkö retkellä vanhempiensa kanssa?	21	1	4
Oletko nähnyt retkellä eläimiä tai niiden jälkiä?	23	1	3
Lajitteletko roskia?	20	4	3

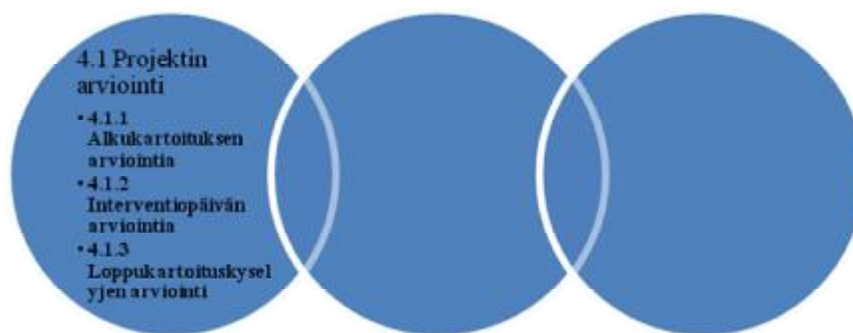
Lasten loppukartoituskyselyn mukaan lapset leikkivät tyypillisesti ulkona hiekka- kiikku-piilo- ja palloleikkejä. Sisäleikeistä mieluisimpia olivat rakennus-, koti- ja autoleikit sekä piirtäminen.

TAULUKKO 9. Mieluisimmat leikit TOP 5

TOP 5	ULKOLEIKKI	SISÄLEIKKI
1	KIIKKULEIKKI	RAKENNUSLEIKKI
2	HIEKKALEIKKI	PIIRTÄMINEN
3	HIPPALEIKKI	KOTILEIKKI
4	PIILOLEIKKI	AUTOLEIKKI
5	JALKAPALLO	PALAPELIT

4.1 Projektin arviointi

Luonto lähellä -projektin arviointiosa sisältää arvioinnin alkukartoituskyselystä, jossa kartoitimme sekä vanhempien että perhepäivähoitajien valmiuksia ja käsityksiä ympäristökasvatuksesta perhepäivähoidossa ja omassa elämässä. Interventio päivän arviointiosassa arvioimme perhepäivähoitajille pitämäämme interventio päivää. Kolmannessa osassa arvioimme loppukartoituskyselyitä ympäristökasvatuskoulutuksen saaneille perhepäivähoitajille ja heidän hoitolapsilleen.

KUVIO 7. Luonto lähellä –projektin arvioinnin osa-alueet

4.1.1 Alkukartoituksen arviointia

Alkukartoituksessa mukana olivat kaikki liittyneiden kuntien perhepäivähoitajat, joten saimme heiltä heti paikan päällä kirjalliset vastaukset. Kartoitukseen varatuissa vanhempainloissa mukana oli vain osa vanhemmista: he vastasivat paikan päällä ja osa vastasi hoitopaikassa myöhemmin. Olimme varmistaneet tiedon kulun laittamalla kyselylomakkeisiin tiedon opinnäytetyöstämme ja kyselyn tarkoituksesta.

Alkukartoituskyselyjen mukaan, kaikki perhepäivähoitajat toteuttivat ympäristökasvatusta jollakin tasolla, lapsiryhmän koon ja ikäjakauman mukaan. Vastausten perusteella teimme johtopäätöksen, että tyypillisesti suurimmaksi osaksi perhepäivähoitajille luonto ja ympäristö ovat tärkeitä. Heillä on halua ja innostusta toteuttaa ympäristökasvatusta omassa toiminnassaan myös syvällisellä tasolla. Vastausten perusteella perhepäivähoitajat kokivat luonnon tärkeäksi osaksi ympäristökasvatusta. Retket, luonnon seuraaminen eri vuodenaikoina, luonnon kunnioittaminen, ympäristön havainnointi aistien avulla oli osa melkein

kaikkien perhepäivähoitajien toimintaa, ja myös vanhemmat mielsivät nämä asiat ympäristökasvatustyöksi. Arvioimme, että tällainen toiminta on osa arkipäivän tilanteita kodinomaisessa perhepäivähoitoympäristössä Kokkolaan liittyneissä kunnissa, joissa luonto on usein melko lähellä. Projektimme avulla halusimme, että liittyneiden kuntien perhepäivähoitajien ympäristökasvatus tulisi tietoisemmaksi ja tavoitteelliseksi osaksi varhaiskasvatusta, ja tämä asetettiin kyselyjen perusteella interventiopäivän yhdeksi tavoitteeksi.

Alkukartoituksen perusteella totesimme, että kierrätys Ekoroskin ohjeiden mukaan toimi erinomaisesti sekä perhepäivähoitajilla että vanhemmilla. Vanhemmat mielsivät kierrätyksen, roskien ja jätteiden lajittelun, ekologisuuden ja energian säästämisen tärkeäksi osaksi perhepäivähoitoa. Yhteenvedossa vanhempien ja perhepäivähoitajien vastauksista totesimme, että molemmilla on hyvät tiedot lajittelusta ja kierrätyksestä. He myös osaavat tämän taidon, ja siten ekologiseen systeemimalliin perustuen ajatteleimme, että taito siirtyy automaattisesti myös lapsiin. Arvioimme, ettei tätä osa-aluetta ympäristökasvatuksesta kannata ottaa interventiopäivän ohjelmaan, mutta kannustamme perhepäivähoitajia jatkamaan toimintaansa samalla tavalla tulevaisuudessakin.

Alkukartoituksen perusteella perhepäivähoitajat käyttivät vain jonkin verran luonnon- ja jättemateriaalia askarteluissa sekä leikeissä, vaikka vanhemmat mielsivät sen olevan tyypillistä perhepäivähoidossa tehtävää ympäristökasvatustyötä.

Alkukartoituskyselyissä halusimme, että vanhemmat kertoisivat, mitä heidän mielestään ympäristökasvatus on perhepäivähoidossa tai mitä se voisi olla, ja lisäksi halusimme tietää, mitä ympäristökasvatus on heidän lapsensa hoitopaikassa. Kysymysten asettelu tuotti hämmennystä vanhemmissa, ja he vastasivat molempiin kysymyksiin pääpiirteittäin kertomalla, mitä ympäristökasvatus on tällä hetkellä perhepäivähoitopaikassa. Olisimme halunneet tietää, erosivatko vanhempien toiveet toiminnan sisällöstä sillä hetkellä heidän omista arvoistaan ja asenteistaan. Arvoimme, että kysymysten asettelu oli epäjohdonmukainen, ja olisi ollut parempi vaihtoehto kysyä mielipidettä kvalitatiivisesti valmiilla vastausvaihtoehdoilla.

Vastauksista havaitsimme myös, että kiinnostus ympäristökasvatukseen perhepäivähoidossa on erinomainen. Osalla vastaajista oli jo hyvät perustiedot ja -taidot, ja ymmärrys ympäristökasvatuksen tärkeydestä oli suuri. Osalla vastaajista oli tyydyttävät taidot ja tiedot ja

kiinnostus asiaan vähäisempi. Vanhemmat olivat tietämättömiä perhepäivähoidon sisällöstä ja sen toteuttamisesta. Interventiopäivän tavoitteisiin kuuluu myös vasun lisähuomiointi, ja siinä erityisesti lapsen yksilöllinen huomiointi eri orientaatioiden avulla. Vastauksissa tuli ilmi myös kotona hoitavien perhepäivähoitajien yksinäinen työ. Tämä tuki ajatustamme suunnitella interventiopäivään vertaistukea ja voimaantumisen kokemuksen saavuttamista.

Arvioimme, että alkukartoituskysymykset perhepäivähoitajille ja vanhemmille olisivat olleet helpompia täyttää, jos ne olisivat olleet täsmällisimpiä ja olisimme antaneet heille suoria vastausvaihtoehtoja. Kvalitatiivinen kyselylomake olisi ollut myös helpompi analysoida. Tavoitteenamme oli, että olisimme pystyneet havainnoimaan ja arvioimaan perhepäivähoitajien ja vanhempien vastauksista ympäristöherkkyyttä enemmän ja ajattelimme, että laajojen vastausten perusteella olisimme voineet sen tehdä. Vastaukset olivat kuitenkin lyhyitä tai yksittäisiä sanoja, ja useisiin kohtiin oli jätetty vastaamatta. Lisäksi kysyimme liikaa epäolennaisia kysymyksiä kuten ikä, sukupuoli, asuinpaikkakunta ja perheenkoko, emmekä arvioineet niitä projektissamme.

4.1.2 Interventiopäivän arviointia

Alkukartoitusvastausten perusteella kehitimme interventiopäivää ja sen sisältöä monipuoliseksi ja helposti käytäntöön vietäväksi. Kokkolan varhaiskasvatussuunnitelma ja Kokkolan kestävä kehityksen toimintamalli Agenda 21 toimivat suunnittelun pohjana. Päivän sisältö koostui perhepäivähoitajien toiveista, osallistumisesta ja luovista työtavoista oman ajattelun ja kokemusten jakamisen kautta. Interventiopäivän sisältö on kerrottu osassa 4.2.

Olimme suunnitelleet interventiopäivän osallistujamääräksi 20 perhepäivähoitajaa. Yhteensattumien vuoksi päivään osallistui vain 15 perhepäivähoitajaa. Arvioimme, että olisimme voineet ottaa huomioon suunnitelmaa tehdessämme mahdolliset poisjäännit. Perhepäivähoitajille olisi voitu valita muutamia perhepäivähoitajia poisjääntien varalle, jotta ryhmä olisi täyttynyt, ja mahdollisimman moni olisi päässyt osallistumaan interventiopäivään.

Kontekstuaalisuus ja sosiaalipedagoginen orientaatio tukivat hyvin interventiopäivän sisällön tuottamista. Leikin ja aistikokemusten kautta siirsimme käytäntöjä perhepäivähoitajan arkeen, ja sitä kautta välillisesti hoitolapsiin ja heidän perheisiinsä. Interventiopäivässä korostui sosiaalipedagoginen orientaatio, jonka sisältönä on kokonaisvaltainen ajattelutapa.

Ympäristöherkkyyden löytäminen on perusta ympäristökasvatustoiminnalle. Kun yksilö tuntee ympäröivän maailman kaikilla aisteillaan, voi hän tuntea olevansa osa ympäristöä ja se tunne voi jäädä vahvasti mieleen. Ympäristön kohtaaminen voi leikin kautta olla hauskaa ja jopa nautinnollista. Leikki on aina osa lasten ympäristökasvatusta. Erilaisten leikkien ja laulujen avulla voimme saada uusia ulottuvuuksia ympäristökasvatukseen. Varhaislapsuudessa meille muotoutuu käsitys ympäristöstä ja sen merkityksestä ja silloin ihminen muodostaa pohjan omalle ympäristöasenteelleen. (Cantell 2004, 116-118.) Interventiopäivän aikana perhepäivähoitajat saivat kokea omakohtaisen kokemuksen kautta, kuinka leikin kautta myös lapsi oppii elämisen tärkeitä taitoja. Positiivisten kokemusten ja onnistumisen elämyksien katsotaan parantavan ihmisen elämänhallintaa. Keskeistä on myönteinen asenne elämään, minäkuvan kehittyminen, tekeminen, itsearvostus, ajattelu ja tunne.

Ympäristökasvatukseen kuuluvat meitä ympäröivä luonto ja rakennettu ympäristö. Ympäristökasvatus varhaiskasvatuksessa on sekoitus voimaannuttavia kokemuksia luonnosta ja ympäristöstä yhdessä aikuisen ja lapsen kanssa. Ympäristökasvatus sisältää myös arkipäivän ympäristöystävällisiä valintoja ja toimintaa, havainnointia, tutkimista, satuja ja seikkailuja. Arvioimme, että interventiopäivä antoi perhepäivähoitajille uusia ja voimaannuttavia kokemuksia tehdä tavoitteellista ympäristökasvatustyötä perhepäivähoidossa lasten kanssa.

Interventiopäivän tavoitteena oli, että perhepäivähoitajat kokisivat osallisuuden kautta omien toimintamahdollisuuksien lisääntymisen sekä voimaantumisen ja valtaistumisen tunteen. Näiden myötä usko omiin kykyihin lisääntyisi sekä omat arvot ja tunteet selkiytyisivät suhteessa ympäristöön. Ryhmätöiden jälkeen jokainen osallistuja sai tunnekuva-korttien avulla kertoa tuntemuksiaan päivästä sekä antaa kirjallisen palautteen:

Päivä oli tosi antoisa, tuli tärkeitä asioita. Hyvin toteutettuna. Suurkiitos!

Päivä on ollut aivan ihana, ei yhtään pitkästyttävä. Oli kiva olla mukana.

Paljon tärkeää asiaa esititte, kivassa muodossa. Aamuluonnolla oli ihana herätys päivälle, tietopuoli tuli mietittyä iltapäivällä yhdessä. Näitte paljon vai-
vaa, sääkin suosi joten suurkiitos.

Aivan ihana! Koulutus yhdistettynä ulkoiluun näin mahtavassa paikassa on parasta koulutusta! Kiitos hyvästä opetuksesta ja yhdessäolosta.

Aamulla oli raskasta kello 6, mutta päivä on ollut aivan loistava. Oli todella ihana istua yksin ja nauttia luonnosta. Myös piilosilla olo metsässä oli mukavaa, ihan vaan maata sammaleella kuin lapset. Tällaisia koulutuksia lisää! Lapsille osaa varmasti tuoda jotain uutta!

Aamun kankeuden ja kylmyyden jälkeen aurinko paistoi, Hyvää asiaa sopivasti kauniissa luonnossa ja hyvien kavereitten seurassa. Kiitos mielenkiintoisesta päivästä. Jaksaa taas päivästä toiseen.

Ihana ja opettava päivä. Kiitos teille tytöt.

Leikkimielellä ja tositarkoituksella ympäristöä ja luontoa ja luonnonvaroja hoitamaan.

Oikein mukava päivä, hyvät ruoat ja tarjoilut muutenkin. Paljon tietoa ja lähteitä tietojen saavuttamiseksi. Iloiset ja hyvät ohjaajat. Hyvää jatkoa.

Mukava päivä! Hyödyllistä asiaa ja mukavaa yhdessäoloa. Ulkoilujutut aamupäivällä oli tosi kivat. Kiitos molemmille.

Päivä on ollut mukava ja antoisa ja antaa uusia ideoita seuraaviin työpäiviin. Kiitos.

Aivan ihana päivä on ollut. Tämä on ollut mukava, on nähnyt muitakin samaa työtä tekeviä työkavereita. On saanut paljon tietoa, ja on kiva jatkaa työtä. Tästä päivästä koetan viedä eteenpäin tulevaan arkeen.

Aivan ihana päivä **J** Uusia ideoita luontoon ja lasten kassa, mukavaa yhdessäoloa. Erittäin elävästi viety lapsen tasolle, leikit ja muut. Hyviä jäi mieleen. Kiitos vielä ja onnea ja voimia opiskeluunne.

Hyvin suunniteltu kokonaisuus. Mukavaa, että saunamahdollisuus oli keskellä, ei tullut porukalle kotikiire ja saunaan pääsivät kaikki halukkaat. Mukava keskustella pienissä ryhmissä. Aikaa kivasti. Kiitokset.

Päivän kommentit kertoivat, että interventiopäivän tavoitteet täyttyivät. Teoria ja toiminta olivat dialektisessa vuorovaikutuksessa koko päivän ajan. Käytettävät menetelmät ja tekniikat tukivat osallistumista ja sosiaalisuutta. Perhepäivähoitajat kuvailivat kokemuksiinsa tunnekuvakorttien avulla voimaantuneiksi ja innostuneiksi. Yhdessä koetut hetket ja toiminnan pohdinta tuottivat vertaistukea perhepäivähoitajille. Arvioimme on, että perhepäivähoitajat kokivat voimaantumista yhdessä, ja jokainen sai toteuttaa itseään omien voimavarojensa mukaan.

4.1.3 Loppukartoituskyselyjen arviointi

Projektiopinnäytetyösuunnitelman mukaan olimme suunnitelleet tapaavamme koulutukseen osallistuneet perhepäivähoitajat loppukartoitusta varten. Päätimme kuitenkin suorittaa loppukartoituskyselyn vain kirjallisesti, ja lasten kyselyn hoitivat perhepäivähoitajat. Loppukartoituskyselyn tarkoituksena ja tavoitteena oli selvittää olimmeko onnistuneet siirtämään projektimme avulla hyviä ympäristökasvatuksellisia käytäntöjä perhepäivähoitajien arkeen, sekä välillisesti hoitolapsiin ja heidän perheisiinsä. Halusimme tietää, olivatko perhepäivähoitajat tehneet muutoksia toiminnassaan, oliko heidän asenteisiinsa ja arvoihinsa tullut muutoksia, sekä oliko muutosta tapahtunut välillisesti lasten perheisiin. Lasten kartoituskyselyillä tiedusteltiin lasten ympäristöherkkyyttä, sekä ulko- ja sisäleikkikysymyksellä kulttuurisen ympäristökasvatuksen olemassaoloa.

Loppukartoituskysymyksissä tuli selvästi esille, että perhepäivähoitajat olivat ottaneet uusina käytänteinä lapsia enemmän mukaan ympäristökasvatuksellisiin toimintoihin perhepäivähoidon arjessa. He olivat tehneet tavoitteellista ympäristökasvatustyötä uusien käytäntöjen avulla. He mainitsivat uusina käytäntöinä energian ja sähkön kulutuksen säästämisen. Lajittelu ja kierrätys olivat perhepäivähoitajilla ja lasten vanhemmilla alkukartoituskyselyjen perusteella hyvin hallussa. Projektin myötä he olivat ottaneet lapsia vielä enemmän mukaan lajitteluun ja kierrätykseen.

Hyvänä asiana koimme sen, että Luonto lähellä –projektimme oli jollain tasolla kehittänyt jokaista perhepäivähoitajaa. Yli puolet perhepäivähoitajista koki, että projekti oli kehittänyt heidän asenteitansa paljon, ja että heidän ympäristöherkkyytensä ja –tietoisuutensa oli kehittynyt. Puolet perhepäivähoitajista koki, että heidän arvonsa olivat kehittyneet paljon projektin aikana. Hiukan alle puolet oli tehnyt omiin toimintatapoihinsa muutoksia.

Arvioimme, että projektin tavoitteet oli saavutettu hyvin, koska oman ajattelun ja kokemuksen kautta saadut muutokset arvoissa ja asenteissa edesauttavat perhepäivähoitajien omassa ammatillisessa kasvussa sekä perhepäivähoidon laadun parantumisessa. Kokkolan varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti myös perhepäivähoidossa kasvattajan herkkyyden arvokeskusteluissa on oleellinen osa hyvän toiminnan ylläpitämiseksi sekä ammatillisen kasvun saavuttamiseksi. (Kokkola 2010.) Arvioimme, että kehittämällä ympäristökasvatusta perhepäivähoidossa perhepäivähoitajat voivat saavuttaa varhaiskasvatussuunnitelman

orientaatioiden sisältöjen täyttymisen lasten omista lähtökohdista katsottuna. Ympäristökasvatus antaa hyvän mahdollisuuden lapsen kokonaisvaltaiseen havainnointiin jokaisessa orientaation osa-alueessa.

Yli puolet perhepäivähoitajista kertoi ottaneensa ympäristökasvatustietämisen huomioon vasu -keskusteluissa vanhempien kanssa. Perhepäivähoitajat kertoivat, että vanhemmilta oli tullut hyvää palautetta projektista, ja he olivat kertoneet uusia käytäntöjä otetun käytön myös kotona. Arvioimme, että projektimme oli saavuttanut tavoitteensa, koska vanhemmat olivat kertoneet perhepäivähoitajille, että käytäntöjä oli muutettu myös kotona lapsen kasvun tukemiseksi.

Lasten loppukartoituskyselyjen mukaan 26 vastanneesta lapsesta 21 kävivät retkillä vanhempiensa kanssa, 26 lasta kävi retkellä perhepäivähoitopaikassaan. 23 lasta oli nähnyt retkillä eläimiä tai niiden jälkiä. Mielestämme tämä osoittaa lasten kykyä havainnoida ympäristöään ja sitä kautta herännyttä ympäristöherkkyyttään. Kyselyn perusteella kaksi kolmasosaa lapsista lajitteli jätteitä. Kestävän kehityksen kannalta pienikin muutos vie ympäristökasvatuksellisia asioita eteenpäin, ja vaikuttaa tulevaisuudessa lapsen asenteisiin ja arvoihin: pienistä puroista syntyy pikku hiljaa isompi meri.

Kulttuurisesti pidimme hyvänä, että ympäristökasvatuksellisia uusia leikkejä oli otettu käyttöön. Leikki on lapselle ominainen tapa oppia asioita. Leikin kautta lapsi ikään kuin huomaamattaan kehittää ajatteluun, puheeseen, aistitoimintoihin ja motorisiin taitoihin tarvittavia tietotaitoja. Lasten loppukartoituskyselyissä lapset nimesivät perinteiset leikit mielileikkeikseen sekä ulkona että sisällä. Lasten nimeämiä leikkejä olivat ulkona kiikku-, hiekka-, hippa-, piiloleikki sekä jalkapallo ja sisällä rakennusleikit, piirtäminen, koti- ja autoleikit ja palapelit. Perinteisiin leikkeihin tarvittavat materiaalit ovat kohtalaisen helppoja toteuttaa, ja lapsen mielikuvitus saa oppimisen kannalta hyvät mahdollisuudet. Aikuisen voi tukea lapsen leikkiä lukemalla lapselle satuja, keskustelemalla ja tekemällä retken luontoon yhdessä lapsen kanssa

Kaikki perhepäivähoitajat kokivat ympäristökasvatuksen perhepäivähoidossa erittäin tärkeäksi osa-alueeksi myös tulevaisuudessa, ja yli puolet haluaisi lisää koulutusta tästä aiheesta. Arvoimme, että projektimme on koettu tärkeäksi osaksi perhepäivähoitajien työtä ja ammatillisuutta. Koimme tämän olevan merkinä ympäristötietoisuuden- ja herkkyyden

kasvamisesta, ja siitä että ympäristökasvatus varhaiskasvatuksessa nähdään lajittelua ja kierrätystä laajempänä tavoitteellisenä, pedagogisena mahdollisuutena perhepäivähoidosakin.

Perhepäivähoitajien palautteet sanan ollessa vapaana projektista olivat:

Hyvä, laaja työ tärkeästä asiasta. Kiitokset ja päivänpaistetta.

Ympäristökasvatus on hyvä ja tärkeä asia perhepäivähoidossa, ja tähän liittyvä lisäkoulutus on mielestäni aiheellinen.

Perhepäivähoidossa luonto ja hoitopaikan ympäristö ovat tärkeät ”kasvatus”paikat ja eväät elämälle.

”Minkä nuorena oppii, sen vanhana taitaa”, kun opetamme lapsille ympäristön merkityksen ja sen suojelun ja he voivat viedä asian kotia tiettäväksi ja kykenevät oikeisiin ympäristötekoihin aikuisenakin.

Yritän parhaani mukaan antaa lapsille tietoa luonnosta ja ympäristöstä. Koivon pitkiä retkiä emme lasten kanssa voi tehdä. Kaikki eivät sovi rattaisiin, eikä kaikki jaksa kävellä pitkiä matkoja.

Että luonto antaa meille rajattomat mahdollisuudet. Kaikki on vain meistä itsestämme kiinni” Kiitos vielä mukavasta toimintapäivästä 4.9.2011 Palma-Pirtillä.

Asia on erittäin tärkeä, vaatii vielä paljon työtä.

Kiitos teille ja tsemppiä!

Hoitoryhmäni on iältään 3-5v. Joten oli kiva tehdä paljon retkiä ja aiheeseen liittyviä tehtäviä. Kiitos, kun sain olla mukana viime syksynä Palma-Pirtillä. Näitte paljon vaivaa. Luonto on paikka mistä saan voimia työhöni! J Hyvää kevään jatkoa!

4.2 Tavoitteiden arviointi

Arvioimme Luonto lähellä –projektin tavoitteita lapsi-vanhempi tavoitteiden, perhepäivähoitajien, organisaation sekä omien tavoitteiden näkökulmasta. Näkökulmat arvioidaan tulostavoitteiden, toiminnallisten tavoitteiden sekä oppimistavoitteiden kautta.

KUVIO 8. Tavoitteiden arvioinnin sisältö Luonto lähellä -projektissa

4.2.1 Lapsi- vanhempi tavoitteiden arviointi

Mielestämme pystyimme tulostavoitteissa välillisesti vaikuttamaan myönteisesti lasten ja heidän vanhempiensa asenteisiin. Vanhemmat tulivat tietoisiksi koko projektin sisällöstä perhepäivähoitajien välityksellä ja vasu -keskusteluissa. Kyselylomakkeiden mukaan vanhemmilla oli myönteinen suhtautuminen ympäristökasvatustyötä kohtaan heidän lastensa hoitopaikassa. Lasten palautteiden kautta teimme havaintoja siitä, että projekti välillisesti on vaikuttanut positiivisesti perheiden tapoihin, arvoihin ja asenteisiin. Retkeily ja havainnointi luonnossa ovat lapselle miellyttäviä ja luonnollisia paikkoja kokea ympäristö lapsilähtöisesti.

Toiminnallisissa tavoitteissa lasten kyselyjen perusteella analysoimme ympäristöherkkyyden lisääntyneen jonkin verran lapsissa ja heidän vanhemmissaan. Perheet olivat projektin myötä ottaneet uusia toimintatapoja jonkin verran käyttöönsä perhepäivähoidossa tapahtuneen muutoksen myötä. Tätä olisimme voineet kysyä vanhemmilta perhepäivähoitajien välityksellä vielä tarkemmin.

Oppimistavoitteissa lasten kyselyjen perusteella yhdessä perheen kanssa tehtävät retket olivat lisääntyneet. Myös luonnossa tapahtuva havainnointi oli lisääntynyt joidenkin perheiden toiminnoissa.

4.2.2 Perhepäivähoitajien tavoitteiden arviointi

Tulostavoitteena oli saavuttaa ja kokea projektin aikana yhdessä tekemällä voimaantumisen ja valtaistumisen tunne, uuden ja vanhan tiedon yhteen sulautuminen, yhdessä pohtien sekä vertaistuen avulla. Interventio päivän ja loppukartoituskyselyjen perusteella olimme tässä onnistuneet. Havainnoimme, että perhepäivähoitajat tulivat tietoisemmaksi jo tekemästään ympäristökasvatustyöstä. Palautteen perusteella heille tuli interventio päivänä kokonaisvaltainen ekologinen, taloudellinen, sosiaalinen, kulttuurinen ympäristötietoisuus, siitä, että ympäristökasvatus ja kestävä kehitys ovat muutakin kuin lajittelua ja kierrätystä. Havainnoimme projektin aikana, kuinka he oman oivaltamisen kautta saivat onnistumisen tunteen. Saadun palautteen mukaan kaikki projektissa mukana olleet perhepäivähoitajat olivat sitoutuneet tekemään tulevaisuudessa ympäristökasvatustyötä työssään jollakin tasolla.

Erityisesti meitä ilahdutti se, että yksi ryhmäperhepäiväkoti oli Luonto lähellä -projektin innoittamana tehnyt oman luontovihkosen ja toimintamallin omiin tarpeisiinsa sopivaksi. Heidän tavoitteenaan oli omilla teoillaan tukea, edistää ja opastaa kestävään kehitykseen. Mallissa oli otettu huomioon myös vasun kautta tapahtuva kasvatuskumppanuus.

Toiminnallisissa tavoitteissa vastausten perusteella useimmat perhepäivähoitajat olivat jatkaneet työssään uusia opittuja toimintatapoja ja jakaneet tietoa ympäristökasvatuksesta varhaiskasvatuksessa. Kyselyjen perusteella havainnoimme, että perhepäivähoitajissa oli tapahtunut ympäristöherkkyyden lisääntymistä ja sisäistämistä konkreettisella tasolla eli toiminnan tasolla perhepäivähoidossa.

Oppimistavoitteissa vastausten perusteella suurin osa perhepäivähoitajista oli ottanut käytäntönsä uusia opittuja toimintatapoja. He olivat saaneet uutta ulottuvuutta ja näkökulmaa työhönsä. Perhepäivähoitajat kokivat, että projekti oli kehittänyt heidän asenteitaan paljon ja että heidän arvot ympäristöherkkyytensä ja – tietoisuutensa olivat kehittyneet. Monella

toiminta oli tullut tavoitteellisemmaksi. Kyselyjen perusteella usea perhepäivähoitaja halusi lisää koulutusta kehittyäkseen työssään ympäristökasvatuksen parissa.

4.2.3 Organisaation tavoitteiden arviointi

Tulostavoitteissa projektin yhtenä tarkoituksena oli saada perhepäivähoitajat tietoisiksi siitä, että kaikkia varhaiskasvatuksen parissa työskenteleviä sitoo valtakunnalliset ja kunnalliset lait ja asiakirjat. Interventiopäivään tehty vihkonen, sisälsi varhaiskasvatuksen eri orientaatiot ja helpotti perhepäivähoitajien työskentelyä projektin aikana. Alku- ja loppukartoituskyselyjen perusteella teimme havaintoja tapahtuneesta muutoksesta perhepäivähoitajien työssä.

Toiminnallisissa tavoitteissa projektin tarkoituksena oli hahmottaa ympäristökasvatuksen osuus yhtenä olennaisena osana varhaiskasvatusta. Jokaisen työntekijän työpanos on merkityksellinen ja tärkeä koko organisaatiota ajatellen. Yksilön jatkuva kehittyminen ja kouluttautuminen takaavat sen, että toiminta vastaa kunkin hetken tarpeisiin. Ympäristökasvatus nähdään ajankohtaisena aiheena yleismaailmallisella tasolla.

Organisaation oppimistavoitteiden näkökulmasta perhepäivähoitajat tulivat projektin kautta tietoisemmaksi omista vaikuttamismahdollisuuksistaan työssään. Perhepäivähoitajat voivat omilla asenteillaan ja tekemisillään vaikuttaa muiden käyttäytymiseen arvoihin ja asenteisiin.

4.2.4 Omien tavoitteiden arviointi

Tulostavoitteena projektimme sai loppukartoituskyselyjen mukaan aikaan pysyviä muutoksia perhepäivähoitajien arvoissa, asenteissa sekä työssä perhepäivähoitajana. Perhepäivähoitajille annetun ympäristökasvatuskoulutuksen myötä perhepäivähoidon laatu lisääntyi. Perhepäivähoidon, organisaation ja yhteiskunnan välinen suhteen tiedostaminen lisääntyi projektimme aikana, kuten myös sosiaalipedagoginen orientaatio ja kontekstuaalisuus.

Suurin osa perhepäivähoitajista oli alkanut tehdä ympäristökasvatustyötä, kasvatuskumppanuuden eli perheen, ja ennen kaikkea lapsen näkökulmasta katsottuna.

Koimme, että vahva omistajuus ja osaaminen ympäristökasvatustyössä varhaiskasvatuksessa olivat projektissa vahvinta aluettamme. Projektin aikana sitoutuneisuus ympäristökasvatukseen näkyi osaamisena interventiopäivän aikana. Perhepäivähoitajien suulliset ja kirjalliset palautteet vahvistivat toiminnallisten tavoitteiden toteutumista projektissa..

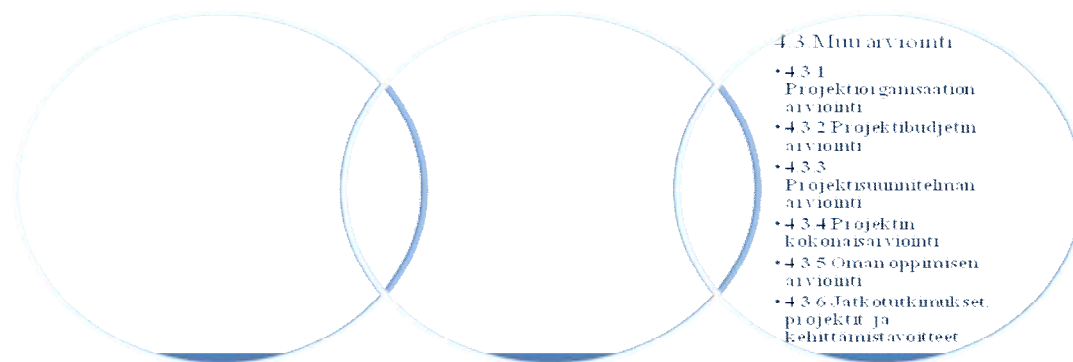
Pitkäaikainen projektityöskentely on kasvattanut meitä ammatillisesti näkemään muutoksen vaikutuksen. Kaikki projektin osa-alueet ovat olleet tärkeitä kokonaisuutta kannalta.

Oppimistavoitteista reflektointitaitomme on projektin aikana kehittynyt paljon. Olemme ymmärtäneet projektisuunnitelman merkityksen. Se on ollut erittäin tärkeä osa meidän projektiamme. Olemme seuranneet onnistunutta ja sisällöltään johdonmukaista projektisuunnitelmaamme. Projektisuunnitelmasta poiketen lähetimme mini-intervention tyyppisesti kirjeen jouluksi sekä teimme muutoksen loppukartoituskyselyjen toteuttamiseen.

Arviomme mukaan sosiaalipedagoginen orientaatio, kontekstuaalisuus ja ekologinen systeemiteoria tukivat hyvin projektiamme sekä ammatillista kasvuamme tulevana sosionomeina. Arvioimme annettujen palautteiden perusteella, että pystyimme vaikuttamaan projektimme aikana perhepäivähoidon ja yhteiskunnan välisen suhteen ymmärtämiseen ja lähentymiseen.

4.3 Muu arviointi

Arvioimme tässä osiossa projektiorganisaatiota, projektibudjettia, projektsuunnitelmaa, koko projektia sekä omaa oppimista. Tämä osio sisältää ehdotuksemme jatkotutkimuskoh-teista, projekteista ja kehittämistavoitteista.

KUVIO 9. Muun arvioinnin sisältö Luonto lähellä -projektissa

4.3.1 Projektiorganisaation arviointi

Projektiorganisaatioomme olemme pitäneet yhteyttä tarvittaessa. Opinnäytetyöohjaajamme kanssa olemme pitäneet opinnäytetyöohjauskertoja useita kertoja ja olemme saaneet työhömmme tarvittavaa tukea riittävästi. Olemme tiedottaneet projektiopinnäytetyön työelämäohjaajaa Satu Forsbergia projektin kulusta sähköpostitse. Varhaiskasvatuspäällikkö Doris Lillhonga tuki projektiamme erinomaisesti, ja hänen jäätyään eläkkeelle olemme olleet yhteydessä varhaiskasvatuspäällikkö Tuija Kipon kanssa projektiin liittyvistä asioista.

Projektiryhmäämme kuuluvien perhepäivähoidonohjaajien, Virve Hakunnin ja Vuokko Orjalan, kanssa olemme pitäneet aktiivisesti yhteyttä sähköpostitse lähinnä kartoituksiin liittyvissä käytännön kysymyksissä. He ovat myös jakaneet tiedotteet ja kyselyt koulutuksessa olleille perhepäivähoitajille.

Projektioinnäytetyömme tukihenkilöihin ovat kuuluneet Kokkolan ympäristötoimistosta Juhani Hannila, sekä Oulun kaupungin päivähoito- ja perhetyöyksikkö Ainolan Alaköökistä Hannele Makkonen ja Raija Saloranta.

Projektimme on saanut monien eri alojen edustajien mielenkiintoa, eri järjestöt ja yritykset ovat tukeneet meitä eri tavoin. Interventiopäivän osuudessa on kerrottu kaikkien sponso-reiden nimet.

4.3.2 Projektibudjetin arviointi

Olemme saaneet projektiimme Kokkolan kaupungin keskusvirastosta avustusta Palmapiir-tin vuokraan, monistuskuluihin 100 euroa sekä Kokkolan karamelleja jaettavaksi kartoitus-tilaisuudessa sekä interventiopäivänä 200 kpl, luentokansiot ja kynät (LIITE 21). Muista kustannuksista, jotka sisältävät palvelupäälliköiden, perhepäivähoidon ohjaajien, perhepäi-vähoitajien, varhaiskasvatuskoordinaattorin palkat sekä meidän palkat interventiopäivänä, vastasi Kokkolan kaupungin varhaiskasvatus. Varhaiskasvatus vastasi myös interventio-päivän kahveista, pullasta ja tusseista. Perhepäivähoito on kustantanut osan monistuksista aiheutuvista kuluista kuten joulukirjeet ja loppukartoituskyselyt. Postituksen olemme hoi-taneet Kokkolan kaupungin sisäisenä postina, ja yhteydenpitoon olemme käyttäneet pää-asiassa sähköpostia.

Projektisuunnitelman arvioon verrattuna, projektibudjettimme ylittyi monistuskulujen suh-teen noin 20 euroa, mutta alittui kahvin ja pullan osalta noin 400 euroa, sillä vt. varhais-kasvatuskoordinaattori Satu Forsberg osti ja valmisti kahvit ja pullat itse interventiopäivä-nä paikan päällä.

4.3.3 Projektisuunnitelman arviointi

Opinnäytetyöprojektimme tärkeänä laadunvarmistajana oli mielestämme huolella tehty projektisuunnitelma. Olemme kiitollisia, että projektisuunnitelma on ollut tarpeeksi eri näkökulmia huomioonottava. Arvioimme, että ohjaavan opettajamme periksiantamaton ja

omaan reflektiiviseen ajatteluun ohjaava toiminta, sekä meidän elämäkokemuksemme ovat vaikuttaneet projektisuunnitelman hyvään tulokseen. Projektisuunnitelmasta olemme tarkastaneet omat ajatuksemme ja suunnitelmamme, ja se on auttanut projektioinnäytetyön sisällön työstämisessä. Olemme tarkastelleet projektiamme koko ajan projektisuunnitelmassa asetettujen tavoitteiden näkökulmasta. Olemme rajanneet ja tehneet projektimme pääkohdat suunnitelmamme mukaisesti: alkukartoitus, interventiopäivä ja loppukartoitus. Projektimme on edennyt lähes koko ajan suunnitelmamme mukaisesti. Projektisuunnitelmasta poiketen lähetimme koulutukseen osallistuneille perhepäivähoitajille ympäristökasvatuspainotteisen joulukirjeen (LIITE 9), koska huomasimme, että interventiopäivän ja loppukartoituksen väliin jää pitkä aika ilman kontaktia ja motivointia. Alkuperäissuunnitelmasta poikkesi myös loppukartoituskyselyn paikka ja tapa.

Olemme kirjoittaneet projektiamme suunnitelman mukaisesti ja tavoitteellisesti. Työ on parityötä, ja on ollut välillä vaikea löytää yhteistä aikaa. Olemme edenneet projektisuunnitelmamme tehdyn toteutussuunnitelman mukaan ja joustavasti yhdistäneet perhe- ja työelämän vähintään kerran viikossa tapahtuvaksi yhteiseksi tapahtumaksi.

4.3.4 Projektin kokonaisarviointi

Mielestämme Luonto lähellä -projektimme oli onnistunut. Tärkeimpänä tavoitteenamme oli siirtää hyviä ympäristökasvatuksellisia käytäntöjä perhepäivähoitoon ja lisätä perhepäivähoidon laatua. Projektimme aikana, loppukartoituskyselyihin perustuen, perhepäivähoitajat ovat siirtäneet omaa ympäristötietoisuuttaan ja oppimiaan taitoja omaan työhönsä, hoitolapsiin ja ekologisen systeemiteorian mukaan välillisesti lasten perheisiin. Perhepäivähoitajat olivat ottaneet uusia tavoitteellisia toimintatapoja käyttöönsä työssään, kuten energian- ja vedenkulutuksen sekä lähiympäristön. Lasten kautta uudet toimintatavat olivat siirtyneet koteihin ekologisen systeemimallin mukaisesti. Nämä asiat olivat tulleet ilmi vasu –keskusteluissa, joita perhepäivähoitajat olivat pitäneet vanhempien kanssa.

Alkukartoituksessa tuli esille, että perhepäivähoitajat ja vanhemmat mielsivät ympäristökasvatuksen perhepäivähoidossa lähinnä kierrätykseksi, lajitteluksi ja retkeilyksi. Meidän tavoitteenamme oli tavoitteellisen ympäristökasvatustyön ja kestävän kehityksen ymmär-

täminen varhaiskasvatuksessa. Projektissamme halusimme tuoda esiin liittyneiden kuntien työntekijöille että Kokkolan kaupunkia, ja sen työntekijöitä sitoo Alborgin asiakirjaan ja Agenda 21 -ohjelmaan merkittyjen tavoitteiden ymmärtäminen ja eteenpäin vieminen. Lisäksi varhaiskasvatuksen ammattilaisia sitovat lait ja asetukset sekä varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjoitetut tavoitteet. Jokaiselle lapselle tehdään oma henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma siihen kontekstiin, joka on lapsen ympärillä olevaa fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista todellisuutta. Arviomme, että projektiin osallistuneet perhepäivähoitajat tulivat tietoisiksi ympäristökasvatuksen ja vasun merkityksestä perhepäivähoidossa.

Vanhempainillat ja interventiopäivä antoivat meille hyvää aikuiskouluttajakokemusta. Näiden iltojen ja päivän onnistuminen antoi meille onnistumisen tunteen ja koimme oman ammatillisen kasvun kehittymisen sekä voimaantumisen ja valtaistumisen tunteen omakohtaisesti jakaessamme ympäristökasvatustietouttamme. Mielenkiintoista oli huomata interventiopäivänä perhepäivähoitajissa tapahtuvan ammatillisen kasvun heräämisen ympäristökasvatustyötä kohtaan. Myös suullinen ja kirjallinen palaute interventiopäivänä tukivat tätä havaintoa.

Projektin toiminnallinen osuus oli meidän vahva alueemme, ja nautimme sen suunnittelusta ja toteutuksesta. Hyvin suunnitellut vanhempainillat ja interventiopäivä olivat palautteiden mukaan onnistuneet.

Alkukartoitus- ja loppukartoituskyselyt olisivat voineet olla monivalintakysymyksiä, ja vapaalle ilmaisulle olisi voinut jättää vain lopuksi tilaa. Emme ole analysoineet vastauksia syvällisesti. Arvioimme, että täsmällisillä monivalintakysymyksillä olisimme päässeet samaan, tai jopa sisällöllisesti laajempaan tulokseen ympäristökasvatuksen merkityksestä ja koulutuksen vaikuttavuudesta varhaiskasvatuksessa.

4.3.5 Oman oppimisen arviointi

Ammatillinen kasvumme päivähoitajista sosionomeiksi on ollut prosessin suurin tulos. Ammatillinen kasvu ei ollut vielä projektin alkuvaiheessa omana oppimistavoitteena mukana. Projektin edetessä huomasimme, että saavutamme ammatillisessa kasvussa uuden tason. Arvomme ja asenteemme ovat kehittyneet. Uudella tasolla projektia reflektoiden olemme ymmärtäneet ja sisäistäneet sen, että vaikuttamalla yhteen systeemin osaluueeseen vaikutamme välillisesti myös muihin alueisiin. Kokonaisvaltainen näkemys varhaiskasvatuksesta ja perhepäivähoidosta ja sen sisällön laadusta on saanut uuden ymmärryksen. Olemme huomanneet, että asiat joita me olemme pitäneet merkityksellisinä, ovat saaneet merkittävyyttä myös projektiin osallistuneissa ihmisissä.

Interventio-päivänä usea koulutukseen osallistuja oli kokenut raskaana saapua toiselle puolen kaupunkia. Päivän tavoitteena ollut voimaantumisen ja vertaistuen saavuttaminen oli käsinkosketeltavaa. Moni kertoi suullisessa loppupalautteessaan kokeneensa jotain uutta. Eräs perhepäivähoitaja sanoi, että hän on jäämässä eläkkeelle pitkään tehdystä työstä, ja hän oli niin tyytyväinen, kun oli saanut vielä ennen eläkevuosia kokea elämänsä parhaan koulutuksen. Meille oli uusi kokemus huomata, kuinka ammatillinen kasvu lähtee käyntiin silminnähden osassa perhepäivähoitajia, ja kuinka innostus suorastaan pursui heistä.

Reflektiotaitomme ovat kehittyneet projektin aikana. Osasyynä tähän on ollut koko projektin ajan reflektiivinen, dialoginen ja oppimista ohjaava aito keskustelu. Olemme pystyneet pukemaan toistemme ajatukset sanoiksi silloinkin, kun toisella ne olivat hukassa. Olemme pystyneet toistamme tukien saattamaan toisemme prosessin toiseen vaiheeseen projektin edetessä.

Ammattieettisten ohjeiden, lakien ja asetusten omaksuminen sekä perhepäivähoidon tiedostaminen osana palvelujärjestelmää on kasvanut prosessin edetessä, eli sosionomin kompetenssit ovat syventyneet opiskelun ja projektin edetessä. Meissä itsessämme on tapahtunut valtavaa kasvua koko projektin ajan. Olemme pystyneet omaksumaan uutta tietoa yhdistäen ja muokaten vanhaa jo olemassa olevaa tietoaamme.

Yhteiskunnallisesti olemme havainneet ja tiedostaneet, kuinka perhepäivähoito on tärkeä osa peruspalvelujärjestelmäämme. Perhepäivähoitoa ohjaavat samat lait, asetukset ja var-

haiskasvatussuunnitelma kuin muutakin päivähoitoa. Tulevaisuudessa pidämme tärkeänä panostaa ja kehittää perhepäivähoitojärjestelmää muun päivähoidon rinnalla. Ympäristökasvatuksen ymmärtäminen organisaation ja koko yleismaailmalliselta kannalta lisäänty projektin aikana.

Olemme varhaiskasvatuksessa ja ympäristökasvatuksessa saavuttaneet eettiseen osaamiseen kuuluvia taitoja. Olemme antaneet perhepäivähoitajille työkaluja toimia eri orientaatioita hyväksi käyttäen omassa työssään. Olemme tiedostaneet lapsen kasvuympäristön merkityksen lapsen kokonaiskehityksen kannalta. Olemme pystyneet vaikuttamaan perhepäivähoitajien arvoihin ja asenteisiin antamalla heille uutta ja ajankohtaista tietoa ympäristökasvatuksesta. Olemme antaneet perhepäivähoitajille uusia työmalleja lapsen osallisuuden lisäämiseksi. Olemme antaneet heille mahdollisuuden havaita oman työn tärkeys, sekä mahdollisuuden oivallukseen siitä, kuinka he pystyvät omilla arvoilla ja asenteillaan, eli pienilläkin teoilla, vaikuttamaan lapsiin ja välillisesti heidän perheisiinsä. Tietoisuus ympäristöstä luodaan jo pienestä pitäen. Lapsilähtöisellä tavalla suunniteltu ja toteutettu ekologinen, sosiaalinen, taloudellinen sekä kulttuurinen kestävä kehityksen huomiointi päivähoitossa kasvattaa lapsista ympäristötietoisia aikuisia tulevaisuuteen. Olemme saaneet varmuuden siitä, että koskettamalla pienintäkin hentoa alkua saamme aikaan jatkuvan ja etenevän liikkeen hyvän asian tiimoilta. Ihmisten lämmin ja herkkä kosketus vaikuttaa hyvällä tavalla. Hyvä saa aikaan hyvää.

Olemme koko projektin aikana halunneet myös omalla esimerkillämme tuoda ilmi, kuinka pienillä teoilla pystyy toteuttamaan kestävämpää tulevaisuutta. Olemme käyttäneet koko projektin ajan kaksipuolisia kopioita, Kokkolan kaupungin sisäistä postia sekä sähköpostia yhteydenpidon ja materiaalin tuottamiseen. Liittyneisiin kuntiin matkustamiseen olemme käyttäneet kimppakyytiä.

Oman tietotaitomme käyttö on ollut parityöskentelyssä helppoa, mutta myös opettavaista. Monikymmenvuotinen työskentely erilaisten lasten ja aikuisten kanssa varhaiskasvatuksessa on lisännyt oman reflektointiherkkyyden lisääntymistä pohtimaan varhaislapsuuden lyhyttä, mutta erittäin tärkeää osaa ihmisen elämään.

Keskeneräisyyden sietäminen oli aluksi vaikeaa, välillä jopa sietämätöntä. Ymmärsimme kuitenkin koko ajan olevamme ammatillisen kasvun prosessissa. Parityöskentely ja yhtei-

nen reflektointi ja vuorovaikutus auttoivat tasapainon saavuttamiseen ja tavoitteelliseen projektin hallintaan ja keskeneräisyyden sietämiseen. Hyvä projektisuunnitelma vei projektia eteenpäin helposti.

Projektipäällikköinä toimiminen on tuonut meille itsevarmuutta, joustavuutta, kärsivällisyyttä sekä muutoksensietokykyä. Projektin myötä meille on tullut varmuutta ohjata erilaisia ryhmiä. Oman ammatillisen kasvun orientoimana projektin aikana meille heräsi kiinnostus ohjata myös muita ryhmiä. Saimme olla mukana ohjaamassa toukokuussa 2011 kehitysvammaisten lasten ja perheiden vertaisperhetapaamisessa suunnittelemiamme metsäretkiä Elbassa, Kokkolassa. Siellä meillä oli mahdollisuus kokeilla projektimme sisältöä sekä sosiaalipedagogisia taitojamme myös käytännössä lapsiperheisiin. Tapaamisen tavoitteena oli perheen yhteinen tekeminen sekä eri aistien käyttö. Sovelsimme projektimme aineistoa perheiden ja lasten omista toimintakyvyistä lähtevänä toimintana. Palautteesta päätellen voimaantumisen tunne oli lähes kaikilla suuri. Keräsimme opinnäytetyötämme varten palautteet toimintaan osallistuneilta vanhemmilta:

Tosi kivaa ja hyvä ohjelma ja tarjoilu.

Päivä oli kokonaisuutena mukava. Luontoretkellä sai virikkeitä monelle aistille. Ötököiden tutkiminen oli tosi mielenkiintoista. Lätyt aivan ihania” Kiitos!

Erityislasten kanssa omat haasteensa.

Luontopolku olisi voinut olla lyhyempi, muuten hyvää, iloista toimintaa.

Vertaistuki perheille tärkeää.

Tosi kivaa, hyvät vetäjät!

Monipuolinen ohjelma, kaikille jotain.

Oikein mukava päivä! Toivottavasti järjestetään uudestaan.

Erittäin mukava päivä, erityisesti luontoretki metsässä upposi meidän lapsiin-hyvin vedetty retki, kiitos ohjaajille J Myös makkara ja erityisesti letut maistuivat hyvin. Tämmöistä lisää - koko perhe viihtyi ja sääkin suosi.

Luonto lähellä -projekti on vahvistanut asiakastyöosaamistamme sekä herkkyyttämme toimia vuorovaikutuksessa entistä laajemman yhteisön kanssa. Oma kokemuksemme projektissa sekä vertaisperhetapaamisessa antoivat varmuutta siihen, että moniammatillinen tiimityö, jossa eri näkökulmat muodostavat laajemman kokonaisuuden ymmärtämisen, on sitä

vahvempi, mitä ammatillisesti erilaisempia ihmisiä siinä on. Olemme kokeneet, että on ollut mielenkiintoista ja opettavaista olla yhteydessä ja yhteistyössä monien eri alojen ammattilaisten kanssa.

Asiakastyön osaamisessa ymmärryksemme lapsen tukemisesta hänen omassa kontekstissaan on lisääntynyt Luonto lähellä -projektin aikana. Lapsen ottaminen mukaan toiminnan keskiöön lisäsi perhepäivähoitajien toiminnan laatua ja vaikutti samalla myös perheisiin. Tavoitteissa ja niiden arvioinneissa kävimme kaikkien osapuolten, lapsen ja perheen, organisaation, perhepäivähoitajan ja omat tavoitteet läpi. Erilaisen tiedon soveltaminen ja vuorovaikutus kaikkien projektiin osallistuneiden kanssa kehitti meidän oppimista tulevaan ammattiimme, ja lisäsi meidän ammatillista kasvua. Vuorovaikutuksessa toisiin toimijoihin ja palautteista tarkkailimme omaa toimintaamme, refleктоimme sitä ja keskustelimme analysoiden asioita. Aikuisten ohjaaminen ja käyttäminen välillisenä toimijana lapsiin antoi meidän ammatilliseen kasvuun uuden näkökulman, koska kummallakaan meistä ei ollut kokemusta aikuisten tavoitteellisesta kouluttamisesta.

4.3.6 Jatkotutkimukset, projektit ja kehittämistavoitteet

Ympäristökasvatus ja kestävä kehitys on laaja käsite. Jatkotutkimushaasteena ja -aiheena voisi tutkia koko Kokkolan alueen perhepäivähoitajien arvoja ja asenteita ympäristökasvatusta kohtaan, sekä miten he mieltävät ympäristökasvatustyön ja kestävä kehityksen. Jatkotutkimusaiheena voisi olla myös tutkia, kuinka tavoitteellista ympäristökasvatus on vanhan Kokkolan alueen perhepäivähoitajilla ja millä tavalla se näkyy heidän työssään. Tutkimusprojektina voisi luoda sekä toteuttaa Kokkolan kaupungin perhepäivähoitajille oman laadukkaan ympäristökasvatusohjelman sekä kestävä kehityksen (KEKE) –suunnitelman. Jatkoprojektina projektin voisi laajentaa käsittämään koko varhaiskasvatuksen Kokkolassa. Kehittämistavoitteeksi nousee valokuvien käyttö perhepäivähoidon havainnointimenetelmänä, portfolion, vanhempien ja lasten kommenttien dokumentointi lapsen kasvun tukemiseen.

5 POHDINTA

Luonto lähellä ympäristökasvatusta perhepäivähoitajille Kokkolassa -projektimme oli mielestämme luonnollinen valinta opinnäytetyömme aiheeksi. Vuosien työ kansainvälisen Vihreä Lippu -ympäristökasvatusprojektin vetäjinä helpotti tämän projektin toiminnallisen osuuden tekemistä. Työtämme on helpottanut oma omistajuus aihetta kohtaan, sekä yhteinen visio koko opinnäytetyöprosessin aikana. Projektiopinnäytetyön tekeminen on ollut kokonaisuudessaan mielenkiintoinen ja haastava prosessi, josta luotiin onnistunut kokonaisuus. Tulosten ja arvioinnin perusteella olemme päässeet asetettuihin tavoitteisiin. Opinnäytetyön aikana pystyimme mielestämme kehittämään ja soveltamaan opittuja tietoja, taitoja ja valmiuksia käytäntöön.

Opinnäytetyömme oli ajankohtainen ja työelämälähtöinen sekä tuki organisaation vaatimuksia, koska Kokkolaan liittyneiden kuntien varhaiskasvatushenkilöstö ei ollut saanut aikaisemmin ympäristökasvatuskoulutusta. Varhaiskasvatuksessa ympäristökasvatus on sisällytetty toimintaan jokapäiväisessä hoitamisessa ja kasvatuksessa. Sen perusteet on määritelty Kokkolan kaupungin kestävän kehityksen toimintamalliin. Toimintamalli perustuu kansainvälisiin ja kansallisiin tavoitteisiin ja periaatteisiin ja antaa mallin kunnalliseen toimintamalliin, joka sitoo koko Kokkolan kaupunkia.

Perhepäivähoito oli meille uusi kohde varhaiskasvatuksen laajalla saralla. Olemme molemmat työskennelleet varhaiskasvatuksessa yli 20 vuotta, ja varhaiskasvatus sisällöltään oli meille varsin tuttu. Perhepäivähoidon tavoitteellinen, suunniteltu ja arvioitu toiminta on lisääntynyt, ja perhepäivähoitajien koulutustaso on noussut. Halusimme omassa opinnäytetyössämme jakaa perhepäivähoitajille lisää tietoa ympäristökasvatuksen käytöstä perhepäivähoidossa ja tuottaa heille tunne, että arjen normaali toiminta lisättynä pienillä suunnitelmallisilla hetkillä luonnossa ja erilaisissa ympäristöissä luo lapselle turvallisen tunteen kasvaa ja kehittyä. Luonto on meillä Kokkolan seudulla asuvilla ja työskentelevillä lähellä, ja se antaa lapselle hyvän mahdollisuuden luovaan leikkiin, mielikuvituksen kehittymiseen, motoristen ja älyllisten taitojen harjoittamiseen sekä vuorovaikutukseen toisten lasten ja aikuisten kanssa. Ympäristö ja luonto itsessään antavat mahdollisuuden käyttää erilaisia materiaaleja, muotoja ja aisteja kasvun tukena. Luontoretket lähiympäristöön tai pihapii-

riin, havainnointi ja ihmettely ovat ympäristökasvatusta. Ympäristökasvatustyö voi lähteä hämähäkin kulkemisesta seinän viertä ja sen ihmettelystä.

Halusimme tuoda draaman vivahteita mukaan projektiimme siitäkin huolimatta, että alkukartoituksen perusteella perhepäivähoitajista vain muutama sitä toivoi. Olemme omien kokemuksiemme kautta tiedostaneet draaman voimallisen vaikutuksen lapsiin. Se kehittää ja vahvistaa lapsen luovuutta ja mielikuvitusta. Se tempaa lapset mukaansa ja voi olla hauskaa. Draamalla voi olla uskomattomia vaikutuksia lapsen kokonaisvaltaiseen oppimiseen. Projektimme alussa teimme draamaesityksen metsän asukista ja Pratsista. Halusimme kertoa draaman avulla läpi koko projektimme, että kestävän kehityksen ja ympäristökasvatuksen sisältöjä voi pienin askelin tehdä jokainen meistä: pienestä teosta kertyy suuri kun asia kertaantuu usean ihmisen sitä tehdessä. Kuvassa (KUVA 8) Pratsi on kokenut ympäristöherkkyyden voimaannuttavan kokemuksen metsän asukin tukemana.

KUVA 8. Metsän asukki ja Pratsi lähellä luontoa

Suomalainen vapaa ja rakennettu luonto ja neljä vuodenaikaa antavat hyvän mahdollisuuden tutkimiseen, ihmettelyyn ja kokemiseen. Aikuista tarvitaan tukemaan ja ohjaamaan lapsen matkaa ympäristöystävälliseen elämään. Ohjaamalla ja kunnioittamalla itse ympäristöämme, valikoimalla vähemmän kuormittavia asioita tuemme myös lasta huomaamaan

oikeat valinnat. Mielestämme perhepäivähoidon kodinomainen fyysinen, psyykinen, sosiaalinen ja kulttuurinen ympäristö tarjoavat hyvät edellytykset lapsen kasvulle ja oppimiselle. Perhepäivähoidon suunnitteluun ja arviointiin mukaan otetut lapset, vaikuttavat aktiivisina osallistujina omaan ja lähipiirinsä toimintaan, ja sen kautta myös koko yhteiskunnan toimintaan. Ympäristökasvatus perhepäivähoidossa antaa mahdollisuuden kokea erilaisia, myös uusia ympäristöjä sekä mahdollisuuden monimuotoiseen toimintaan ja liikkumiseen. Varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjatut orientaatioiden osa-alueet saavat täyttymyksen lapsen omasta kontekstista lähtien eli lapsilähtöisesti.

Kehittämisen ja osaamistaitojen ovat kehittyneet pitkäkestoisen projektimme aikana. Olemme itse olleet vastuussa jokaisesta projektin vaiheesta ja projektipäällikköinä olemme jakaneet tehtäviä, ohjanneet toiminnoissa, kouluttaneet ja kriittisesti reflektoineet oppimispäiväkirjassa oppimaamme. Rinnalla on kehittynyt myös tutkimis- ja kehittämisaamiamme varhaiskasvatuksessa. Luonto lähellä -projektin keskiössä on ollut lapsi ja hänen hyvinvointinsa. Lapsen oppiminen lähtee leikistä ja vuorovaikutuksesta. Projektissa olimme välillisesti yhteydessä lapseen ja huomasimme, että vaikuttamalla myönteisesti lapsen lähipiiriin vaikutamme myös lapsen myönteiseen kasvuun.

Vuoden 2011 alusta asetettu perhepäivähoitajien työaikamuutoslaki tuo helpotusta perhepäivähoitajien työpäivien pituuteen, mutta vaikuttaa koko perhepäivähoidon palvelujärjestelmään. Pohdimme, miten tämä vaikuttaa käytännössä lapsen näkökulmasta lapsen hoitoon, hoitopäiviin ja hoitopaikkaan. Ohjeissa ohjeistetaan työnantajaa laatimaan työvuoroluettelo, jonka suunnittelun lähtökohtana on toiminnan tehokas ja tarkoituksen mukainen järjestäminen kuin myös henkilökunnan työajan tehokas käyttö. (Kuntatyönantajat 2011.) Työaikalaki muuttaa mielestämme ongelman kohteesta toiseen. Meidän mielestämme ongelma siirtyy suoraan perheeseen ja siellä lapseen. Ekologisen systeemitieteen mukaisestikin katsottuna työaikalain muutos makrotasolla vaikuttaa suoraan ja välillisesti jokaiseen muuhun tasoon ja tässä tapauksessa erityisesti keskiössä olevaan lapseen. Pohdimme myös sitä onko työaikalain tarkoitus lisätä perhepäivähoidon laatua. Mielestämme suunnitelmallisilla työaikajärjestelyillä voidaan saada laatua toiminnan sisältöalueiden suunnitteluun ja arviointiin. Halusimme tuoda tämän työaikapoliittisen muutoksen esille pohdinnassamme, koska se vaikuttaa suoraan lapsiperheiden arkeen ja vaikuttaa myös perhepäivähoidon suunnitteluun ja sen sisältöön.

Olemme kokeneet projektin aikana usein keskeneräisyyden sietämisen toivottomuutta, sekä ajankäyttöön liittyvien asioiden vaikeutta. Kaikki projektiin liittyvät asiat eivät ole olleet vain meidän ajankäyttöömme liittyviä asioita, vaan olemme joutuneet odottelemaan muiden yhteistyökumppaneiden toimenpiteitä, jotta projektimme olisi edistynyt. Jälkeenpäin reflektoituna ongelmat ja odottelu ovat kasvattaneet meitä refleктоimaan ajatuksia. Olemme usein löytäneet uudenlaisen näkökulman asiaan. Uskomme tästä olevan hyötyä myös toimiessamme sosiaalialalla eri toimipisteissä. Saamme kelpoisuuden toimia sosionomeina lastentarhanopettajina varhaiskasvatuksessa koulutuksemme jälkeen, ja projektimme on antanut meille lisää vahvuutta tiedostaa sosionomin kompetenssien sisältöjä.

Projektimme on kestänyt kaksi ja puoli vuotta. Projekti on tuottanut paljon erilaisia kokemuksia ja tunteita. Olemme saaneet kokea monenlaisia vuorovaikutustilanteita ja kykymme tulla toimeen erilaisten ihmisten kanssa on kasvanut. Tunteiden kirjat ovat vaihdelleet epätoivosta suureen onnistumisen tunteeseen. Olemme kokeneet, että voimavarana on toiminut dialogisuus toistemme kesken. Rakentava ja innoittava keskustelu on antanut uutta voimaa ja uskoa opinnäytetyön tekemiseen. Ideat ja uudet ajatukset ovat syntyneet paljolti tämän prosessin kautta. Olemme tukeneet toisiamme, kun usko opinnäytetyötä kohtaan on horjunut ja ollut koetuksella.

Useat eri yhdistykset ja yritykset tukivat meitä projektissamme, ja Kokkolan kaupunki on tukenut meitä usealla eri tavalla. Haluamme kiittää projektiin osallistuneita ja tukeneita ihmisiä, yrityksiä ja yhdistyksiä. Kiitokset saavat myös ystävämme ja sukulaisemme henkisestä tuesta. Erityisesti haluamme kiittää meidän aviomiehiämme ja lapsiamme kaikesta tuesta mitä olemme saaneet projektin aikana.

Metsässä olisi hyvin hiljaista,
jos vain ne linnut laulaisivat
jotka parhaiten osaavat.

-Henry van Dyke

LÄHTEET

- Aalborg Charter. 1994. Charter of European Cities & Towns Towards Sustainability. 27.5.1994. Www-dokumentti. Saatavissa: http://ec.europa.eu/environment/urban/pdf/aalborg_charter.pdf. Luettu 19.3.2011.
- Brotherus, A., Hasari, A. Helimäki, E. 1990. Varhaiskasvatuksen pedagogiikka. Rauma: Oy Länsi- Suomi.
- Bronfenbrenner, U. 1997. The ecology of human development. Eight printing. United States of America.
- Cantell, H. 2004. Ympäristökasvatuksen käsikirja. Juva: WS Bookwell Oy.
- Cantell, H. & Larna, R. 2006. Ympäristövastuullisuus nuorten sanoissa ja teoissa. Helsingin kaupungin opetusvirasto. Julkaisu A1:2006. Www- dokumentti. Saatavissa: <http://www.edu.hel.fi>. Luettu 24.3.2011
- Dyke, H. 2009. Ajatusten aamiainen. Www-dokumentti. Saatavissa: www.positiivarit.fi. Luettu 15.9.2009.
- Ekorosk. 2011. Kodin jäteopas. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.ekorosk.fi/docs/kodin-jateopas.pdf>. Luettu 6.6.2011.
- Hannila, J., Heikkilä, T., Hongell, L., Lehto, A. & Marjusaari, M. 2005. Kestävä kehitys opetussuunnitelmissa. Kokkolan kaupunki. Kokkola.
- Helenius, A., Jääliñoja, P. & Sormunen, H. 2000. Sesam. Avaimia esiopetuksen draamapedagogiikkaan. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy.
- Hujala, E., Puroila, A- M., Parrila- Haapakoski, S. & Nivala, V. 1998. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Hujala, E., Puroila, A- M., Parrila, S. & Nivala, V. 2007. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Hyvinkää: T-Print.
- Hujala- Huttunen, E. & Nivala, V. 1996. Yhteistyö päiväkodissa. Kasvatuksen lapsikohtainen suunnittelu yhteistyössä vanhempien kanssa. Oulu: Oulun yliopisto.
- Karila, K., Kinos, J. & Virtanen, J. 2001 Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. Juva: WS Bookwell Oy.
- Kauppi, A. 1993. Mistä nousee oppimisen mieli? Kontekstuaalisen oppimiskäsityksen perusteita. Teoksessa J.Tuomisto (toim.)Aikuisten oppimisen uudet muodot. Vapaan sivistystyön XXXIV- vuosikirja. Kansanvalistusseura, 51- 109.
- Kippo, T. 2011. Kokkolan kaupungin vs. varhaiskasvatuksen palvelupäällikön sähköinen tiedonanto 18.3.2011.
- Kippo, T. 2011. Kokkolan kaupungin vs. varhaiskasvatuksen palvelupäällikön sähköinen tiedonanto 22.8.2011.
- Kokkolan kaupunki. 2002. Kokkolan kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda 21.

Kokkola. 2011. Perhepäivähoito. sosiaali- ja vammaispalvelut. Www- dokumentti. Saatavissa: https://kokkola.fi/perusturva/paivahoito/perhepaivahoito/fi_FI/perhepaivahoito/. Luettu 15.3.2011.

Kokkola. 2011. Taustaa. Kokkolan kaupungin ympäristöpalvelut. Www-dokumentti. Saatavissa: https://www.kokkola.fi/ymparisto_ja_luonto/kestava/agenda/fi_FI/agenda_taustaa/. Luettu 17.3.2011.

Kokkolan kaupunki. 2010. Kokkolan varhaiskasvatussuunnitelma. Www-dokumentti. Saatavissa: https://www.kokkola.fi/perusturva/paivahoito/fi_FI/paivahoito/_files/83548458459416129/default/kokkola_vasu_2010.pdf. Luettu.

Korkiakangas, M., Ruoppila, I. & Saarinen, P. 1994. Kasvatuspsykologian kysymyksiä. 3. painos. Helsingin yliopisto. Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus: Salpausselän Kirjapaino.

Kuntatyönantajat. 2011. Perhepäivähoitajat työaikalain alaisiksi. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.kuntatyonantajat.fi/fi/ajankohtaista/uutiset/2010/Sivut/perhepaivahoitajat-ty%C3%B6aikalain-alaisiksi.aspx>. Luettu 15.3.2011.

Lait. Www- dokumentti. Saatavissa: www.finlex.fi.

Mäkinen, P., Raatikainen, E., Rahikka, A. & Saarnio, T. 2009. Ammattina sosionomi. Helsinki: WSOYpro Oy.

Päivähoidon kestävän kehityksen toimintaohjelma. 2006. Oulun kaupunki.

Oulun kaupunki. 2010. Alaköökien seitsemäs toimintavuosi 2010. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.ouka.fi/sote/paivahoito/kotisivut/Alakooki/toimintakertomus2010.pdf>. Luettu 5.7.2011

Parrila, S. 2002. Perhepäivähoito osana suomalaista päivähoitojärjestelmää. Näkökulmia perhepäivähoidon laatuun ja sen kehittämiseen. Väitöskirja. Kasvatustieteen tiedekunta. Oulun yliopisto. Merikosken kuntoutus- ja tutkimuskeskus. Oulu. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://herkules.oulu.fi/isbn9514268741/isbn9514268741.pdf>. Luettu 2.2.2011.

Parrila, S. 2002. Perhepäivähoitoa koskevat yhteiskunnalliset säädökset. Teoksessa Alho-Kivi & Keskinen.(toim.) Kodissa vaan ei kotona. Perhepäivähoito varhaiskasvatuksen oppimisympäristönä. Helsinki: Tammi.

THL (Terveystieteiden ja hyvinvoinninlaitos). 2011. Varhaiskasvatuksen perusteet. Www-dokumentti. Saatavissa http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/lait/varhaiskasvatus/linjaavat_asiakirjat_ja_suunnitelmat. Luettu 18.5.2010.

Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.

Peurankadulle edelleen Vihreä lippu

Peurankadun päiväkodissa ympäristöasiat ovat arkipäivää. Se sai edelleen Vihreä lippu -tunnustuksen.

Suomen Ympäristökasvatuksen Seura on myöntänyt arvostetun kansainvälisen ympäristökasvatuksen tunnustuksen, Vihreän lipun, 85 päiväkodille tai oppilaitokselle.

Vihreä lippu on kasvatusalan ympäristöohjelma, joka tunnetaan kansainvä-

lisesti nimellä Eco-Schools. Suomen 244 Vihreä lippu -koulua ja -päiväkotia ovat osa suurta kansainvälistä perhettä: maailmanlaajuisesti ohjelmaan osallistuu yli kolmekymmentäkaksi tuhatta koulua, joissa opiskelee yhdeksän miljoonaa oppilasta. Suomessa ohjelma tavoittaa yli 65 000 lasta, nuorta ja aikuista.

Ohjelma toimii samoin periaattein kaikissa maissa. Ohjelman jatkuvan kehittä-

misen toimintamallin avulla päiväkodit, koulut ja oppilaitokset tekevät tavoitteellista työtä kestävästä kehityksen edistämiseksi arjessaan.

Vihreän lipun saaminen edellyttää, että osallistujat vähentävät ympäristökuormitustaan ja toteuttavat ympäristökasvatusta osana päivittäistä toimintaansa. Lapset ja nuoret ovat aktiivisessa roolissa toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja tulosten arvioinnissa.

Suomessa Vihreä lippu -ohjelmaa koordinoi Suomen Ympäristökasvatuksen Seura ry. Ohjelmaan osallistuvat voivat anoa lippua joko syys- tai kevätlukukauden lopussa. Tänä syksynä lipun saajista 26 on ensikertalaisia. 33 lipun saaneista kuten Peurankadun päiväkodin, on Vihreä lippu -toiminnan konkareita – Kestävä tason osallistujia –, jotka ovat toimineet ohjelmassa vähintään kolme vuotta.

KOKKOLA LEHTI 26.5.2010

Ulla Huhtala ja Tarja Lillhonga

**”LUONTO LÄHELLÄ – YMPÄRISTÖKASVATUSTA
PERHEPÄIVÄHOITAJILLE KOKKOLASSA” - PROJEK-
TI**

Projektioinnäytetyösuunnitelma

KESKI-POHJANMAAN AMMATTIKORKEAKOULU

Sosionomi (AMK)

Kevät 2010

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 PROJEKTIN TAVOITTEET JA KUVAUS	5
2.1 Projektin tavoitteet	5
2.2 Projektin kuvaus	5
2.2.1 Alkukartoitus	6
2.2.2 Interventiopäivä	6
2.2.3 Loppukartoitus ja tulosten analysointi	7
2.3 Projektin tulokset	7
2.4 Projektin sopimukset, lait ja asetukset	7
3 PROJEKTIORGANISAATIO	9
3.1 Projektin yhteistyötahot ja ohjausryhmä	9
3.2 Projektiryhmä	9
3.3 Tukihenkilöt	9
4 TOTEUTUSSUUNNITELMA	10
4.1 Tehtävälueetelo, aikataulu ja välitulokset	10
4.2 Projektin potentiaaliset ongelmat ja riskit	11
5 PROJEKTIBUDJETTI	12
5.1 Kustannusarvio	12
5.2 Rahoitussopimukset	12
6 OHJAUSSUUNNITELMA	13
6.1 Ohjausryhmän, projektiryhmän ja työryhmien kokoukset	13
6.2 Projektin tiedottaminen ja dokumentointi	13
6.3 Projektin raportointi	14
6.4 Laadun varmistus	14
LÄHTEET	15
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Opinnäytetyömme aihepiiri liittyy kokkolalaiseen perhepäivähoitoon, kohdistettuna Kokkolan kaupunkiin liittyneiden (1.1.2009), Ullavan, Kälviän ja Lohtajan kuntien perhepäivähoitajiin. Perhepäivähoito on lapsen kasvatuksellista vuorovaikutusta yksityiskodissa tai muissa perheenomaisissa oloissa. Perhepäivähoito on osa varhaiskasvatusta, ja sitä ohjaavat tärkeimmät lait ovat päivähoitolaki sekä asetukset (36/1973), laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000), sosiaalihuoltolaki (170/1982) ja sen muutos (50/2005), lastensuojelulaki (417/2007) sekä varhaiskasvatuksen sisältöä linjaava varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, Vasu. Lapsen tasapainoinen kasvu, kehitys ja oppiminen ovat varhaiskasvatuksen tärkeimmät tavoitteet. (Stakes 2010.)

Ympäristökasvatus ja kestävä kehitys ovat kansainvälisiä, kansallisia sekä kunnallisia tavoitteita ja periaatteita. Kokkolan kaupungin paikallinen kestävä kehityksen toimintamalli on luotu paikalliseen agendaan, Agenda 21, joka koostuu Kokkolan kaupungin kestävä kehityksen politiikasta, jonka tärkeimpänä päämääränä on lisätä ja syventää kokkolalaisten ympäristöosaamista – ja tietoisuutta. (Kokkolan kaupungin Agenda. 2002.)

Opinnäytetyössämme tarkastelemme lapsen, perhepäivähoitajien, perheiden ja ympäristökasvatuksen yhtyeensulautuvuutta osana varhaiskasvatusta. Tarkastelun teoreettinen viitekehys rakentuu kasvun kontekstuaaliseen perustaan ja Bronfenbrennerin (1979) ekologisen kasvun teorian pohjalle. Niiden avulla tarkastelemme lasta osana hänen omaa ympäristöään. Opinnäytetyössämme jäsenämme mikro-, meso-, ekso-, ja makrotason tekijöitä suhteessa lapseen ja hänen ympärillään vaikuttavaan kasvuympäristöön. (Alho-Kivi & Keskinen 2002, 202.; Bronfenbrenner 1979.) Lapsen kokonaisvaltainen hyvinvointi osana varhaiskasvatusta nähdään kasvualustana lapsen hyvään oppimiseen, kasvuun ja kehittymiseen. Leikki on lapselle ominaista toimintaa, ja sen kautta lapsi oppii havainnoimaan uusia mahdollisuuksia ympäristössään. Kasvattajan tehtävänä on tuoda lapsen elämään erilaisia mahdollisuuksia kokemuksiin. Lapsen varhaiskasvatusympäristö koostuu kaikesta hänen ympärillä olevista asioista, fyysisistä, psyykkisistä ja sosiaalisista tekijöistä. (Stakes 2010.) Rakennamme opinnäytetyömme ja projektimme sisällön osaksi ekologista, taloudellista, sosiaalista ja kulttuurillista ympäristöä käyttäen sosiaalipedagogisia menetelmiä. Ympäristökasvatuksellinen osuus painottuu näiden osa- alueiden kehitykseen. (Cantell 2004, 24–25)

Yhdistämme opinnäytetyöhömmme varhaiskasvatussuunnitelman orientaatioiden käyttöön ympäristökasvatuksellisen näkökulman. Varhaiskasvatuksen orientaatiot ovat matemaattinen, luonnontieteellinen, historiallis-yhteiskunnallinen, esteettinen, eettinen sekä uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio. (Stakes 2010)

Projektiopinnäytetyömme pohjautuu kontekstuaaliseen oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppiminen tapahtuu oppijan oman kokemuksen mukaan. Oma aktiivinen mukanaolo ja sosiaalinen kontakti korostuvat. Kontekstuaalisessa oppimisessa teoriatietoa sovellettaessa käytäntöön tapahtuva oppiminen saa asialle uuden tulkinnan ja ymmärtämisen. (Cantell 2004, 71.)

Sosiaalipedagogisessa orientaatiossa suositaan luovaan toimintaan perustuvia työmuotoja, joissa korostuvat toiminnallisuus, elämyksellisyys, yhteisöllisyys sekä osallisuus. Sosiaalipedagogiikka korostaa kokonaisvaltaista ajattelutapaa, johon sitoudutaan kokonaisvaltaisesti. Siinä ollaan dialektisessa vuorovaikutuksessa toiminnan ja teorian välillä. Käytettävissä olevien menetelmien ja teknikoiden on tuettava osallistumista, omia valintoja, arvokkuutta ja sosiaalisuutta. Sosiaalipedagoginen ajattelutapa muuttuneena käytännön kasvatustyöksi luo yksilöä kasvamaan täyteen kukoistukseen, eli hän tuntee olevansa ainutkertainen, korvaamaton ja valintoihin kykenevä. (Karila, Kinon & Virtanen 2001; Mäkinen, Raatikainen, Rahikka & Saarnio 2009, 110; Hämäläinen 1999; Hämäläinen 1997, 49.)

Projektimme sisältää erilaisia toimintamalleja varhaiskasvatukseen, joissa korostuvat ympäristöherkkyys, osallisuus, arvokasvatus, tiedot ja taidot sekä seikkailu. Nämä toimintamallit sisältävät kasvatusta aistien avulla, eli ympäristöherkkyyden löytämistä. Leikin katsotaan olevan aina osa varhaiskasvatusta, ja ympäristön kohtaaminen leikin avulla voi olla hauskaa ja jopa nautinnollista, myös sadut ja tarinat opettavat meille erilaisia suhtautumistapoja. Draaman käyttö varhaiskasvatuksessa vahvistaa lapsen mielikuvitusta ja luovuutta, unohtamatta taiteen merkitystä, joka nähdään prosessina, tapahtumaketjuna, joka muuttaa tekijänsä ja käyttäjänsä suhtautumista ympäristöön. Seikkailukasvatuksessa on oma jännityksensä. Se antaa mieleenpainuvia, erityisen voimakkaita kokemuksia ja se tuo haastetta uusien ja vaativienkin tehtävien selviytymisestä. (Cantell 2004, 116- 122, 128; Helenius 2000, 27)

Kaavio 1. Ullan ja Tarjan, Luonto Lähellä – ympäristökasvatusta perhepäivähoitajille Kokkolassa, projektiopinnäytetyön sisältöalueet

Opinnäytetyömme aihe kiinnosti meitä, koska olemme molemmat työskennelleet Kokkolan varhaiskasvatuksessa yli 20 vuotta päivähoitajina. Oma kiinnostuksemme ympäristökasvatukseen osana varhaiskasvatusta heräsi yli 10 vuotta sitten. Kiinnostus lähti Vihreä Lippu esittelytilaisuudesta. Tuodessamme ideaa päiväkotimme antoi esimiehemme meille hyväksynnän aloittaa Vihreä Lippu projektin vetäjinä. Päiväkotimme sai jo kolmannen vuoden jälkeen pysyvän käyttöoikeuden Vihreään Lippuun. Lippu on osoitus pitkäjänteisestä ja sitoutuneesta työstä ympäristökasvatuksen parissa. Projektin vetäjinä, lähes kymmenen vuoden ajan, saimme vahvan osaamisen taidon ympäristökasvatuksesta varhaiskasvatuksessa.

Liittyneiden kuntien, Kälviä, Ullava, Lohtaja, perhepäivähoitajat eivät ole aikaisemmin saaneet ympäristökasvatuksellista koulutusta työnsä tueksi. Projektimme tukee Kokkolan kaupungin paikallisen agendan, Agenda 21, kestävän kehityksen politiikkaa, lisäten ja syventäen perhepäivähoitajien ja heidän kautta lasten ja vanhempien ympäristöosaamista ja -tietoisuutta varhaiskasvatuksessa.

Otimme syksyllä 2009 yhteyttä Kokkolan kaupungin varhaiskasvatuskoordinaattori Satu Forsbergiin sekä palvelupäällikkö Doris Lillhongaan, ja esittelimme opinnäytetyöideamme. He antoivat suostumuksensa projektin käynnistymiselle 30.11.2009.

2 PROJEKTIN TAVOITTEET JA KUVAUS

2.1 Projektin tavoitteet

Tavoitteena on, että projektin kautta siirtäisimme hyviä ympäristökasvatuksen käytäntöjä perhepäivähoitajien arkeen ja sitä kautta välillisesti hoitolapsiin ja heidän perheisiinsä. Tavoitteena on osallisuuden kautta antaa mahdollisuus omaan voimaantumiseen ja valtaistumiseen, huomata omien vaikuttamis- ja toimimismahdollisuuksien lisääntyneen. Näiden tunteiden kautta lisätään uskoa omiin kykyihin. (Cantell 2004, 138-139.)

Projektin toiminnallisena tavoitteena on lisätä varhaiskasvatuksessa perhepäivähoitajien ympäristöherkkyyttä, ja antaa heille uudenlaisia välineitä ymmärtämään, sekä heidän omaa, että lasta ympäröivää maailmaa, ja sen monimuotoisia ilmiöitä. Perhepäivähoitajat saavat projektissamme uusia näkemyksiä siitä, miten he voivat tukea ja tarjota toiminnal- laan lasta saamaan itselleen uusia kokemuksia, tilanteita ja ympäristöjä. Projektin oppimis- tavoitteena on saada pysyviä ympäristökasvatuksellisia käytäntöjä varhaiskasvatukseen, vertaistukea sekä voimaantumista perhepäivähoitajan toiminnalliseen arkeen lasten kanssa, ja sitä kautta välillisesti perheisiin. Tulostavoitteena on varhaiskasvatuksessa perhepäivä- hoitajien omien vahvuuksien avulla kehittää pienin askelin mikro-, meso-, ekso-, ja makro- tason tekijöitä suhteessa lapseen ja hänen ympärillään vaikuttavaan kasvu-ympäristöön. Tavoitteena on emansipaatioprosessi, joka etenee oman oivalluksen kautta uusien käytän- töjen toteuttamiseen.

2.2 Projektin kuvaus

Projektissa tehdään alkukartoitus ympäristökasvatuksesta varhaiskasvatuksessa perhepäi- vähoitajille sekä lasten vanhemmille vanhempainilloissa keväällä 2010. Alkukartoituksen perusteella toteutetaan perhepäivähoitajille toiminnallinen interventio-päivä syksyllä 2010. Loppukartoitus pidetään perhepäivähoitajille ja vanhemmille keväällä 2011, missä kartoit- tetaan ”sisäistettyjen” asioiden siirtymistä käytäntöön perhepäivähoitajien, lasten sekä vanhempien näkökulmasta katsottuna, ja kartoituksen perusteella saamme tuloksia mahdol- lisista muutoksista. Kartoitukset tehdään kyselylomakkeen avulla. Lomakkeet sisältävät sekä kvantitatiivisia, suljettuja vastausvaihtoehtoja, että kvalitatiivisia, avoimia vastaus-

vaihtoehtoja kysymyksiin. (Hirsijärvi & Hurme. 2000. 21.) Perhepäivähoitajille, vanhemmille sekä lapsille on tehty omat lomakkeet. Pyydämme projektissa mukana olevia perhepäivähoitajia pitämään vapaaehtoista ympäristöpäiväkirjaa. Keskustelemme perhepäivähoidonohjaajien kanssa, jos he ovat tehneet huomioita mukana olleiden perhepäivähoitajien ympäristökasvatuksellisista muutoksista varhaiskasvatuksessa projektin aikana.

Vastaavanlaista projektia ei ole tehty liittyneiden kuntien perhepäivähoitajille.

2.2.1 Alkukartoitus

Projektin alkukartoitus tehdään vanhempainilloissa keväällä 2010. Vanhempainillat pidetään liittyneiden entisten kuntien toimitiloissa, Lohtajalla, Ullavalla ja Kälviällä, jokaisessa oma. Iltaan kutsutaan perhepäivähoitajat, lasten vanhemmat sekä perhepäivähoidonohjaajat. Aluksi esittelemme oman opinnäytetyön aiheen havainnoimalla asiaa draaman avulla, lisäksi esitämme powerpoint esityksen avulla pääpiirteet opinnäytetyöstämme. Lopuksi jaamme alkukartoituskyselylomakkeet ja läsnäolijat saavat paikan päällä vastata kartoituskysymyksiimme ympäristökasvatuksesta osana varhaiskasvatusta. Vastausten perusteella kehitämme interventiopäivän sisältöä.

2.2.2 Interventiopäivä

Interventiopäivä on syksyllä 2010. Päivä on lauantaiapäivä. Tapahtumaan osallistuvat perhepäivähoitajat valitaan perhepäivähoidonohjaajien avulla max. 20 kpl. Interventiopäivän sisällön rakentamisessa käytämme sosiaalipedagogista orientaatiota ympäristökasvatuksen soveltamiseen varhaiskasvatuksessa. Päivässä ominaista ovat toiminnallisuus ja elämyksellisyys teorian tiedon soveltamiseen. Interventiopäivän tavoitteena on oman osallisuuden kautta antaa perhepäivähoitajille uutta tietoa ympäristökasvatuksen käytöstä varhaiskasvatuksessa ja varhaiskasvatussuunnitelman (VASU) toteutuksessa, tavoitteena on myös vertaistuen sekä voimaantumisen kokemuksen saavuttaminen. Palautetta päivästä pyydetään osallistujilta kirjallisesti heti päivän lopuksi.

2.2.3 Loppukartoitus ja tulosten analysointi

Projektin loppukartoitus tehdään keväällä 2011. Loppukartoitustilaisuuteen kutsutaan interventiopäivään osallistuneet perhepäivähoitajat, heidän kokemuksiaan kuullaan ja loppukartoitus suoritetaan kirjallisesti valmiilla lomakkeella. Loppukartoitukseen kartoitetaan myös vanhempien kokemuksia mahdollisista muutoksista lapsen hoitopaikassa tai jopa kotona. Loppukartoitukseen tehdään kartoituslaput myös lapsille, jotka perhepäivähoitajat täyttävät yhdessä lasten kanssa. Kartoitus vanhempien ja lasten osalta suoritetaan perhepäivähoitajan ja – ohjaajan välityksellä. Tulokset analysoidaan loppukartoituksessa tulleiden vastausten perusteella.

2.3 Projektin tulokset

Projektin tuloksissa analysoimme tapahtuvaa muutosta yhteistyön tuloksena ekologiseen kasvun teoriaan pohjaavan kontekstuaaliseen mallin mukaisesti varhaiskasvatuksessa. Tuloksissa arvioidaan projektin kautta varhaiskasvatuksessa tapahtuvaa ympäristökasvatuksellista kehitystä, kokemuksia sekä vaikuttavuutta perhepäivähoitajien, vanhempien ja lasten kartoitusvastausten ja vapaaehtoisen ympäristöpäiväkirjan perusteella. Tulokset arvioidaan loppukartoituksen perusteella vertaamalla kartoituksia toisiinsa ja lukemalla perhepäivähoitajien, vanhempien ja lasten vastauksia projektin vaikutuksista, ja tulokset analysoidaan opinnäytetyöhön. Projektissa keskustellaan perhepäivähoidonohjaajien kanssa heidän havainnoitejaan perhepäivähoitajien ympäristökasvatuksellisista muutoksista varhaiskasvatuksessa projektin aikana, ja ne huomioidaan tarvittaessa.

2.4 Projektin sopimukset, lait ja asetukset

Opinnäytetyösopimus, salassapitosopimus sekä muut tarvittavat sopimukset kirjoitetaan Satu Forsbergin kanssa.

Työtämme ohjaavat kaikki varhaiskasvatuksessa ja asiakaspalvelussa käytettävät lait ja asetukset: päivähoitolaki sekä asetukset (36/1973), laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000), sosiaalihoitolaki (170/1982) ja sen muutos (50/2005) lastensuojelulaki (417/2007) sekä varhaiskasvatuksen sisältöä linjaava varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, Vasu.

TAULUKKO 1. Projektin tavoitteet

	Omat tavoitteet	Organisaation tavoitteet	Perhepäivähoitajan tavoitteet	Lapsi- vanhemmat tavoitteet
Tulostavoitteet	<p>*pysyvien muutosten aikaansaaminen</p> <p>*projektityöskentely → ohjaaminen</p> <p>*yksilön ainutkertaisuuden huomioointaminen</p> <p>*kontekstuaalisuus</p> <p>*vasu</p> <p>*laadun lisääntyminen</p> <p>*alku- ja loppukartoitus</p>	<p>*palvelujärjestelmä ;lait ja asetukset</p> <p>*Agenda 21</p> <p>*vasu</p> <p>*laadun lisääntyminen</p> <p>*alku- ja loppukartoitus ja interventtiopäivä</p>	<p>*omien vahvuuksien kehittäminen</p> <p>*Agenda 21</p> <p>*kontekstuaalisuus</p> <p>*vasu</p> <p>*sitoutuneisuus ympäristökasvatustyöhön</p> <p>*laadun lisääntyminen</p>	<p>*kontekstuaalisuus</p> <p>*kestävän kehityksen sisäistäminen</p> <p>*vasu</p> <p>*Agenda21</p> <p>*lapsen/perheen myönteiset kokemukset</p>
Toiminnalliset tavoitteet	<p>*pitkäjänteisyys → jatkuva</p> <p>*"omistajuus" ympäristökasvatustyöhön varhaiskasvatuksessa</p> <p>*sitoutuneisuus ympäristökasvatustyöhön</p> <p>*vuorovaikutus</p>	<p>*palvelujärjestelmään kuuluvien asioiden sisäistäminen ja uuden tiedon käyttöönotto</p> <p>*vuorovaikutus</p>	<p>*ympäristöherkkyiden sisäistäminen</p> <p>*uudet välineet ymmärtämiseen ja kokemiseen</p> <p>*vuorovaikutus</p>	<p>*ympäristöherkkyiden sisäistäminen</p> <p>*uudet välineet ymmärtämiseen ja kokemiseen</p> <p>*vuorovaikutus</p> <p>*interventiopäivä</p>
Oppimistavoitteet	<p>*arvojen ja asenteiden reflektointi</p> <p>*sosiaalipedagoginen orientaatio</p> <p>*voimaantuminen</p> <p>*yhteiskunnallinen vaikuttaminen</p> <p>*vaihtoehtoisten ajattelu- ja lähestymistapojen soveltaminen</p>	<p>*yhteiskunnallisen päätöksenteon ymmärtäminen</p>	<p>*pysyvät uudet käytännöt pph:n työhön</p> <p>*vertaistuki</p> <p>*voimaantuminen</p> <p>*arvojen ja asenteiden reflektointi</p> <p>sosiaalipedagoginen orientaatio → elämyksellisyys, toiminnallisuus, yhteisöllisyys, osallisuus</p> <p>*kartoitukset sekä interventtiopäivä</p> <p>*lapsilähtöisyys</p>	<p>*sosiaalipedagoginen orientaatio → elämyksellisyys, toiminnallisuus, yhteisöllisyys, osallisuus</p>

3 PROJEKTIORGANISAATIO

3.1 Projektin yhteistyötahot ja ohjausryhmä

Kokkolan kaupungin vt. varhaiskasvatustoiminnankoordinaattori Satu Forsberg toimii työelämänohjaajana. Lähiohjaajina toimivat Kokkolan kaupungin perhepäivähoidon ohjaajat Virve Hakunti sekä Vuokko Orjala. Kokkolan kaupungin varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö Doris Lillhonga vastaa taloudellisesta puolesta. Anne Jaakonaho on opinnäytetyömme ohjaajamme Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulusta.

3.2 Projektiryhmä

Projektiryhmämme koostuu lähiohjaaja Virve Hakunnista sekä Vuokko Orjalasta, joiden kanssa työskentelemme käytännön asioissa. He toimivat tarvittaessa perhepäivähoitajien yhteyshenkilöinä. Projektin toteuttajina toimivat Ulla Huhtala ja Tarja Lillhonga.

3.3 Tukihenkilöt

Käytämme tarvittaessa tukihenkilöinä Kokkolan kaupungin ympäristötoimiston henkilökuntaa, sieltä ympäristösihteeri Juhani Hannilaa sekä Kokkolan luontokoulun henkilökuntaa. Saamme tukea jätehuoltokysymyksissä jätehuoltoyhtiö Ekoroskilta, joka tarjoaa jätteenhuoltopalveluita myös Kokkolan alueelle. Ideoita ja ajatuksia saamme Oulun kaupungin päivähoito- ja perhetyöyksiköstä (Ainolan) Alaköökistä. Tukea kestävään kehitykseen saamme Kokkolan Martoilta.

4 TOTEUTUSSUUNNITELMA

4.1 Tehtävälueetelo, aikataulu ja välitulokset

Syksy 2009	Aiheen *valinta *rajaus	syksy 2009	suunnittelu palaveri Ulla ja Tarja 17.11. eka palaveri Annen kanssa syksy 2009	syksy 2009
syksy 2009 kevät 2010	Sisällön suunnittelu *aihesuunnitelma *tutkimussuunnitelma opintopiiri Ulla ja Tarja joka toinen viikko	syksy 2009 kevät 2010	syksy 2009 helmi-maaliskuu 2010	30.11. esittely aihepiiriseminaarissa helmi-maaliskuu 2010
	Kirjallisuuden *tavoittaminen *lukeminen *muistiinpanot	kevät 2010-syksy 2010	kevät 2010-syksy 2010	kevät 2010-syksy 2010- kevät 2011-syksy 2011
	Tutkimus- ja kehittämis tehtävän täsmätäminen *projektisuunnitelman työstäminen	kevät 2010	kevät 2010	kevät 2010
	Teoriataustan laadinta *ekologinen kasvatusteoria *sosiaalipedagoginen *kontekstuaalinen *ympäristökasvatuksellinen	syksy 2009- kevät 2010- syksy 2011	kevät 2010-syksy 2011	kevät 2010- syksy 2011
	Aineiston hankinta *luvut (valokuvaus, salassapitosopimus, lupa kyselyihin, *keruu (alkukartoitus, interventio palaute, loppukartoitus)	kevät 2010- syksy 2010- kevät 2011	kevät 2010-kevät 2011	kevät 2011-syksy 2011
	Menetelmien *opiskelu *valinta *soveltaminen	kevät 2010-kevät 2011	kevät 2010-kevät 2011	kevät 2010-syksy 2011
	Tulokset tai kehittämis-ehdotukset *luokittelu *johtopäätökset	kevät 2010 alkukartoitus (pph ja vanhemmat) syksy 2010 interventio-päivä +palaute (pph) kevät 2011 loppukartoitus (pph-vanhemmat+lapset)	kevät 2010 alkukartoitus syksy 2010 interventio-palaute kevät 2011 loppukartoitus	kevät 2010 alkukartoitus syksy 2010 interventio-palaute kevät 2011 loppukartoitus johtopäätökset kevät 2011-syksy 2011
	Kirjoittaminen	kevät 2010-syksy 2011	kevät 2010-syksy 2011	kevät 2010-syksy 2011
2011	Arviointi *oikoluku,esitarkistus, työn luovutus *opintopiiri Ulla ja Tarja joka viikko	kesä 2011-syksy 2011	kesä 2011-syksy 2011	syksy 2011

4.2 Projektin potentiaaliset ongelmat ja riskit

Riskitekijänä voi alkukartoituksessa olla vanhempainilta. Vanhempainillan toteuttaminen keväällä on vielä epävarmaa. Toteutuessaan iltaan voi tulla vain vähän vanhempia, jolloin vanhempien vastausprosentit kyselyihin jäävät pieniksi. Voimme vielä yrittää kyselyn suorittamista perhepäivähoitajien kautta. Perhepäivähoitajien osalta näemme riskin kartoituksen osalta pienemmäksi, koska kysely suoritetaan heidän työajallaan vanhempainillassa tai työpaikalla.

Interventiopäivään osallistujien määrää emme arvio riskiksi, koska perhepäivähoitajat saavat siitä palkallisen koulutuspäivän itselleen ja heidän työnantajansa tukee meitä projektimme onnistumisessa. Osallistujien määrää emme pidä riskinä kuin vain maksimin ylittyessä, jolloin ryhmänhallinta heikkenee. Tästä asiasta olemme jo keskustelleet perhepäivähoidonohjaajien kanssa ja määritelleet osallistujien määrän 3-20 kpl. Jos kiinnostus on huono liittyneiden kuntien perhepäivähoitajien keskuudessa, laajennamme aluetta koko Kokkolan perhepäivähoitoa käsittäväksi. Interventiopäivän osalta näemme riskitekijäksi sään. Sateen sattuessa pitäisi olla sään mukainen varustus ja jos kaikilla ei sellaista ole, voi osallistuminen olla ikävää. Interventiopäivän ohjelmasta osa toteutetaan ulkotilassa. Interventiopäivän osalta myös sopivan paikan löytäminen voi tuottaa ongelmia.

Riskinä projektin taloudellisen suunnitelman toteutumiseen näemme riskinä sen, ettei meillä ole vielä varmuutta budjettiin merkittyjen kustannusten maksajasta. Anomme keskushallinnolta avustusta projektiimme maaliskuussa 2010. Projektin potentiaalinen riski on päätävien ihmisten huono saatavuus, päätöksiä joutuu odottamaan kauan aikaa lomien tai muiden asioiden tärkeysjärjestyksen ohimenemisen vuoksi. Yritämme olla ymmärtäväisiä ja pitkämielisiä, ja keksiä muita keinoja saavuttaaksemme päämäärän projektin onnistumiseksi.

5 PROJEKTIBUDJETTI

5.1 Kustannusarvio

- Oman työn osuus n. 400 h, jolle emme laske rahallista arvoa
- Perhepäivähoitajien palkka 1,5h x kevät 2010 (alkukartoitus), 1,5 h x kevät 2011(loppukartoitus),7,40 h x 1 syksy 2010 (interventiopäivä) (ei lasketettua arvoa)
- Varhaiskasvatuskoordinaattorin palkka meidän ohjauksen ajalta 10h (ei lasketettua arvoa)
- Palvelupäällikön palkka 4h(ei lasketettua arvoa)
- Perhepäivähoidonohjaajien palkat 2x 10 h(ei lasketettua arvoa)
- Matkakustannuksia välille Ullava, Lohtaja, Kälviä , Palmapiirtti.(ei lasketettua arvoa)
- Interventiopäivän tilavuokra 0- 300 €
- monisteet (kyselylomakkeet + kutsukirjeet vanhempainiltaan ja interventiopäivään+ ohjelma+ todistukset) n. 500 kpl á 0,19 s = 100€
- Kokkola kansio + kynä + paperia interventiopäivälle (lahjoitus Kokkolan kaupungin keskusvirastosta)
- Kokkola- karkit n. 200 kpl (lahjoituksena Kokkolan kaupungin keskusvirastosta)
- Paperia ryhmätöiden purkuun + tussit 30€
- Kahvi + pulla x 120 kpl á 3,70 (Amica) = 450€
- kyniä ja tiedotteita lajittelusta Eko-roskilta lahjoituksena

5.2 Rahoitussopimukset

Kokkolan kaupungin varhaiskasvatus vastaa rahoituksesta palkkojen, ja tilavuokran ja materiaalien osalta anotaan rahoitusta Kokkolan kaupungin keskushallinnosta kaupunginjohtaja Antti Isotalukselta. Mikäli tilavuokran ja materiaalien osalta emme saa keskushallinnolta rahoitusta, anomme sitä varhaiskasvatukselta. Lahjoituksia pyydetään kaupungin hallinnon puolelta esim. luentokansiot ja kynät. Oy Ekorosk Ab:lta pyydämme lajitteluun sopivaa ilmaismateriaalia sekä kyniä kyselyiden täyttöä varten.

6 OHJAUSSUUNNITELMA

6.1 Ohjausryhmän, projektiryhmän ja työryhmien kokoukset

- Ensimmäinen kokous oli 30.11.2009 , jossa esittelimme projektisuunnitelmaamme Satu Forsbergille sekä Doris Lillhongalle. Anne Jaakonaho hyväksyi aihepiirisuunnitelmamme 3.12.2009.
- Pidimme tammikuussa suunnittelupalaverin ja teimme alustavan prosessisuunnitelman helmikuussa 2010, joka valmistuu maaliskuussa 2010.
- Suunnitelman hyväksynnän jälkeen Satu Forsbergin kanssa allekirjoitamme opinnäytetyösopimukset yms.
- Pidämme helmi-maaliskuussa palaverin lähiohjaajien kanssa, jossa suunnittelemme keväällä pidettävän vanhempainillan sekä interventio päivän sekä paikan.
- Vanhempainilta huhti-toukokuussa 2010, jossa projektin esittely perhepäivähoitajille sekä vanhemmille, alkukartoituksen tekeminen.
- Toukokuussa välipalaveri Anne Jaakonahon kanssa.
- Elo-syyskuussa palaveri kasvatustoiminnanohjaajan, lähiohjaajien kanssa interventiopäivästä.
- Interventiopäivä 4.9.2010 lauantai.
- Palautepalaveri lähiohjaajien kanssa interventiopäivän jälkeen.
- Palaveri lähiohjaajien kanssa keväällä 2011 loppukartoitusta varten.
- Loppukartoitus huhti-toukokuussa 2011
- Palaveri Anne Jaakonahon kanssa keväällä 2011.
- Palaveri lähiohjaajien sekä Satu Forsbergin kanssa keväällä 2011.
- Työryhmän loppupalaveri koskien loppulausemia syksyllä 2011.
- Opinnäytetyön kirjoitus ja julkaisu syksyllä 2011.

6.2 Projektin tiedottaminen ja dokumentointi

Projektista tiedotetaan tarvittaessa sekä sovittuina aikoina. Projektin tiedottamisesta huolehtivat Ulla Huhtala ja Tarja Lillhonga yhdessä tai erikseen. Tiedottaminen sisäisesti ja ulkoisesti tapahtuu puhelimitse, sähköpostia käyttäen tai kasvokkain, face to face. Pöytäkirjat kirjataan projektin liitteiksi, projektipäiväkirjaa jaetaan työn tekijöiden kesken, säh-

köpostin välityksellä. Projektin dokumentoinnissa jaetaan vastuualueet. Vastuualueen tiedonjakaminen tapahtuu joka toinen viikko tapahtuvassa opinpiirissä, ja tarvittaessa useammin. Projektin sisällön yhdistäminen ja opinnäytetyöksi kokoaminen tapahtuu yhdessä.

6.3 Projektin raportointi

Aihepiiriseminaari on pidetty 4.12.2009 ja hyväksyntä tehdä projektiopinnäytetyösuunnitelma saatiin silloin Anne Jaakonaholta. Opinnäytetyön tutkimussuunnitelmaseminaari on huhtikuussa 2010, mutta pyydämme Anne Jaakonaholta henkilökohtaista suunnitelman hyväksyntää etukäteen, koska tarkoituksenamme on tehdä alkukartoitus ympäristökasvatuksen nykykäytöstä ja asenteista keväällä 2010.

Muu raportointi suoritetaan suunnitelman mukaisesti.

6.4 Laadun varmistus

Varmistamme opinnäytetyön laadun olemalla toistemme kanssa yhteydessä sähköpostitse, puhelimella tai kasvokkain, face-to-face, eli opintopiiriä pitämällä. Pidämme oppimispäiväkirjaa opinnäytetyön kulusta. Suunnittelemme kalenteriin opintopiiripäivät sekä yhteiset tapaamiset, jolloin varmistamme opinnäytetyön suunnitelman etenemisen.

Projektin palautteen keruut tapahtuvat kyselyillä, jotka sisältävät kvalitatiivisia sekä kvantitatiivisia piirteitä, välittömästi tapaamisten aikana vanhempainilloissa keväällä 2010 (perhepäivähoitajille ja vanhemmille), interventiopäivänä syksyllä 2010 ja loppukartoitustapaamisessa keväällä 2011 (perhepäivähoitajille). Laadullisesti haluamme myös tutkia onko projektimme vaikuttanut lasten ja perheiden näkemykseen, kokemukseen tai toimintaan, laatimalla perhepäivähoitajien välityksellä tehtävän kyselyn lapsille ja vanhemmille keväällä 2011. Tutkimustuloksista tiedotamme perhepäivähoidonohjaajien sekä kasvatuskoordinaattorin kautta perhepäivähoitajille ja heidän välityksellään perheille. Pidätämme itsellämme myös mahdollisuuden käydä kertomassa tutkimustuloksista perhepäivähoitajille ja vanhemmille paikan päällä yhteisessä tilaisuudessa.

Lähdemateriaalina käytämme kotimaista ja mahdollisuuksien mukaan ulkomaista alan kirjallisuutta sekä tutkimuksia.

LÄHTEET

Alho-Kivi, H. & Keskinen, S. 2002. Kodissa vaan ei kotona. Perhepäivähoito varhaiskasvatuksen oppimisympäristönä. Tammi. Helsinki.

Bronfenbrenner, U. 1979. The ecology of human development. Eight printing. United States of America.

Cantell, H. 2004. Ympäristökasvatuksen käsikirja. PS-kustannus. Juva.

Dal Maso, R. 2001. Sosiaalialan AMK-pedagogiikkaa kokemassa. 2001.

Helenius, A., Jääliinoja, P. & Sormunen, S. 2000. Sesam! Avaimia esiopetuksen draamapedagogiikkaan. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy.

Hisjärvi, S & Hurme H. 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsingin yliopisto. Yliopistopaino.

Hämäläinen, J. & Kurki, L. 1997. Sosiaalipedagogiikka. Porvoo: WSOY.

Hämäläinen, J. 1999. Johdatus sosiaalipedagogiikkaan. Opetus julkaisuja 1/1999. Kuopio: Kuopion yliopisto. Koulutus- ja kehittämiskeskus, avoin yliopisto

Karila, K., Kinos, J. & Virtanen, J. 2001. Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. Juva: WS Bookwell Oy.

Kokkolan kaupunki. 2002. Kokkolan kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda 21.

Lait Www- dokumentteina. Saatavissa. www.finlex.fi

Mäkinen, P., Raatikainen, E., Rahikka, A. & Saarnio, T. 2009. Ammattina sosionomi. Helsinki: WSOYpro Oy.

Stakes. 2010. Vasu-asiakirja. Www-dokumentti. Saatavissa http://varttua.stakes.fi/FI/Sisallot/Vasu/vasu_asiakirja.htm luettu 16.3.2010

SALASSAPITOSOPIMUS

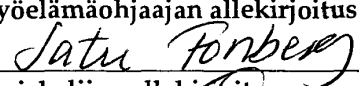
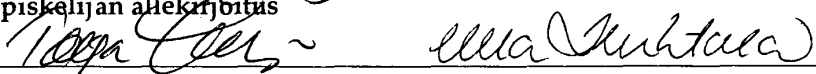
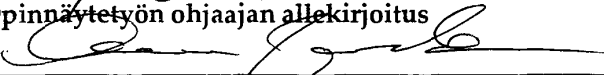
Opinnäytetyön tekijä	ULLA HUTTALA JA TARJA LILLKONEN
Opinnäytetyön nimi	YMPÄRISTÖKASVATUSTA PERHEPÄIVÄHOITAJILLA "LUONTO LÄHELLÄ - WILDLIFE NEAR YOU"
Toimeksiantajan nimi	KOKKOLAN KAUPUNGI + VARHAISKASVATUS
Salassapito	Yllämainittuun opinnäytetyöhön kuuluvat liike - ja/tai ammattisalaisuuksia sisältävät osiot ovat salaisia. Opinnäytetyön ohjaajilla ja tekstinohjaajalla on oikeus lukea salattu aineisto, mutta ei julkistaa eikä säilyttää sitä.
Päiväykset ja allekirjoitukset	Hyväksymme yllä olevat periaatteet.
Toimeksiantaja	Aika, paikka, nimi ja nimen selvennys KOKKOLA 16.2.2010 Satu Forberg
Opinnäytetyön ohjaaja/ohjaajat/tekstin-ohjaaja	Aika, paikka, nimi ja nimen selvennys
Opinnäytetyön tekijä	Aika, paikka, nimi ja nimen selvennys KOKKOLA 16.2.2010 Ulla Huttala Tarja Lillkonen

Sopimus laaditaan kolmena kappaleena, yksi kullekin osapuolelle. Opiskelija hankkii allekirjoitukset ja huolehtii alkuperäiskappaleen toimittamisesta toimeksiantajalle.

OPINNÄYTETYÖSOPIMUS

Opinnäytetyön tekijä/t	Aloituspäivämäärä
Ulla Huhtala ja Tarja Lillhonga	18.11.2009
Koulutusohjelma	Yksikkö
Sosionomi (AMK)	Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu
Koulutusohjelman yliopettaja	Ehdotus opinnäytetyön ohjaajaksi
Pirjo Forss-Pennanen	Anne Jaakonaho
Opinnäytetyön työnimi (aihe)	
”LUONTO LÄHELLÄ – YMPÄRISTÖKASVATUSTA PERHEPÄIVÄHOITAJILLE KOKKOLASSA” - PROJEKTI	
Tutkimusongelma/kehittämistehtävä	
Projektin kautta siirtäisimme hyviä ympäristökasvatuksen käytäntöjä perhepäivähoitajien arkeen ja sitä kautta välillisesti hoitolapsiin ja heidän perheisiinsä.	
Opinnäytetyön tavoite ja rajaus/tutkimustulokset	
<p>Tavoitteena on osallisuuden kautta antaa mahdollisuus omaan voimaantumiseen ja valtaistumiseen, huomata omien vaikuttamis- ja toimimismahdollisuuksien lisääntyneen. Projektin toiminnallisena tavoitteena on lisätä varhaiskasvatuksessa perhepäivähoitajien ympäristöherkkyyttä, ja antaa heille uudenlaisia välineitä ymmärtämään, sekä heidän omaa, että lasta ympäröivää maailmaa, ja sen monimuotoisia ilmiöitä.</p> <p>Projektin oppimistavoitteena on saada pysyviä ympäristökasvatuksellisia käytäntöjä varhaiskasvatukseen, vertaistukea sekä voimaantumista perhepäivähoitajan toiminnalliseen arkeen lasten kanssa, ja sitä kautta välillisesti perheisiin.</p> <p>Tulostavoitteena on varhaiskasvatuksessa perhepäivähoitajien omien vahvuuksien avulla kehittää pienin askelin mikro-, meso-, ekso-, ja makrotason tekijöitä suhteessa lapseen ja hänen ympärillään vaikuttavaan kasvuympäristöön. Tavoitteena on emansipaatioprosessi, joka etenee oman oivalluksen kautta uusien käytäntöjen toteuttamiseen.</p> <p>Pitkäkestoinen projekti : alkukartoitus kevät 2010 vanhemmille ja perhepäivähoitajille; interventio syksy 2010 perhepäivähoitajille sekä palaute toimintapäivästä, loppukartoitus kevät 2011 vanhemmille, perhepäivähoitajille ja lapsille.</p>	

OPINNÄYTETYÖSOPIMUS

<p>Opinnäytetyön alustava aikataulu (pvm:t kuukauden tarkkuudella)</p> <p>Aloituspalaveri (ohjaaja, työn tekijä, työelämäohjaaja) [11/09] Toteutussuunnitelman esittäminen [04/10] Väliraportointi [06/11] Ohjaajan tarkastus ja/tai loppupalaveri [5.2011] Opinnäytetyön hyväksyttäväksi jättäminen [5.2011] Opinnäytetyön seminaariesitys [11/11] Kypsyyskoe [12/11]</p>
<p>Toimeksiantajan yhteystiedot (yritys, yhteyshenkilön nimi, osoite, puhelin, sähköposti)</p> <p>KOKKOLAN KAUPUNKI, VARHAISKASVATUS JA PÄIVÄHOITO. UT, VARHAISKASVATUKSEN KOORDINAATTORI SATU FORSBERG, RANTAKATU 16, 6 KR5, 67100 KOKKOLA PUH. 06 8289449, 044-7809501</p>
<p>Tämä sopimus on laadittu kolmena kappaleena. Sopimuskappaleet toimitetaan opinnäytetyön tekijälle, toimeksiantajalle sekä työn ohjaajalle. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun opiskelija sitoutuu tekemään toimeksiantajan toimeksiannosta edellä mainitusta aiheesta opinnäytetyön <u>5.2011</u> mennessä. 9/2011</p> <p>Toimeksiantaja sitoutuu antamaan opiskelijan käyttöön työssä tarvittavaa tietoa sekä arvioimaan opinnäytetyön valmistuttua sen hyödynnettävyyttä toiminnassaan. Toimeksiantaja maksaa materiaali-, postitus-, matka- ym. mahdolliset kulut laskun mukaan. Toimeksiantaja voi maksaa opinnäytetyön tekijälle palkan.</p> <p>Tämän sopimuksen osapuolet ovat velvolliset pitämään salassa kaiken, mitä he toimeksiannon yhteydessä ovat aaneet tietoonsa asioista, joita voidaan pitää toisen sopijapuolen liikesalaisuutena. Opinnäytetyö käydään läpi ammattikorkeakoulun opinnäytetyöseminaarissa ja se on julkinen asiakirja. Toimeksiantajan tulee erikseen pyytää työn salausta.</p> <p>Ammattikorkeakoulu ei vastaa opinnäytetyön tekijän mahdollisesti aiheuttamasta haitasta tai vahingosta.</p>
<p>Päiväys 31.5.2010</p>
<p>Työelämäohjaajan allekirjoitus </p>
<p>Opiskelijan allekirjoitus </p>
<p>Opinnäytetyön ohjaajan allekirjoitus </p>

KOHTAAMINEN

Luonnon läheillä -
 Ympäristökasvatusta perhepäivähoitajille
 Kokkolassa 2011

Ulla ja Tarja

- päivähoitajina yli 20 v päiväkodissa
- Ympäristökasvatusprojekti Vihreä Lippu vetäjänä n. 10v, pitkäjänteisesti ja hyvin tuloksin
- Yliopisto-opiskelua mm. kasvatustiede, erityispedagogiikka, draama, aikuiskasvatus ja sosiaalityön ja psykologian aineopintoja
- Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulussa sosionomiopintoja v. 2008-2011

Ulla ja Tarja
 Ympäristökasvatusta perhepäivähoitajille
 Kokkolassa 2011

Opinnäytetyöprojekti

"Luonto lähellä -
 Ympäristökasvatusta perhepäivähoitajille
 Kokkolassa"

Ulla Huhtala
 ulla.huhtala@cou.fi
 Puh. 040 5172839

Tarja Lillbomga
 tarja.lillbomga@cou.fi
 Puh. 040 7795561

Opinnäytetyönä tehtävä projekti

- Suunnattu Kälviä, Lohtaja, Ullava - alueella asuville Kokkolalaisille perhepäivähoitajille ja perheille
- Pitkäaikainen projekti

15/2006 aloitus	2010 keuhk alkurahoitus	syysy 2010 "tutkimuspäivä"	keuhk 2011 loppurahoitus	syysy 2011 valmis
--------------------	----------------------------	-------------------------------	-----------------------------	----------------------

- Valmis opinnäytetyö syksyllä 2011

Ulla ja Tarja
 Ympäristökasvatusta perhepäivähoitajille
 Kokkolassa 2011

Alkukartoitus kevät 2010

- Alkukartoituksessa kysellään nykyisistä käytännöistä, toiminnan sisällöistä ympäristökasvatuksesta varhaiskasvatuksessa perhepäivähoitajilta sekä lasten vanhemmilta
- Alkukartoituskysely jaetaan vanhempainillassa perhepäivähoitajille ja vanhemmille
- Kyselyyn vastataan paikan päällä → mahdollisimman hyvä vastausprosentti

Jari Lehtinen
Ympäristökasvatustutkimuskeskus
Suomen ympäristökeskus

01.3.2010

Toimintapäivän sisältönä esim.

Pienryhmissä ulkona toiminnallisia harjoituksia (aamupäivä)

- Leikkejä, lauluja, loruja
- Draamaa
- Ympäristön hyödyntämistä varhaiskasvatuksessa
- Ympäristöherkkyyden lisääntyminen harjoitteiden kautta (aisteihin pohjautuva)

Pienryhmissä, sisällä (iltapäivä)

- Toiminnan suunnittelua varhaiskasvatussuunnitelmaa hyödyksi käyttäen ympäristökasvatuksen näkökulmasta perhepäivähoitoon

Vertaistukea, elämyksellisyyttä ja hyvää mieltä ☺☺
suunnitelmissa mm. päiväsauna ☺☺

Jari Lehtinen
Ympäristökasvatustutkimuskeskus
Suomen ympäristökeskus

01.3.2010

Toimintapäivä perhepäivähoitajille alkusyksy 2010

- Toimintapäivä perhepäivähoitajille max. 20 kpl
- Ohjaajat valitsevat osallistujat
- Kokouksessa Palmajärven 4.9.2010
- Lauantai n. 8.30 - 15.30
- Teoriaa ja käytännön harjoituksia alkukartoituksen perusteella
- Toimintapäivänä harjoituksia ulkona
 - sään mukainen vaatetus
 - termoskahvit saunan toimintaan kotoa mukaan sekä pieni eväsläipä (lisäohjeita lähempänä)
 - "omakustannus" eväät tai yhdessä hoidettavat ateriat (esimerkiksi salaattia ja makkaranpaistoa ☺)
 - iltapäiväkahvit kustantaa työnantaja ☺

Jari Lehtinen
Ympäristökasvatustutkimuskeskus
Suomen ympäristökeskus

01.3.2010

Loppukartoitus kevät 2011

- Kartoitetaan kyselylomakkein ympäristökasvatustutkimusprojektin vaikuttavuutta hoitajien työhön, lapsiin ja perheisiin

- Kerätään risut ja ruusut ☺

Valmis opinnäytetyö syksyllä 2011

Tuloksista tiedotetaan
pph-ohjaajien välityksellä

Jari Lehtinen
Ympäristökasvatustutkimuskeskus
Suomen ympäristökeskus

01.3.2010

Projektin tavoitteet

- Vasun käytön kehittäminen ympäristökasvatuksen avulla
- Käytännön muutoksia toiminnassa, välillisesti myös perheiden toimintaan
- Ympäristöherkkyyden ja -tietouden lisääntyminen
- Vertaistuki, vuorovaikutus, yhdessäolo
- Elämyksellisyys
- Kehitetään jo olemassa olevaan ja sitä kautta kehitetään

20.5.2010

Luonnon lähteiden
ympäristökasvatuksen perheprojektin esitys
Kokouksen protokolla

11

20.5.2010

Rakennusprojekti

12

Kynät ja esitteet tarjoaa

- Kynät hajoavat luontoon 78-prosenttisesti
- Runko on valmistettu paperimassasta ja muoviosien pohjamateriaalina on maissiöljy
- Vain metallinen kärki ja vieteri ovat hajoamattomia.

20.5.2010

Luonnon lähteiden
ympäristökasvatuksen perheprojektin esitys
Kokouksen protokolla

11

kevät 2010, Ulla Huhtala ja Tarja Lillhonga, Sosionomi (AMK) opiskelijat

3. Miten lajittelet työpaikallasi?

	aina	satunnaisesti	ei koskaan
biologinen jäte	☐	☐	☐
energiajäte	☐	☐	☐
lasi	☐	☐	☐
metalli	☐	☐	☐
paperi	☐	☐	☐
pahvi	☐	☐	☐
paristot/ ongelmajäte	☐	☐	☐

Kompostori käytössä kyllä ei 4. Oletko ollut aikaisemmin ympäristökasvatuskoulutuksessa? kyllä ei

Jos olet, minkälaisessa ja missä? _____

5. "Luonto lähellä ympäristökasvatusta perhepäivähoitajille Kokkolassa" projektipäivä tulee sisältämään VASUn eri orientaatioiden sisältöjen avaamista ympäristökasvatuksen avulla. Millä tavalla haluaisit orientaatioita avattavan? Valitse 3

toiminnallista tietoa kestävästä kehityksestä tukea ympäristökasvatustyöhön ulkoleikkejä luonnossa draamaa sisäleikkejä ympäristökasvatukseen muuta ehdotuksia _____

Kiitos vastauksestasi 😊

Vanhemmat

Vastaa on äiti ikä _____

isä ikä _____

Perheen koko _____ aikuisia

_____ lapsia alle 18v

_____ lapsia yli 18v

Asuinpaikka (kylä tai taajama) esim. Kälviä, Ruotsalo

Millä alalla työskentelette? _____

Mitä mielestäsi ympäristökasvatus on perhepäivähoidossa tai mitä se voisi olla?

Mitä on ympäristökasvatus lapsesi hoitopaikassa? _____

Alkukartoituskysely opinnäytetyötä” Luonto lähellä – ympäristökasvatusta perhepäivähoitajille Kokkolassa”
(2009-2011) varten. Kevät 2010, Ulla Huhtala ja Tarja Lillhonga, Sosionomi (AMK) opiskelijat

Mitä ja miten kierrätätte? (esim. leluja, vaatteita, urheiluvälineitä)

Miten lajittelette?

	aina	satunnaisesti	ei koskaan
biologinen jäte	☐	☐	☐
energiajäte	☐	☐	☐
lasi	☐	☐	☐
metalli	☐	☐	☐
paperi	☐	☐	☐
pahvi	☐	☐	☐
paristot/ ongelmajäte	☐	☐	☐

Meillä on käytössä kompostori kyllä ei

Muuta kerrottavaa ympäristökasvatuksesta perhepäivähoidossa?

Kiitos vastauksestanne 😊

Kestävän kehityksen toimintaohjelma 2010-2011

I. LAJITTELU

Tavoitteena lajittelu ja kierrätys	Miten toteutuu yhdessä aikuisten ja lasten kanssa	Arviointi joulukuun 2010 miten toteutunut	Arviointi huhtikuun 2011 miten toteutunut	Toimenpiteet
<p>Biologinen jäte</p> <p>Biologisella jätteellä tarkoitetaan esim. ruoantähteitä, pilaantuneita ja kuivia elintarvikkeita, hedelmän- ja vihannesten kuoria, vaippoja, siteitä, kasvien jäänöksiä sekä pölyä.</p> <p>Biologinen jäte tulee pakata mustiin, 25 – 30 litran muovipusseihin</p>				
<p>Energiajäte</p> <p>Energiajätteellä tarkoitetaan esim. paperista, pahvista, muovista tai styroksista valmistettuja elintarvikkepakkaukset mutta myös muovisia käyttöesineitä kuten tiski- ja hammasharjoja.</p> <p>Energiajätteet pakataan vaaleisiin pusseihin (tavallinen kauppakassi käy hyvin) ja pussi sidotaan</p>				

huolellisesti.				
Metallit Kaikentyyppiset metalliromut, kuten alumiini, rauta, teräs, kupari, sinkki ja valurauta.				
Lasi Puhdas värillinen tai väritön pakkauslasi, kuten lasipullot ja -purkit.				
Keräyspaperi Puhdas ja kuiva keräyspaperi jonka kotitalous saa postin välityksellä, esim. lehdet, mainokset, esitteet ja kuoret.				
Keräyspahvi Puhdasta ja kuivaa pahvia sekä ruskeaa voimapaperia.				

Lasten suusta kuultua

2. ENERGIAN KULUTUS

	Miten toteutuu yhdessä aikuisten ja lasten kanssa	Arviointi joulukuun 2010 miten toteutunut	Arviointi huhtikuun 2011 miten toteutunut	Toimenpiteet
Tavoitteena seurata energian kulutusta säännöllisesti				

Lasten suusta kuultua

3. VEDEN KULUTUS

	Miten toteutuu yhdessä aikuisten ja lasten kanssa	Arviointi joulukuun 2010 miten toteutunut	Arviointi huhtikuun 2011 miten toteutunut	Toimenpiteet
Tavoitteena seurata veden kulutusta säännöllisesti				

Lasten suusta kuultua

4.KOULUTUS, TIEDOTUS JA YHTEISTYÖ

Tavoitteena:	Miten toteutuu yhdessä aikuisten ja lasten kanssa	Arviointi joulukuun 2010 miten toteutunut	Arviointi huhtikuun 2011 miten toteutunut	Toimenpiteet
Henkilökunta opastaa sisäisellä koulutuksella toisiaan				
Sisäistä ja ulkoista tiedotusta on lisätty				
Vanhemmille suunnattua informaatiota lisätään				
Olemme mukana aktiivisesti alueen tapahtumissa				

Lasten suusta kuultua

5. KESTÄVÄ KEHITYS

Tavoitteena:	Miten toteutuu yhdessä aikuisten ja lasten kanssa	Arviointi joulukuun 2010 miten toteutunut	Arviointi huhtikuun 2011 miten toteutunut	Toimenpiteet
Henkilökunta on tietoinen kestävä kehityksen tavoitteista				
-kaupunkitaso tavoitteet (Agenda 21)				

-päivähoidon tavoitteet (Vasu ym.)				
-yksikön tavoitteet				
Henkilökunta on sitoutunut kestävä kehityksen tavoitteisiin				
Lapset ovat osallisina kestävä kehityksen suunnittelussa ja toteuttamisessa				
Vanhemmat ovat osallisina kestävä kehityksen suunnittelussa ja toteuttamisessa				
Lapset saavat kokemuksia ja elämyksiä ympäristöstä				

Lasten suusta kuultua

6 SOSIAALINEN JA KULTTUURINEN KESTÄVÄ KEHITYS

	Miten toteutuu yhdessä aikuisten ja lasten kanssa	Arviointi joulukuun 2010 miten toteutunut	Arviointi huhtikuun 2011 miten toteutunut	Toimenpiteet
Kiinnitetään huomioita lasten ystävyys-suhteiden muodostumiseen ja ylläpitämiseen mm. syrjäytymisen ehkäisemiseksi				
Edistetään vanhempien osallisuutta päiväkodin toimintaan				
Lisätään päivähoitoyksikön / yksiköiden välistä yhteisöllisyyttä järjestämällä esim. yhteisiä teemaviikkoja				
Lisätään yleistä suvaitsevaisuutta edistämällä kanssakäymistä erilaisten ihmisryhmien kanssa				
Tutustutaan Kokkolan seudun / suomalaisen kulttuuriperinteeseen				
Lisätään yleistä suvaitsevaisuutta tutustumalla erilaisiin kulttuureihin				

Lasten suusta kulttua

Ekologiset lahjavinkit

Hei perhepäivähoitajat

Syksy on jo jäänyt taa ja olemme saaneet siirtyä talven leikkeihin. Joulun odotusta on ihanasti jo ilmassa. Lapsien riemu, ilo ja odotus on varmasti taas käsinkosketeltavissa teidän työpaikoillanne.

Luonto on lähellänne myös talvella. Luonnon muutosten seuraaminen on mielenkiintoista puuhaa.

Joululahjavinkkejä

Pyri ottamaan huomioon ostopäätöksissäsi esineiden alkuperä ja valmistustapa.

Ympäristöystävällisintä on lähellä tuotettu, sillä kuljetuksia tarvitaan vähemmän.

Monet kehitysmaissa tuotetut tavarat ovat tuotettu huonoissa työoloissa huonolla palkalla.

Tänäkin Jouluna länsimaiset lapset saavat lahjaksi leluja, joita kehitysmaiden ikätoverit ovat koonneet laiminlyödyissä työolosuhteissa.

MUISTETTAVAA

TEE YMPÄRISTÖYSTÄVÄLLISIÄ TEKOJA & MUISTA KIRJATA YLÖS TAHAUTUMAT

KIRJAA JA HAVANNOI LASTEN JA AIKUISTEN AJATUKSIA

Siliti hiljaa enkelin siipi, kauneinta kaikista käytti. Onnen ovesta sisään hiipi, todeksi toiveet täytti

Anna toisenlainen lahja ☺

Lahjoita tänä vuonna esineiden sijasta palvelu. Osta lippu teatteriin tai elokuviin, jalkahoito ilahduttaa aina, tai vaikkapa parturissa käynti jne. ☺.

Lahjaksi voi antaa myös aikaa. Tee kuponki, jolla voi lunastaa yhteisen illan vieton sinun kanssa. Vie kummilapsi vaikka lastentapahtumaan..... Anna asuinkumppanillesi viikon vapautus tiskivuoroista.

Osta laadukkaita, pitkäikäisiä ja korjauskelpoisia tuotteita. Osta vain tarpeeseen. Kirpparilta, antikvariaateista saatat löytää mainioita lahjaesineitä. Jos lahja ei ole mieleinen sen voi aina laittaa takaisin kiertoon ☺
Käy tutustumassa myös www.reilukauppa.fi
www.toisenlainenlahja.fi
www.unicef.fi

Oman reseptin mukaan tehty hillo ilahduttaa aina. Lähituotannon jauhot ja ryynit ovat persoonallinen lahja. Kokeileppas tehdä omat nekkukaramellit jouluksi ☺Se on lahja, joka ei unohdu käyttämättömänä komeroihin.

Nekut:

2 dl sokeria
2 dl vaaleaa siirappia
2 dl kuohukermää
(1 dl mantelirouhetta)
nekkumuotteja

Mittaa paksupohjaiseen kattilaan muut aineet paitsi mantelit. Kuumenna seos kiehuvaaksi koko ajan sekoittaen ja jätä se kiehtumaan 30 minuutiksi eli niin pitkäksi aikaa, että seos muuttuu sitkeäksi. Kokeile sitkeyttä pudottamalla pisara nekkumassaa kylmään veteen. Jos veteen muodostuu kiinteä pallo, jota voi sormilla muotoilla seos on riittävän sitkeää.

Hauskaa joulua ja ympäristöystävällistä hyvää uutta vuotta 2011! Palaamme raporttien merkeissä näihin kuvioihin huhtikuussa 2011 ☺

Terveisin Ulla ja Tarja

Loppukartoituskysely opinnäytetyötä" Luonto lähellä – ympäristökasvatusta perhepäivähoitajille Kokkolassa" (2009-2011) varten. Kevät 2011, Ulla Huhtala ja Tarja Lillhonga, Sosionomi (AMK) opiskelijat

Aurinko, aurinko lämmittää
nenää ja korvaa se virkistää.
Ihana, ihana aurinko
kultainen pyöreä lammikko.

Kevät on tullut jo meillekin se tästä huomataan ☺

Nyt on aika kasata LUONTO LÄHELLÄ – ympäristökasvatusta perhepäivähoitajille Kokkolassa - projektin hedelmät.

Tässä kyselyssä kartoitamme mitä muutoksia projekti toi arjen toimintaan ja lisäkö se ympäristöherkkyyttä ja tietoisuutta? Haluamme myös tietää lasten ja vanhempien kokemuksia ympäristökasvatuksesta perhepäivähoidossa toimintakaudella 2010-2011. Lisäksi lapsille on oma kyselylomake, joka täytetään perhepäivähoitajan avustuksella, 1-2 lasta/hoitaja. ☺

Valmis projektiopinnäytetyö ovat luettavissa joulukuussa 2011 Internetissä sekä Kokkolan kirjastossa. Yksi kappale projektiopinnäytetyöstä on saatavilla Kokkolan kaupungin kasvatustoimenkoordinaattorilta.

Palauta kyselyt viimeistään **perjantaina 13.5.2011** Vuokolle tai Virvelle, tai sähköisenä Tarjalle tarja.lillhonga@cou.fi. Sähköinen kyselyversio saatavana Tarjalta pyydettäessä.

Digitaaliset kuvat toiminnasta, joita voidaan käyttää opinnäytetyössä voi myös palauttaa Tarjalle. Muista kysyä vanhemmilta lupa jos kuvissa on lapsia.

Kiitos sinulle ja ihanan voimaannuttavia hetkiä ympäristökasvatuksen parissa perhepäivähoidossa jatkossakin ☺

Ulla ja Tarja

Loppukartoituskysely opinnäytetyötä” Luonto lähellä – ympäristökasvatusta perhepäivähoitajille Kokkolassa” (2009-2011) varten. Kevät 2011, Ulla Huhtala ja Tarja Lillhonga, Sosionomi (AMK) opiskelijat

Loppukartoituskysely perhepäivähoitajalle

- 1) Mitä **UUSIA**, pysyviä ympäristökasvatuksellisia käytäntöjä olet ottanut käyttöösi toimintakauden aikana?

	Toteutui aikuis-ten kans-sa	Toteutui lasten kans-sa	Ei toteutunut aikuisten kanssa	Ei toteutunut lasten kanssa	KOMMENTTI
1 LAJITTELU					
2 ENERGIAN KULUTUS					
3 VEDEN KULUTUS					
4 KOULUTUS, TIEDOTUS JA YHTEISTYÖ					
5 KESTÄVÄ KEHITYS					
6 SOSIAALINEN JA KULTTUURINEN KESTÄVÄ KEHITYS					

Loppukartoituskysely opinnäytetyötä” Luonto lähellä – ympäristökasvatusta perhepäivähoitajille Kokkolassa” (2009-2011) varten. Kevät 2011, Ulla Huhtala ja Tarja Lillhonga, Sosionomi (AMK) opiskelijat

2) Miten LUONTO LÄHELLÄ- ympäristökasvatusprojekti perhepäivähoitajille kehitti sinua työssäsi perhepäivähoitajana?

	Kehitti PALJON	Kehitti VÄHÄN	Ei kehit- tänyt ol- lenkaan
Asenteesi ympäristö- kasvatukseen varhais- kasvatuksessa			
Arvoihin			
Toimintatapaasi per- hepäivähoidossa			
Ympäristöherkkyyteen- ja tietoisuuteen			

Kommentti:

2) Millä tavoin otit ympäristökasvatus näkökulman huomioon VASU keskusteluissa (van-
hempainkeskustelu) toimintakautena 2010-2011 ?

Loppukartoituskysely opinnäytetyötä” Luonto lähellä – ympäristökasvatusta perhepäivähoitajille Kokkolassa” (2009-2011) varten. Kevät 2011, Ulla Huhtala ja Tarja Lillhonga, Sosionomi (AMK) opiskelijat

3) Kerro joitakin lasten ja vanhempien kommentteja tekemästasi ympäristökasvatustyöstä perhepäivähoidossa toimintakaudella 2010-2011.

4)

Minkä merkityksen annat tulevaisuudessa ympäristökasvatukselle perhepäivähoidossa?	Koen sen erittäin tärkeäksi	Koen sen vähemmän tärkeäksi	En koe sitä tärkeäksi
Mitä mieltä olet ympäristökasvatuksen lisäkoulutuksesta perhepäivähoitajille?	Haluaisin lisäkoulutusta tästä aiheesta	Haluaisin lisäkoulutusta jostain osa-alueesta	En halua lisäkoulutusta tästä aiheesta

Kommentti

Lisäksi haluan sanoa....

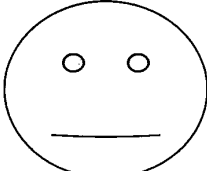

Kiitos vastauksestasi 😊

Loppukartoituskysely lapsille kevät 2011 opinnäytetyötä varten

(Ulla Huhtala ja Tarja Lillhonga, Sosionomi AMK)

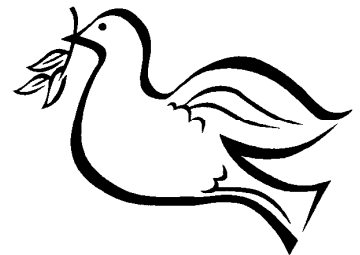
Perhepäivähoitajan tekemä loppukartoituskysely hoitolapselle

Lapsen ikä _____

Kysy lapselta mielipide ja merkitse se rastilla ja mahdollisella kommentilla			
	Kyllä	En osaa sanoa	Ei
Käytkö retkellä hoitopaikassa?			
Käytkö retkellä vanhempiesi kanssa?			
Oletko nähnyt retkillä eläimiä tai niiden jälkiä?			
Lajitteletko roskia?			

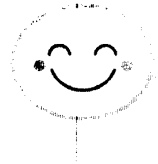
Mitä leikkejä leikit ulkona?

Mitä leikkejä leikit sisällä?

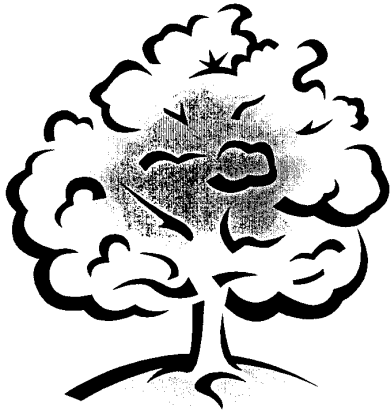
Kiitos vastauksista toivovat Ulla ja Tarja

Hei

Olemme kaksi Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun aikuissosionomi (AMK) opiskelijaa Kokkolasta. Teemme opinnäytetyönämme projektin ympäristökasvatuksesta perhepäivähoidossa.

TERVETULOA INFORMAATIOTILAISUUTEEN

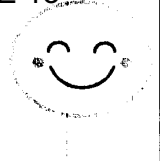
KÄLVIÄN ALUETOIMISTOON (ent. kunnantalo)

keskiviikkona 14.4.2010 KLO 18.00 ALKAEN

TILAISUUS KESTÄÄ n. 1 h

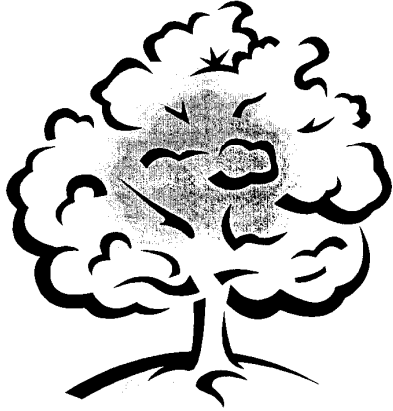
Mukana myös perhepäivähoidonohjaaja Virve Hakunti

Ulla Huhtala ja Tarja Lillhonga

Hei

Olemme kaksi Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun aikuissosionomi (AMK) opiskelijaa Kokkolasta. Teemme opinnäytetyönämme projektin ympäristökasvatuksesta perhepäivähoidossa.

TERVETULOA INFORMAATIOTILAISUUTEEN

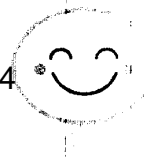
ULLAVAN ALUETOIMISTOON (ent. kunnantalo)

keskiviikkona 21.4.2010 KLO 18.00 ALKAEN

TILAISUUS KESTÄÄ n. 1 h

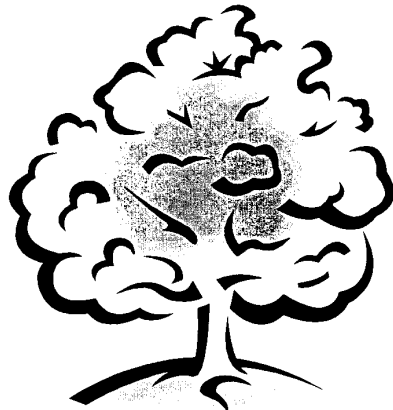
Mukana myös perhepäivähoidonohjaaja Virve Hakunti

Ulla Huhtala ja Tarja Lillhonga

Hei

Olemme kaksi Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun aikuissosionomi (AMK) opiskelijaa Kokkolasta. Teemme opinnäytetyönämme projektin ympäristökasvatuksesta perhepäivähoidossa.

TERVETULOA INFORMAATIOTILAISUUTEEN

LOHTAJATALOLLE

(Alaviirteentie 4 B, Lohtaja)

keskiviikkona 28.4.2010 KLO 18.00 ALKAEN

TILAISUUS KESTÄÄ n. 1 h

Mukana myös perhepäivähoidonohjaaja Vuokko Orjala

Ulla Huhtala ja Tarja Lillhonga

Tervetuloa

LUONTO LÄHELLÄ – ympäristökasvatus koulutuspäivään
4.9.2010 alkaen klo 8.15

Kokkolan kaupungin huvilaan Palma-Pirttiin (kartta toisella puolen)

Lue Ohjeet tarkasti ja toimi niiden mukaan ☺

1. Sään ja olosuhteiden mukainen asu: Olemme ULKONA
aamupäivän, säällä kuin säällä, myös sateella ☺
2. Pakkaa aamupäivän kahviretkettä varten maastoon MUKAAN
OTETTAVAAN reppuun: istuinalusta, aamukahvi/ tee, mehu, eväisleipä
tms. Pakkaa eväät USEAMPIKÄYTTÖISEEN rasiaan ja pulloon, esim.
pakastusrasia ja termospullo/"taskumatti".
3. 5 € päiväruokaa varten, joka sisältää salaatteja, makkaraa (max.2kpl
/osallistuja), leipä, levite, mehu. Jos sinulla on ruoka-aineallergia ja uskot etteivät
meidän hankkimat eväät käy sinulle niin ota omat eväät.
4. Jos sinulla on digikamera, ota se mukaan dokumentointia varten.
5. Ota mukaan sauna/suihkuvarusteet + uimapuku ja vaihtovaatteet
erilliseen reppuun tai kassiin.
6. Ota mukaan myös hyvä mieli ja huumori

Aloitamme aamun lähtemällä retkelle maastoon, joten ole ajoissa paikalla.

Laita kännykkäsi heti aamusta äänettömäksi ja kerro läheisillesi että
soittelet ruokatauolla takaisin ☺

Jos sinulla on kysyttävää niin tavoitat meidät
sähköpostitse tarja.lillhonga@cou.fi tai ulla.huhtala@cou.fi
puhelimitse 040 7795561 0405172839

 ensimmäinen valoristeys pohjoisesta

1. Kulje suuntaan **luode** väylää **Pohjoisväylä/Reitti 749** suuntaan **Biskopsrakan/Reitti 8**
Jatka väylää **Reitti 749**
Kulje yhden liikenneympyrän kautta
Noin 12 min

kulje 9,1 km
yhteensä 9,1 km

2. **Käänny oikealle** kohdassa **Palmantie**
Noin 1 min

kulje 550 m
yhteensä 9,7 km

3. **Käänny oikeaan**

kulje 280 m
yhteensä 10,0 km

 Tuntematon tie

Nämä reittiohjeet ovat vain suuntaa-antavia. On mahdollista, että rakennustyömaat, liikennemuutokset, sää tai muut tapahtumat aiheuttavat poikkeamia karttaan. Suunnittele reitti sen mukaisesti. Noudata kaikkia reittiä koskevia kylttejä ja ohjeita.

Karttätiedot ©2010 Geocentre Consulting, Tele Atlas

Sisältö

Sanoja Sinulle ympäristökasvatustyöhön perhepäivähoidossa	3
Mitä on kestävä kehitys?	4
Ympäristökasvatus	4
Lapsi osana sosiaalista ja kulttuurista kestävästä kehitystä	5
Kokkolan kaupungin toimintamalli Agenda 21	6
Orientaatiot	6
Ideoita ja vinkkejä kestävästä kehityksen toteutukseen	8
Leikkejä ja loruja	10
Kestävästä kehityksen toimintaohjelma 2010-2011 (Työkirja)	15
Www lähteitä, linkkejä ja materiaaleja ympäristökasvatukseen	24

Toimintapäivän aikataulu 4.9.2010

Klo

8.15 Osallistujien "nimikointi"

8.30 Aistien viritys; tunto-> sähkötyt, kuulo-> silmät suljetaan, näkö-> seistään selät keskelle päin-> mitä näkee

8.45 Leikki onko siili kotona

8.50 Metsään meno (Tarja & Ulla)

9.40 Oma luontokolo-> omat kahvit

9.55 Metsään meno (Tarja & Ulla)

10.45 Saunominen ja ruokailu

12.00 prasi ja metsän asukki

12.15 Roskan tarina ryhmissä (jako 6 ryhmään)

12.30 Mieti muistoa joka liittyy lapsuuteen...

12.35 Ryhmätyön 1:n aloitus ja materiaalin jako (arvotaan orientaatiot ryhmille) ja purku?

13.35 Ryhmätyö 2 (samalla päiväkahvit) ja purku?

14.45 Risut ja ruusut ja todistusten jako

15.15 Kotiin

Aamupäivän toiminnallinen osuus Ullan vetämänä (kesto n.45 min.)

1. Teimme piirin → lauloimme alkulaulun, sekä laskimme montako aikuista/lasta on paikalla, samalla sääntöjen opettelua metsässä
2. Avasimme metsän portin
3. Meidät on kutsuttu juhliin, metsän juhliin -> teimme tuoksucoctailit, annoimme coctailille nimet. Tuoksuttelimme toistemme coctaileja ja ihailimme niiden värejä.
4. Mörrypiilo
5. Levitimme maahan valkoisen liinan -> voit hakea liinalle jonkin metsän aarteen tai mielestäsi jotain ihanaa. Jatkoimme siitä Kim- leikillä, eli suljimme silmämme ja yksi poisti yhden metsän aarteen ja muut arvuuttelivat mikä on poistettu -> jatkoimme tekemällä kerätyistä materiaaleista yhteisen metsän taulun
6. Tunnustelupussit -> pussissa jotain metsän materiaalia. Tunnustelun perusteella piti etsiä samanlaista/ saman tuntuista luonnosta
7. Mitäs eläimiä metsässä asuu (pohdiskelua) -> esim. Pörri Orava. Mitä Pörri Orava tekee sen sijaan että...
8. Teimme piirin ja laskimme, että kaikki ovat pysyneet mukana
9. Leikki: Tulkaa kaikki metsän eläimet

LOPUKSI...

10. Mene paikkaan (luontokolo) missä et kuule ketään, istu istuinalustan päälle ja rauhoitu, hiljenny ja avaudu luonnon kokemuksille. Voit nauttia omat eväät samalla kun nautit luonnosta... Kun kuulet kellon äänen, on aika tulla lähtöpaikalle ja jatkat harjoituksia Tarjan kanssa... TAI ota oma kassisi ja menemme sisälle. Pääset syömään tai saunaan, katso kumpaan mahtuu paremmin. Ohjelma jatkuu tasan klo 12, joten ole silloin valmis aloittamaan iltapäivän osuutta.

Tarja ohjelma metsään meno, ½ ryhmää.

Tutustutaan toisiimme ja lauletaan retkilaulu: metsään tässä lähdetään, ystäviä tapaamaan.....

1. Kerrotaan, että Nalle Puh on kadonnut, lähdetään etsimään
2. Nalle Puhin reppu löytyy, missä kirje, kirja ja lisäohjeita
3. Luetaan kirjaa luonnossa, ja jatketaan ohjeen mukaan matkaa
4. Löydetään Nalle Puhin huivi ja ohje leikkiä puun vaihtoa, jatketaan ohjeen mukaan
5. Nähdään uusi paikka, jossa kerätää neljä keppiä taulun kehyksiksi. Tauluun kerätään jotain kovaa, jotain pehmeää ja jotain vihreää. Otetaan kuva tauluista, ja luetaan ohje
6. Nähdään Nalle Puh ja tervehditään häntä halaamalla. Luetaan ohje.
7. Mennään omaan luontokoloon juomaan aamukahvit ja nauttimaan merimaisemasta omassa pienessä luontokolossa
8. Sovitaan, että merkistä ohjelma jatkuu

**LUONTO LÄHELLÄ –
YMPÄRISTÖKASVATUSTA
PERHEPÄIVÄHOITAJILLE
4.9.2010 PALMAPIRTILLÄ**

Ympäristökasvatusta eri
orientaatioihin peilaten

Orientaatioiden pohdinta kestävän
kehityksen ja ympäristökasvatuksen
näkökulmasta

**MATEMAATTINEN ORIENTAATIO
LUONNONTIETEELLINEN
ORIENTAATIO**

- luontoretket & ulkoilu
- rairuohon kylväminen
- laskea esim. lintuja ja kiviä
laumassa
- äitienpäiväkukkien kasvattaminen
- vertailla kokoja;
enemmän/vähemmän -
luonto herää (puut hiirenkorvalle,
ruoho vihertää)
- keinussa lasketaan 1, 2, 3...10-9,
8... hyppynaruilla hyppiminen
- syksyn sato metsässä,
puutarhassa
- pelit (kerätään talteen, pidetään
ehjinä)
- vuodenaikojen ja säätilojen
vaihtelut
- vesileikit; mittakannut ym.
- metsäretket eväiden
kanssa → luonnon

ihmettely → roskat mukaan ja
lajitellaan

- piirrellään hiekkaan tai
lumeen numeroita,
ikävuosia lasketaan
sormilla
- EI ROSKIA LUONTOON
- rakennettu ympäristö -
lapsen pituuskasvun seuraaminen
- luonnon kunnioittaminen

**EETTINEN ORIENTAATIO
ESTEETTINEN ORIENTAATIO**

- luonnon kunnioittaminen
- metsäretket (luonnon säilyttäminen
seuraaville sukupolville)
- (roskaaminen, luonnon
raiskaaminen, vesien ja ilman
saastuttaminen, joka miehen
oikeudet)
- luonnosta kertovat laulut/ lorut
- leikit esim. karhu nukkuu
- esim. pimeän pelko(lähiympäristö
on sama valoisalla kuin pimeällä)
- taiteet (luonnon- ja kierrätys
materiaalit)
- perinteiden siirtäminen lapsille
esim. kynttilöiden vienti haudalle,
juhlapyhien huomioiminen

- lasten pelko luonnon ilmiöitä kohtaan
(salamointi, ukkonen, kova sade)
- lasten kunnioittaminen toisia ihmisiä
- toisten huomioon ottaminen ja eri kansalaisuuksia kohtaan
- yhteisten tavaroiden/asioiden huomioon ottaminen
- ymmärtäväinen suhtautuminen (lasten ”pieniin rikkomuksiin”)
- käsitellä erilaisia tunteita
- säät ja luonnonilmiöt
- yhteiset juhlat luonnossa (koko perhe ja hoitopaikka)
- ruoka- aineiden valmistus kuten voin ja leivän
- laulut, leikit huomioiden yksilöllisyys
- yhteiskunnan muuttuminen
- opettaa lapsia toisten kunnioittamiseen
- sosiaalihoolto
- hyvät tavat
- koulumaailma
- lelujen lahjoittaminen joulupataan
- kaupat – valikoimat
- oikean ja väärän opettaminen
- valon lähteet → kynttilä päre
- kulttuuriperinnön siirtäminen
- vierailut vanhainkodeilla
- isovanhempien päivä
- muistetaan toinen toista (2.2), annetaan aineeton lahja

**HISTORIALLISTA- YHTEISKUNNALLINEN
USKONNOLLIS- KASVATUKSELLINEN**

ORIENTAATIO

- puhutaan lapsille menneestä ajasta
- suomalaiseen kulttuuriin kuuluvia
- vanha esine – nykyinen vastine
- tapoja mm. kirkolliset juhlapyhät,
- työtapa
- joulukalenteri
- tutustumalla museoon
- pyhäkoulunopettajan pitämä tuokio luonnossa esim. luomiskertomuksesta

Ryhmätehtävä 2.

Ideoi miten suunnittelette

LAJITTELU

Keräyspaperin käyttö ja lajittelu

Käyttö:

- maalaus- ja piirustus- alustoina
- askarteluun ja leikkelyyn
- pelimailana/pallona
- repimisharjoittelu
- sytykkeenä
- piirustuspaperin molemmin puolinen käyttö (lyijykynä ja pyyhekumi)
- sähköposti

Toimenpiteitä

- järjestetään paikka lehdille, roskapostille
- viedään lasten kanssa yhdessä, jos mahdollista keräyspisteeseen
- tieto lajittelusta kulkee lasten mukana kotiin
- "mallioppiminen"

ENERGIAN KULUTUS

- turhat valot sammutetaan
- ei pidetä ovia ja ikkunoita turhaan auki!
- huonelämpötila tarkastetaan töissä ja kotona
- pese vain täysiä koneellisia
- oma esimerkki tärkeä

VEDEN KULUTUS

- rajoitetaan juoksevan veden kulutusta
 - o käsien pesu
 - o astioiden pesu-pestään vain täysiä koneita
 - o hampaiden pesu
- suihkussa ei "lotrata" turhaa vettä
- sadeveden hyväksikäyttö
- vessan turhan vetäminen

KOULUTUS, TIEDOTUS JA YHTEISTYÖ**ILTAPALVEREISSA**

1. opettele itse perusasiat → osaat neuvoa muita
2. mitä jätettä → lajittelu
 - lajitteluopas (esille keittiön kaapin oveen)
3. kestävä kehityksen sisältöalueet
 - perusasiat
 - olla itse oppaana

KESTÄVÄ KEHITYS**Taloudellisesti kestävä kehitys**

- vaatteiden, lelujen kierrätystä (päiväkodissa kirppispäivä)
- luonnonmateriaalien käyttö askartelussa
- ei liikuta autolla lyhyitä matkoja

Ekologisesti

- kompostointi
- kestovaippon käyttö/kuivaksi opettelu
- luomutuotteiden käyttö (aloita vaikka 1 krt/kk)

Sosiaalisesti

- vanhusten luona käynti / sukupolvien välinen yhteistyö
- marjaretket! Kuuluu joka miehen oikeuksiin

SOSIAALINEN JA KULTTUURINEN KESTÄVÄ KEHITYS

- rohkaisemalla lasta mukaan yhteisiin leikkeihin/lauluihin
- lasta opetetaan hyväksymään erilaisuus
- ettei lapset leiki aina saman kaverin kanssa

MUKAVIA HETKIÄ PERHEPÄIVÄHOIDOSSA YMPÄRISTÖKASVATUKSEN MERKEISSÄ ☺

TV Ulla ja Tarja

Viranhaltija ja virka-asema
Antti Isotalus
Kaupunginjohtaja

Päivämäärä / pykälä
26.03.2010 / § 67

Asia	Sosionomi (AMK) opiskelijoiden opinnäytetyö/Tarja Lillhonga ja Ulla Huhtala	
Päätös ja sen perustelut	Kaupunki avustaa Tarja Lillhongan ja Ulla Huhtalan opinnäytetyötä seuraavasti: Palmapirtin vokra interventiopäivänä 4.9., monistukuluja kaupungin monistamossa n. 100 euroa ja Kokkola-karamellejä noin 200 kpl. Vs. varhaiskasvatuskoordinaattori Satu Forsberg vastaa omalta osaltaan omalla päätöksellään muista interventiopäivän kuluista.	
Allekirjoitus	Kaupunginjohtaja 	
Oikaisuvaatimus-oikeus	Päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen. Oikaisuvaatimuksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianomainen) sekä kunnan jäsen.	
Oikaisuvaatimusviranomainen	Kaupunginhallitus	
Oikaisuvaatimusaika ja sen alkaminen	Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Kunnan jäsenten katsotaan saaneen päätöksestä tiedon kun pöytäkirja on asetettu yleisesti nähtäväksi. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä, saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksisaantitodistukseen merkittynä aikana.	
Oikaisuvaatimuksen sisäitö ja toimittaminen	Oikaisuvaatimuksesta on käytävä ilmi vaatimus perusteluineen ja se on tekijän allekirjoitettava. Oikaisuvaatimus on toimitettava oikaisuvaatimusviranomaiselle ennen oikaisuvaatimusajan päättymistä.	
Päätöksen nähtäväksi asettaminen	Päivämäärä 30.3.2010	
Tiedoksianto asianosaiselle	☐ Lähetetty tiedoksi kirjeellä Annettu postin kuljetettavaksi, pvm / tiedoksiantaja	Asianosainen Tarja Lillhonga ja Ulla Huhtala
	☐ Luovutettu asianosaiselle Paikka, pvm	Asianosainen
	Tiedoksiantajan allekirjoitus ja virka-asema	Vastaanottajan allekirjoitus
	☐ Muulla tavoin, miten	
Lisätietoja		
Liitteet		
Sisäinen jakelu		

Anomus

Opinnäytetyön kustannukset LIITE 21/2

Antti Isotalus
Kaupungin johtaja
Kokkolan kaupunki

9.3.2010

Sosionomi (AMK) opiskelijat

Tarja Lillhonga	ja	Ulla Huhtala
Rimmintie 122		Sorrontie 301B
67410 Kokkola		68220 Karhi

Olemme Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun aikuissosionomi (AMK) opiskelijoita. Olemme opintovapaalla Kokkolan kaupungin varhaiskasvatuksen päivähoidon puolelta päivähoitajien toimesta.

Teemme opintoihimme kuuluvaa opinnäytetyötämme ja suuntaamme sen varhaiskasvatukseen. Opinnäytetyön aiheena on ympäristökasvatus ja kestävä kehitys perhepäivähoidossa. Kohderyhmä ovat liittyneiden kuntien (Kälviän, Ullavan ja Lohtajan) perhepäivähoitajat, lapset ja heidän perheensä.

Ympäristökasvatus ja kestävä kehitys ovat kansainvälisiä, kansallisia sekä kunnallisia tavoitteita sekä periaatteita. Kokkolan kaupungin paikallinen kestävä kehityksen toimintamalli on luotu paikalliseen agendaan, Agenda 21, joka koostuu Kokkolan kaupungin kestävä kehityksen politiikasta, jonka tärkeimpänä päämääränä ovat lisätä ja syventää kokkolalaisten ympäristöosaamista ja -tietoisuutta. Liittyneiden kuntien perhepäivähoitajilla ei ole aikaisemmin ollut ympäristökasvatukseen liittyvää koulutusta.

Projektiopinnäytetyön interventio-päivänä opastamme ja tuemme liittyneiden kuntien perhepäivähoitajia ympäristöherkkyyden heräämiseen, sekä heidän kauttaan hoitolapsiin sekä lasten perheisiin. Projektimme toiminta pohjautuu kontekstuaaliseen oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppiminen tapahtuu oppijan oman kokemuksen ja viitekehysten mukaan. Oma aktiivinen mukanaolo ja sosiaalinen kontakti korostuvat. Opinnäytetyössämme pidämme vanhempainiltoja, teemme kartoitusta nykyisistä käytännöistä, teemme interventio-päivän perhepäivähoitajille sekä kartoitamme mahdollisia muutoksia.

Anomme tukea opinnäytetyöhömmä seuraavasti:

LIITE 21/9

- Interventio päivänä (4.9.10) Palmapirtin vuokra n. 50 €
- monistuskuluja (oma monistamo) n. 500 kpl väri á 0,19 € n. 100 €
- kahvit ja pulla, vanhempainillat 120 kpl x 3,70€ (Amica) n. 450 €
- kahvit ja pulla, interventiopäivä n. 30 kpl n.70€
- koulutuskansiot ja kynät (Kokkolan kaupunki) 30 kpl
- Kokkola-karkit n. 200 kpl

Olemme keskustelleet asiasta Kokkolan vs. varhaiskasvatuskoordinaattori Satu Forsbergin kanssa ja sovimme, että anomme näitä kuluja keskushallinnolta tukena opinnäytetyön ja interventiopäivän toteuttamiseen.

Kokkolassa 9.3.2010

Tarja Lillhonga

Ulla Huhtala